

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Ústav hudební vědy

Diplomová práce
Václav Křivský

Josef Jiránek ve světle pražských pramenů

Josef Jiránek in the light of Prague's archive sources

Praha 2011

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Marta Ottlová

Na tomto místě bych rád poděkoval Prof. PhDr. MgA. Milanu Slavickému in memoriam, Prof. PhDr. Jarmile Gabrielové, Csc. a Doc. PhDr. Martě Ottlové a za odborné konzultace a připomínky k této práci.

Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům všech institucí, ve kterých jsem bádám, za velikou ochotu a pomoc při shromažďování materiálů pro moji práci. Jmenovitě bych rád vyzdvihl pomoc PhDr. Olgy Mojžíšové, PhDr. Milana Pospíšila, CSc., Mgr. Jany Plecité a Mgr. Kateřiny Viktorové z Muzea Bedřicha Smetany a v neposlední řadě Miloslava Richtera z archivu Pražské konzervatoře.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne

podpis

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na evidenci a vyhodnocení pražských archivních pramenů klavíristy, pedagoga a skladatele Josefa Jiránka (1855-1940), jehož obraz je dodnes skryt pod nálepkou „žák Bedřicha Smetany“.

Klíčová slova

Josef Jiránek, pozůstalost Josefa Jiránka, archivní prameny, korespondence, klavírní pedagogika, klavírní virtuosita, hudební teorie, pražská konzervatoř, Bedřich Smetana, analýza pramenů

Annotation

Present work focuses on registering and evaluating of Prague's archive sources of the pianist, composer and pedagogue Josef Jiránek (1855-1940) whose image is still hidden under the label a “Pupil of Bedrich Smetana“.

Key words

Josef Jiranek, inheritance of Josef Jiránek, archive sources, correspondence, piano pedagogy, piano virtuosity, musical theory, Prague Conservatory, Bedrich Smetana, analysis of archive sources

Obsah

Úvod	7
1. Nástin života a díla Josefa Jiránka	9
2. Stav bádání o Josefu Jiránkovi	16
2.1. Slovníky.....	17
2.2. Literatura.....	17
2.3. Prameny.....	19
3. Klavírní pedagog a hudební teoretik Josef Jiránek	28
3.1. Úvod.....	28
3.2. Klavírní oddělení Pražské konzervatoře.....	28
3.3. Nová škola techniky a přednesu.....	32
3.4. Škola akordové hry a akordových rozkladů.....	38
3.5. Josef Jiránek a otázka tvorby tónu a ideální zvukové představy.....	42
3.6. Závěr.....	45
4. Korespondence publikovaná v knize: Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	46
4.1. Vztah Smetana – Jiránek.....	46
4.2. Jiránkova obětavost a podpora.....	47
4.3. Jiránkův umělecký život a umělecké a estetické názory.....	47
4.4. Jiránkova finanční situace v Charkově.....	49
4.5. Umělecké a životní podmínky v tehdejší Charkově.....	49
Závěr	50
Bibliografie	51
Přílohy	61
1. Soupis pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiránka.....	62
2. Ukázky z pramenů uložených v Muzeu Bedřicha Smetany v Praze.....	100
3. Vzpomínání Josefa Jiránka na svého učitele Bedřicha Smetanu.....	101
4. Dopis Bohuslava Jeremiáše (Písek, 7.2. 1905) adresovaný Josefu Jiránkovi.....	105
5. Dopis Aloise Jiránka (1906?) adresovaný Josefu Jiránkovi.....	108

Seznam zkratek

APK	Archiv Pražské konzervatoře
BS	Bedřich Smetana
ČMH	Národní muzeum – České muzeum hudby (Hudebně-historické oddělení)
ISHH	Inventář sbírky historických hudebnin (Archiv Pražské konzervatoře)
JJ	Josef Jiránek
MBS	Národní muzeum – České muzeum hudby (Muzeum Bedřicha Smetany)
MLP	Městská knihovna v Praze
NA	Národní archiv ČR
NKP	Národní knihovna ČR (Hudební oddělení)
PNP	Památník národního písemnictví
přír. č.	Přírůstkové číslo
s.a.	Sinne ano (bez udání letopočtu)
s.l.	Sine loco (bez udání místa)

Úvod

V této práci se zabývám osobností Josefa Jiránka (1855 - 1940), klavírního virtuóza a pedagoga, hudebního teoretika a skladatele. Vycházím z pozůstalosti a pramenů, které jsou uloženy v pražských archivních institucích.¹

Největší pozornost věnuji Jiránkovu pedagogickému a hudebně-teoretickému odkazu. Podrobně se zaměřuji na dvě jeho pedagogické práce (*Nová škola techniky a přednesu, Škola akkordové hry a akkordových rozkladů*) a dále na jeho pedagogické postupy - jedná se především o Jiránkův pohled na tvorbu klavírního tónu a s tím související jeho ideální zvuková představa. Jiránkovo pedagogické působení se snažím zasadit do celkového historického kontextu - to znamená do celkové situace na poli klavírní pedagogiky u nás. Pozornost také věnuji korespondenci uložené v Muzeu Bedřicha Smetany v Praze (dále MBS), kde se nachází největší část pozůstalosti a pramenů k této osobnosti a dochovaným kritikám v nejrůznějších soudobých periodikách. Při procházení dochované jiránkovské korespondence v Muzeu Bedřicha Smetany v Praze se mi objevilo několik tematických okruhů:

- 1) Hodnocení Jiránkova pedagogického a teoretického díla
- 2) Žáci Josefa Jiránka
- 3) Hodnocení Jiránkovy klavírní virtuosity
- 4) Tehdejší hudební a kulturní život obecně

Méně se v této práci zabývám Josefem Jiránkem - klavírním virtuózem. Josef Jiránek hrál mezi léty 1927 - 1933 několikrát v tehdejším Československém rozhlasu v Praze a Brně a v roce 1929 nahrál v Československém rozhlasu v Praze pro francouzskou gramofonovou společnost Pathé Féres několik Smetanových klavírních skladeb. Nahrávky, které jsou uloženy v MBS a Archivu Českého rozhlasu v Praze (zde zachován pouze minutový záznam Jiránkovy reprodukce Smetanovy Polky F dur) jsem neměl při psaní této práce k dispozici. Ve stavu bádání se proto zaměřuji především na recepci Jiránkových klavírních vystoupení, nejen sólových, ale i s Českým kvartetem a to jak v dobovém periodickém tisku tak v literatuře.

Práce dále obsahuje nástin života a díla Josefa Jiránka a především soupis pražských pramenů a pozůstalosti k osobnosti Josefa Jiránka. Prvotním impulsem k vypracování tohoto soupisu bylo nalezení části nezpracované pozůstalosti v MBS. Později jsem se rozhodl soupis rozšířit

¹ Viz *Stav bádání o Josefu Jiránkovi* nebo *Soupis pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiránka* (příloha této práce).

o pozůstalost a prameny uložené v dalších pražských archivních institucích. Soupis obsahuje jak Jiránkovu pozůstalost (korespondenci, rukopisy děl, dobové programy a plakáty z koncertů a výstřižky z periodického tisku), tak také jeho vydané skladby a pedagogické a teoretické práce, které jsou přístupné v pražských knihovnách a archivech.

Jednu kapitolu také věnuji komentáři vydané korespondence v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*.²

Předkládaná práce se snaží přiblížit Jiránkovo profesní působení s důrazem na jeho vliv v oblasti klavírní pedagogiky. Cílem této práce je potom otevřít cestu k hlubšímu zájmu muzikologů o tuto osobnost, která byla doposud na okraji jejich zájmu a jejíž obraz je dodnes skryt pod nálepkou „žák Bedřicha Smetany“.

² Blažena Pistoriusová (ed). *Josef Jiránek. Vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou. Umělecký a lidský portrét ve vzpomínkách, korespondenci a současné kritice*. Praha 1957.

1. Nástin života a díla Josefa Jiránka

Blažena Pistoriusová v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou* rozděluje Jiránkův život do několika údobí:³

- 1) Dětství (1855 - 1865)
- 2) Doba studijní a pobytu u Smetanů (1865 - 1872)
- 3) Údobí vstupu do života (1872 - 1877)
- 4) Doba zrání (1877 - 1891)
- 5) Údobí zralosti (1891 - 1923)
- 6) Odchod na odpočinek (1923 - 1940)

Dětství (1855 - 1865):

Josef Jiránek se narodil 24. 3. 1855 v Ledcích (okr. Mladá Boleslav). Byl nejstarším synem řídícího učitele a ředitele kůru Petra Jiránka (Petrovi Jiránkovi se později narodili ještě 4 synové - Karel, Alois, František a Stanislav). V roce 1859 se Jiránkovi přestěhovali do Všejan. Zde byl Jiránek poprvé svým otcem vzděláván hudebně i literárně (hra na klavír, housle, zpěv na kůru, základy hudební teorie a skladby). V roce 1865 se Jiránek seznámil s Bedřichem Smetanou, který ho přijal do své domácnosti a učil ho hudební teorii a hře na klavír.

Doba studií a pobytu u Smetanů (1865 - 1872):

O svém seznámení se s Smetanou vzpomíná později Jiránek následovně:

„Za jednoho zájezdu mistra ke svému bratrovi Karlovi, lesnímu ve Všejanech (v r. 1865), kde byl můj otec učitelem na obecné škole a varhaníkem v kostele, zmínil se mu pan lesní o mně, jako o hudebně nadaném desetiletém chlapci. To stačilo, aby mistr ihned v průvodu svého bratra mého otce navštívil a se o mém nadání přesvědčil. Dal si předehrávat jen mé skladbičky...Pak jsem se musil postavit ke dveřím a jmenovat hrané jim na klavíru tóny.....Když jsem vše správně uhodl, obrátil se k otci a vřele radil, aby mně otec poslal do

³ Tamtéž. S. 9 - 24.

Prahy a hudebně učiti dal. Otec namítal, že nemá k tomu prostředky. Když však se mistr nabídl, že mně bude učit zdarma a že se o mou budoucnost postará, svolil.“⁴

Jak se dovídáme z jiných Jiránkových vzpomínek, učil ho Smetana vedle klavírní hry⁵ postupně elementární teorii, harmonii, kontrapunktu a hudebním formám. Smetana chtěl mít z Josefa Jiráňka také dobrého skladatele:

*„...staral se mistr o to, abych slyšel mnoho dobré hudby. Předehrával mi často a mnoho...., vodil mne do kostelů, kde hrány byly figurální mše, později brával mne do opery a do Koncertů. Jakmile jsem ve hře trochu pokročil, hrával se mnou často na 4 ruce....“*⁶

Ve stejných vzpomínkách čteme, že pro literární předměty (latina, francouzština aj.) opatroval Bedřich Smetana Jiráňkovi soukromé učitele. V této době se Josef Jiránek učil také na housle:

„...houslové hře, které jsem se u otce učil dříve než klavíru, mne učili postupně M. Anger a V Hřímalý....Proto již v létě 1871 mohl jsem v operních představeních v Novoměstském divadle hrát druhé housle. Počet smyčcových nástrojů byl vždy na letní dobu rozmnožen, a místa byla placena“

Na tomto místě je důležité doplnit, že asi po ročním pobytu u Smetanů, začal Jiránek vyučovat klavírní hře Smetanovy dcery (Žofii, Zdenku a později i nejmladší Boženu).

Údobí vstupu do života (1872 - 1877):

V roce 1872 hrál Josef Jiránek na harfu v Prozatímním divadla v Praze⁷, odstěhoval se od Smetanů a dosáhl tak samostatnosti. Na toto období vzpomíná Josef Jiránek takto:

*„Pro větší zabezpečení mé budoucnosti dal mne mistr též učit houslím a harfě. Místo harfeníka v divadle na mne již čekalo, proto jsem se během jednoho roku pilného studia naň připravil. Od r. 1872 do r. 77, tedy až do odchodu na Rus byl jsem harfeníkem v divadle.“*⁸

Jako hráči na harfu v Prozatímním divadle v Praze zbývalo Jiráňkovi mnoho času na studia. Proto na doporučení Bedřicha Smetany vstoupil v roce 1872 do druhého ročníku varhanické školy⁹, kterou absolvoval 25. 7. 1874 provedením svého *Graduale pro sedmihlasý smíšený*

⁴ Faksimile celého textu viz příloha č. 3 této práce, autograf uložen v MBS pod signaturou W32/18.

⁵ V prvním roce pobytu u Smetanů se Jiránek učil klavíru ve Smetanově hudebním ústavu u sl. Altenburgerové.

⁶ Autograf textu uložen v MBS pod signaturou W32/21.

⁷ Stal se spoluhráčem Antonína Dvořáka, který ve stejném orchestru hrál na violu.

⁸ Autograf textu uložen v MBS pod signaturou W32/19.

⁹ Celým názvem *Ústav ku vzdělání varhaníků a ředitelů kůru. Založen Spolkem pro pěstování hudby církevní v Čechách (Verein der Kunstfreunde für Kirchenmusik in Böhmen)*. R. 1890 připojen ke Státní konzervatoři hudby v Praze.

sbor¹⁰ a v roce 1876 byl jmenován učitelem zpěvu na reálném gymnáziu v Křemencově ulici v Praze.

Je důležité poznamenat, že po celé toto období se Jiránek zdokamoval ve hře na klavír, jak dokládají jeho vzpomínky na tuto dobu:

„Přece však nejvíce času věnoval jsem hře klavírní, neboť mistr měl vždy radost, když jsem veřejně hrál.“¹¹

V tomto období se Jiránek stal členem Umělecké besedy a předsedou Kruhu mladých hudebníků.¹² Často vystupoval jako klavírista (hrál většinou své vlastní skladby). V létě roku 1875 se vydal společně s violoncellistou a pozdějším zakladatelem Českého kvarteta Hanušem Wihanem na „uměleckou pout' po vlastech českých“.

Doba zrání (1877 - 1891):

V roce 1877 přijal Jiránek místo profesora klavíru, harfy, hudební teorie a sborového zpěvu na dívčím gymnáziu D. Obolenské v Charkově (dnešní Ukrajina). Současně s ním byl jmenován učitelem hudby na témže ústavu i jeho kolega z varhanické školy a Kruhu mladých hudebníků Josef Holý. První tři roky bydleli společně v hostinci „Čongradi“, poté si najali velký byt na Divadelním náměstí v domě „Kunicina“ a zde (později i se svým bratrem Aloisem) bydlel Jiránek po celou dobu svého pobytu v Charkově (do roku 1891). Z tohoto období se nám zachovalo velké množství Jiránkovy korespondence (především s Bedřichem Smetanou a se svým bratrem Aloisem),¹³ které nám osvětlují Jiránkův bohatý umělecký život. Toto období Jiránkova života je dobře shrnuto v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*. Blažena Pistoriusová zde píše:

„Zdokamuje se v klavírní hře, učí se cizím jazykům, rozširuje a prohlubuje své všeobecné vzdělání četbou a cestováním, studuje odbornou hudební literaturu.....navazuje s Riemannem písemné styky....a roste mravně obětavou prací pro druhé. Ve školním roce Josef Jiránek nezahálel. Pořádal hudební večery pro žáky ústavu i koncerty veřejné, komponoval, vedle vyučování ve škole dával i soukromé hodiny a promýšlel už zde pracovní plán svých pozdějších stěžejních pedagogických děl...“¹⁴

¹⁰ Autograf díla uložen v MBS pod inv. č. S 66.

¹¹ Autograf textu uložen v MBS pod signaturou W32/18.

¹² Členové Kruhu mladých hudebníků byli bývalí účinkující členové Umělecké besedy (Bayer, Markus, Wihan, Klička, Zelený, Jiránek, Holý, Knittl, Hartl a Přibík). Na svých každotýdenních schůzích předváděli své nové skladby.

¹³ Korespondence uložena v MBS. Viz *Soupis pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiráka* (příloha č. 1 této práce).

¹⁴ Cit. v pozn. 2. S. 13 - 14.

Jak bylo v předchozí citaci řečeno, Jiránek v tomto období (především o prázdninách) také hodně cestoval, většinou za účelem veřejných vystoupení. Navštívil například Kyjev, Moskvu, Frankfurt, Bayreuth, Mnichov, Miláno, Benátky, Vídeň aj.

Na tomto místě je potřeba doplnit, že po celé toto období (i období předchozí) tedy v 70. a 80. letech 19. století se Josef Jiránek naplno věnoval i činnosti skladatelské. Psal písně (*Kytička, Kozácká ukolébavka, Dudáček*, aj.), sbory (*Graduale pro sedmihlasý smíšený sbor; Na nebi plno hvězdiček*), skladby pro klavír (*Polonaise a moll, Polka F dur, Valse brillante G dur, Dvojhlasy valčík g moll*), skladby komorní (*Elegie pro housle, violoncello a klavír; klavírní kvintet g moll*) i skladby orchestrální (*Balada g moll, Fantastické scherzo*). Největší impuls ke skládání mu dodávalo členství v Kruhu mladých hudebníků. Ve výroční zprávě tohoto uskupení napsal Josef Holý o Josefu Jiránkovi:

*„Jeho práce vyznačují se skoro vesměs rázem blouznivým odpovídají nejmodernějším požadavkům takměř ve všech setkáme se s poznenáhlym stupňováním a se sebevědomým se pozdržením na dosáhnutém vrcholu. Klavírní skladby svědčí o důkladné znalosti Schumanna a Chopina a vyžadují k bezúhonnému přednesu snad pouze autora sama. Ve vokálních pracích všim právem zakládá si na výborné deklamaci a výborném pojmutí slov básníkůvých, což platí hlavně o písních, v jichž provedení setkali jsme s výkony čistě uměleckými.“*¹⁵

Většina Jiránkových skladeb vyšla tiskem, některé zůstaly pouze v rukopisné podobě.¹⁶ Seznam skladeb Josefa Jiráňka nalezneme opět v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*.¹⁷

Údobí zralosti (1891 - 1923):

V roce 1891 byl Jiránek povolán z Charkova do Prahy za profesora klavírní hry na tehdejší Státní konservatoř hudby v Praze (dále Pražská konzervatoř). Podrobně jsou okolnosti a události kolem založení klavírního oddělení na konzervatoři a její dějiny až do r. 1959 zmapovány ve *Sborníku ke 150-ti letému výročí ústavu*.¹⁸ Toto období bylo v Jiránkově životě umělecky nejplodnějším. I v osobním životě slavil úspěch. V létě r. 1895 se oženil s koncertní pěvkyní Klárou Wittochovou, se kterou měl syna a dvě dcery. Na Pražské konzervatoři vchoval během více než třicetiletého působení mnoho žáků, kteří se prosadili

¹⁵ Jedná se o *Jednatelské zprávy o schůzích Účinkujících členů Umělecké Besedy*. Kniha uložena v MBS pod signaturou W 32/26

¹⁶ Pražská uložení autografů a tisků Jiránkových skladeb se nacházejí v *Soupisu pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiráňka* (příloha č. 1 této práce).

¹⁷ Cit. v pozn. 2. S. 232 - 233.

¹⁸ Oldřich Kredba. Dějiny klavírní školy pražské konzervatoře. In: *150 let pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*. Praha 1961. S. 11 - 35.

na koncertních pódii doma i v zahraničí.¹⁹ Jiránkův koncertní život byl velmi bohatý. Pravidelně koncertoval s Českým kvartetem, které bylo založeno v roce 1892 Hanušem Wihanem a tvořeno žáky Pražské konzervatoře.²⁰ Na spolupráci s českým kvartetem vzpomíná později Josef Jiránek následovně:

*„České kvartetto jsem uvedl do světa, spojiv se s ním v r. 1893 ke koncertu ve Vídni, (Smetana - Soirée) v němž jsem hrál 16 klav. skladeb Smetanových jakož i jeho klavírní trio. Kromě toho hrálo kvartetto 'Z mého života'. Následovaly v téže saizoně ještě tři další koncerty, v nichž jsem rovněž účinkoval.“*²¹

Jiránkův koncertní život klavírního virtuóza – sólisty, byl také velmi bohatý. Svá sólová vystoupení často spojoval s vystoupeními s Českým kvartetem a objevoval se na koncertech nejrůznějších sdružení a spolků (Umělecká beseda, Český spolek pro komorní hudbu, Hlahol, Jednota pro hudbu komorní v Praze, aj.). Často také koncertoval mimo české země (nejčastěji ve Vídni, ale také v Lipsku, Moskvě, Petrohradě aj.). Na jeho vystoupení bylo zachováno mnoho kritik a ohlasů a mnoho dalších pramenů, které nám přibližují Jiránkovu klavírní hru a jeho repertoár.²²

Jiránek postupně opouští pole hudebního skladatele (poslední skladba v seznamu skladeb Josefa Jiráka²³ je z roku 1887)²⁴ a naplno se věnuje činnosti pedagogické a hudebně teoretické. Blažena Pistoriusová se o tom zmiňuje v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou* takto:

*„Smetana si přál z něho mít skladatele a věřil jistě v jeho schopnosti k tomu. Jiránek však opouští toto pole přes všechny úspěchy na něm, když vidí růst nové zdatné skladatele, a odchází tam, kde je ho potřebí více.“*²⁵

V této diplomové práci se nezabývám prameny, které se týkají skladatelského odkazu Josefa Jiráka. V 70. a 80. letech 19. století, kdy ještě Jiránek komponoval, bylo také mnoho jeho skladeb koncertně provedeno a v nejrůznějších hudebních periodikách se také dochovalo mnoho kritik.²⁶

19 Za všechny jmenujme např. Josefa Faměru, Rudolfa Frimla, Marii Dvořákovou, Bedřicha Křídla a Vítězslava Nováka.

20 Karel Hoffman, Josef Suk, Oskar Nedbal a Otto Berger. Po předčasné smrti Otto Bergra (r. 1896) se ujal cellového partu Hanuš Wihan.

21 Autograf uložen v MBS pod signaturou W 32/24.

22 Viz kapitola *Stav bádání o Josefu Jiránkovi*.

23 Cit. v pozn. 2. S. 232.

24 Jedná se o *Valse brillante G dur*.

25 Cit. v pozn. 2. S. 15.

26 Seznam všech článků, statí a studií v nejrůznějších časopisech, novinách a sbornících, které se mi podařilo vypátrat samostatnou badatelskou činností nebo pomocí odkazů v dostupné literatuře a slovníkách se nachází v bibliografii na konci této práce.

Na poli pedagogickém a hudebně teoretickém se kromě revizí a nových přepracování již existujících děl, věnoval i dílům vlastním. Za všechny jmenujme *Cvičení úhozu, Stupnice ve dvojhmatech, Škola akordové hry a akordových rozkladů, Methodika počátečního vyučování hře klavírní, O klavírním přednesu, O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře*. Kromě jedné práce,²⁷ vyšly všechny tiskem.²⁸ Seznam všech pedagogických a teoretických děl (včetně revizí) se nachází opět v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*.²⁹

V tomto období se Jiránek účastnil i společenského života. Blažena Pistoriusová o tom ve výše zmíněné knize píše:

*„...že se Jiránek účastnil v Praze i spolkového hudebního života (byl zakládajícím členem Umělecké besedy, Českého spolku pro komorní hudbu a Sboru pro postavení pomníku Bedřichu Smetanovi v Praze). Ale tak zvaných 'společenských styků' mnoho nepěstoval.“*³⁰

Odchod na odpočinek (1923 - 1940):

V roce 1923 odešel Jiránek z Pražské konzervatoře do penze. V roce 1924 se slavilo sté výročí narození Bedřicha Smetany a při této příležitosti uvedl na 50 koncertů, na kterých uváděl díla svého učitele. Seznam těchto koncertů se nachází v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*.³¹ Koncerty se konaly v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, na Slovensku a v Jugoslávii. V rámci těchto koncertů často Jiránek zároveň o klavírním díle a osobnosti Bedřicha Smetany přednášel. Za všechny pozitivní ohlasy, dopisy a kritiky, kterých se Jiránkovi za tuto záslužnou činnost dostalo jsem vybral dopis Jindřicha Jindřicha³² z roku 1930:

*„Vzpomínám rád Vaší skvělé hry o jubil. roce Smetanově v Domažlicích a Vaší milé osoby i zajímavého vypravování o Smetanovi. ...“*³³

28. 10. 1925 byla Josefu Jiránkovi udělena státní cena za rozsáhlou a dokonalou hudební reprodukci Smetanových klavírních děl. Po tomto významném roce koncertoval Jiránek dále

27 Jedná se o *Ukázky zlehčení - slovním textem odůvodněné v klavírních skladbách Smetany, Chopina, Schumanna, Webera a Beethovena*. Autograf je uložen v MBS pod přírůstkovým č. 7/85 (nezpracovaná pozůstalost).

28 Pražská uložení autografů a tisků pedagogických a teoretických děl Josefa Jiráňka se nacházejí v *Soupisu pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiráňka* (příloha této práce).

29 Cit. v pozn. 2. S. 233.

30 Tamtéž. S. 15.

31 Tamtéž. S. 239 - 241.

32 Český hudební skladatel a klavírista. Je autorem mj. *Chodského zpěvníku* (přes 1400 nářevů a 4000 textů).

33 Dopis uložen v MBS pod signaturou W 32/45/1.

nejčastěji v Praze, ale také Mladé Boleslavi, Brně, Pardubicích, Litomyšli, Luhačovicích a Olomouci.³⁴ Poslední Jiránkův koncert se uskutečnil 19. 2. 1937 v MBS v Praze.

V úvodu k této práci jsem se již zmínil o Jiránkově rozhlasovém účinkování v rozmezí let 1927 – 1933 a o nahrání několika Smetanových klavírních skladeb v pražských rozhlasových prostorách pro francouzskou gramofonovou společnost Pathé Féres ve spolupráci Fonetického ústavu pařížské univerzity a České akademie věd a umění.³⁵

Těžiště Jiránkovy činnosti v tomto období leželo opět v jeho pedagogickém a teoretickém díle. V roce 1926 byla vydána kniha *O klavírním přednesu*³⁶ a v roce 1932 kniha s názvem *O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře*.³⁷

Je také důležité doplnit, že v tomto období Jiránek spolupracoval s mnoha významnými institucemi na odkazu Bedřicha Smetany. Do konce svého života byl v úzkém kontaktu především se Společností Bedřicha Smetany v Praze.³⁸

Josef Jiránek zemřel v Praze dne 9. 1. 1940.

34 Plakáty s programem k Jiránkovým koncertům jsou uloženy v MBS pod inv. č. S 149. Soupis těchto plakátů se nachází v *Soupisu pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiráka* (viz příloha této práce)

35 Nahrávky jsou uloženy v archivu Českého rozhlasu v Praze a v MBS

36 Josef Jiránek. *O klavírním přednesu*. Praha 1926.

37 Josef Jiránek. *O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře*. Praha 1932.

38 Společnost vznikla z iniciativy *Sboru pro postavení pomníku Bedřicha Smetany v Praze*, který byl ustanoven r. 1909 a v roce 1931 byl přejmenován právě na *Společnost Bedřicha Smetany*.

2. Stav bádání o Josefu Jiránkovi

2.1. Slovníky

hudební:

Nejstarším slovníkem, ve kterém se nachází heslo Josef Jiránek je rukopisný *Slovník hudebních umělců slovanských Josefa Srba Debrnova*.³⁹ Z hlediska chronologie jsem velmi stručná hesla o Josefu Jiránkovi našel dále ve slovníku *A Dictionary of Modern Music and Musicians*⁴⁰ a *Das neue Musiklexikon*⁴¹. Podrobné heslo o této osobnosti nalezneme dále v *Pazdírkově hudebním slovníku naučném*,⁴² naopak poměrně stručné heslo se nachází v *Riemann Musik Lexikonu*⁴³ (ve vydání z roku 1972⁴⁴ nalezneme již pouze literární odkazy). Nejpodrobnější a nejrozsáhlejší výklad hesla o Josefu Jiránkovi je v *Československém hudebním slovníku osob a institucí*.⁴⁵ Autor hesla Bohumír Štědroň zde zachycuje důležitá data Jiránkova života a podrobně uvádí literární odkazy. Naopak poměrně stručné heslo nalezneme ve slovníku *The International Cyclopedia of Music and Musicians*⁴⁶ nebo *Grove's Dictionary of Musik and Musicians*⁴⁷. V ostatních vydáních posledně jmenovaného slovníku heslo chybí. Poměrně podrobné heslo autorky Terezy Kibicové se nachází ve druhém vydání slovníku *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*.⁴⁸

Z hlediska odkazů na prameny a literaturu se všechny slovníky opakují, nepřinášejí novou literaturu. Výjimkou je rukopisný slovník Josefa Srba Debrnova, který uvádí zcela odlišnou literaturu od ostatních slovníků.

39 J. Srb-Debrnov. Jiránek, Josef. In: *Slovník hudebních umělců slovanských*. rkp. NM ČMH.

40 V. ST. [Václav Štěpán]. Jiránek, Josef. In: J. M. Dent & Sons (ed.). *A Dictionary of Modern Music and Musicians*. London, Toronto. 1924. S. 258.

41 Anonym. Jiránek, Josef. In: Alfred Einstein (ed.). *Das neue Musiklexikon*. Berlín. 1926. S. 308.

42 Vladimír Helfert. Jiránek, Josef. In: Gracian Černušák, Vladimír Helfert (ed.). *Pazdírkův hudební slovník naučný*. Sv. 1. Brno. 1937. S. 500 – 501.

43 Anonym. Jiránek, Josef. In: Wilibald Gurlitt (ed.). *Riemann Musik Lexikon*. Sv. 1. Mainz. 1959. S. 879.

44 Anonym. Jiránek, Josef. In: Carl Dahlhaus (ed.). *Riemann Musik Lexikon*. Sv. 1. Mainz. 1972. S. 592.

45 Bohumír Štědroň. Jiránek, Josef. In: Gracian Černušák, Bohumír Štědroň, Zdenko Nováček (ed.).

Československý hudební slovník osob a institucí. Sv. 1. Praha. 1963. S. 609 – 610.

46 Anonym. Jiránek, Josef. In: Oscar Thomson (ed.). *The International Cyclopedia of Music and Musicians*. New York. 1964. S. 1079.

47 G. Č. [Gracian Černušák]. Jiránek, Josef. In: Eric Blom (ed.). *Grove's Dictionary of Musik and Musicians*. Sv. 4. New York. 1968. S. 642.

48 Tereza Kibicová. Jiránek, Josef. In: Ludwig Finscher (ed.). *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Personenteil. Sv. 9. Kassel, Stuttgart. 2003. Sl. 1057 - 1058.

všeobecné:

Poměrně obsáhlé je heslo Josef Jiránek v *Ottově slovníku naučném*⁴⁹ a v jeho dodatcích.⁵⁰ Heslovitě je Jiránek uveden také v *Ilustrovaném encyklopedickém slovníku*.⁵¹ Stručně jsem heslo *Josef Jiránek* našel ještě v dalších sedmi všeobecných slovnících.⁵²

2.2. Literatura

V této kapitole zmiňuji několik publikací, které se zabývají osobností Josefa Jiránka. Některé důležité tituly uvádím též v kapitole *Paměti a vzpomínky současníků* a v kapitole *Kritiky Jiránkovy klavírní hry*. Výčet je řazen chronologicky.

Většina literatury se o Jiránkovi zmiňuje především v souvislosti s jeho klavírním uměním a Bedřichem Smetanou. Často se v literatuře zdůrazňuje Smetanův vliv na Jiránkův umělecký život. Zmínky o Jiránkovi jsou vedeny téměř vždy v dobrém a příznivém duchu.

Josef Jiránek je zmíněn již v publikaci *Čtvrtstoletí české hudby* z roku 1888 od Emanuela Chvály:

„...oba bratry Jiráanky, již jako učitele hudby v Charkově – starší Josef (z „kruhu mladých hudebníků“) jest jako výtečný pianista zdárným odchovancem Smetanovým; ...“.⁵³

nebo v *Dějínách české hudby* Zdeňka Nejedlého:

„Josef Jiránek (nar. 1855 v Ledcích, od 1877 v Rusku, od 1891 profesor Pražské konzervatoře) byl z nich jediný opravdový žák Smetanův, ač spíše ve hře klavírní než v komposici. Jeho „Ballada“ byla nejzralejší dílo koncertu.“⁵⁴

Jiránek je dále zmíněn například v německé publikaci Otto Kellera *Geschichte der Musik*.⁵⁵

Zatím nejvíce, nejúplněji a nejkomplexněji se obrazem života této osobnosti zabývali

49 Václav Štěpán. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný*. Sv. 13. Praha. 1998. S. 538. - Václav Štěpán. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný*. Sv. 13. Praha. 1898. - Václav Štěpán. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný, doplňky*. Sv. 28. Praha. 1909.

50 V. Št. [Václav Štěpán]. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný nové doby, dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému*. Sv. 1. Praha. 2000. S. 213.

51 Anonym. Jiránek, Josef. In: Miroslav Štěpánek (ed.). *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. Sv. 2. Praha. 1981. S. 50 - 51.

52 A. Dolenský. *Kulturní adresář ČSR. Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. 1. ročník. Praha. 1934. - A. Dolenský. *Kulturní adresář ČSR. Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. 1. ročník. Praha. 1936. - J. Kunc. *Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. října 1938 do 31. prosince 1956*. Praha. 1957. - J. Kunc. *Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. 1. 1937 do 31. 12. 1962*. Praha. 1962. - *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Sv. 3. Praha. 1927. - František Sekanina (ed.). *Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého*. Praha. 1927. - J. Tomeš, A. Léblková (ed.). *Československý biografický slovník*. Praha. 1992.

53 Emanuel Chvála. *Čtvrtstoletí české hudby*. Praha 1888. S. 49.

54 Zdeněk Nejedlý. *Dějiny české hudby*. Praha 1903. S. 187, 213, 260.

55 Otto Keller. *Geschichte der Musik*. Mnichov 1923. S. 184, 192.

Blažena a Luboš Pistoriusovi v knize *Smetanův žák vzpomíná*.⁵⁶ Stručně zde Jiránkův život nastínil Luboš Pistorius v úvodu celé publikace.

Knihy *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*,⁵⁷ kterou uspořádala a opatřila poznámkami Blažena Pistoriusová měla být původně novým vydáním knihy *Smetanův žák vzpomíná*. Vzhledem k tomu že vyšla k stému výročí Jiránkova narození byla zaměřena více k jeho osobě. Kniha obsahuje navíc již podrobný nástin života Josefa Jiráňka a seznam skladeb a koncertů. Blažena Pistoriusová zde uvádí použitou literaturu (články v novinách a časopisech) a z těchto článků cituje.

V souvislosti s počátky vyučování klavírní hry na Pražské konzervatoři je Jiránek jmenován ve spisu Jana Branbergera *Konzervatoř hudby v Praze*,⁵⁸ který byl sepsán ke stému jubileu založení tohoto ústavu. Jan Branberger zde uvádí přesná data schválení a následného Jiránkova nástupu na tuto hudební školu. Také ho zmiňuje ve spojitosti s Vítězslavem Novákem.

Ve spojení s Pražskou konzervatoří je Jiránek uveden i ve *Sborníku ke 150-ti letému výročí ústavu*.⁵⁹ Tento sborník z velké části vychází z výše uvedené publikace Jana Branbergera a stručně je zde vylíčen Jiránkův profesní život.

O Jiráňkovi se dále píše například ve dvoudílné publikaci *Dějiny české hudební kultury*:⁶⁰

„Z klavíristů třeba jmenovat ze starší generace JOSEFA JIRÁŇKA (1855 – 1940) jako nositele tradic klavírní hry smetanovské...Do Smetanových oslav byli zapojeni všichni čelní čeští umělci v čele se svým nestorem, přímým smetanovým žákem Josefem Jiráňkem, jemuž se tehdy za vzornou smetanovskou reprodukci klavírního díla dostalo – jako prvnímu koncertnímu umělci vůbec – československé státní ceny.“

Publikace uvádí stručnou jiráňkovskou bibliografii.

Jiráňkovou pedagogickou činností se podrobně zabývá Zdeňka Böhmová ve své knize *Kapitoly z dějin klavírních škol*.⁶¹ Poukazuje zde především na jeho *Metodiku počátečního vyučování hře klavírní*. Stručně zde nastiňuje Jiráňkův profesní život.

Václav Jan Sýkora se ve své knize *Dějiny klavírního umění*⁶² věnuje Josefu Jiráňkovi hned v několika kapitolách. V kapitole *Vznik české klavírní školy* cituje dlouhé pasáže z jeho knihy *O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře* jako svědectví Smetanovy klavírní

56 Blažena Pistoriusová a Josef Pistorius (ed.). *Smetanův žák vzpomíná. Vzpomínky a korespondence Josefa Jiráňka*. Praha 1941.

57 Cit. v pozn. 2.

58 Jan Branberger. *Konzervatoř hudby v Praze*. Praha 1911. S. 141, 144.

59 Cit. v pozn. 18. S. 17

60 Kol. autorů. *Dějiny české hudební kultury I*. Praha 1972. S. 56, 85, 88, 91.

61 Zdeňka Böhmová. *Kapitoly z dějin klavírních škol*. Praha 1973. S. 140 – 141.

62 Václav Jan Sýkora. *Dějiny klavírního umění*. Praha 1973.

hry a jeho vyučovací metody. Autor tyto pasáže považuje za Jiránkovo korunní svědectví.⁶³ Podrobně se pak Josefem Jiránkem zabývá v kapitole *Rozvoj českého klavírního umění po Smetanovi*. Zde Josefa Jiráňka zmiňuje v souvislosti s jeho nástupem za profesora klavírní hry na Pražskou konzervatoř:

„Třetím profesorem klavíru na pražské konzervatoři, povoláním r. 1891, byl JOSEF JIRÁNEK (1855 - 1940). To byla volba nejšťastnější, vždyť jeho osobou přišla na tento ústav smetanovská tradice. ...“⁶⁴

Dále Sýkora stručně shrnuje Jiráňkův profesní život a působení, kde vyzdvihuje zejména rok 1924, stoleté výročí Smetanova narození, kdy Josef Jiránek provedl téměř 50 celovečerních smetanovských recitálů u nás i v Jugoslávii. Autor se poté věnuje Jiráňkovu pedagogickému odkazu a zásluhám na tomto poli:

„Z jeho předních žáků je nutno jmenovat Smetanovu dceru Zdeňku, Josefa Faměru, Rudolfa Frimla, Marii Dvořákovou, Bedřicha Křídlo, Vítězslava Nováka. Byl jemné povahy a ušlechtilého vystoupení i ve styku s žáky. Měl hluboké porozumění pro jejich potřeby a talent. Některé Novákovy klavírní skladby hrál první on, jeho učitel!“⁶⁵

Na závěr této kapitoly se pak Sýkora věnuje Jiráňkově činnosti publicistické. V kapitole *Český klavír: Slovenská klavírní hudba. Němci v Čechách* je pak Jiránek zmíněn jako učitel Vítězslava Nováka na Pražské konzervatoři.

O Josefu Jiráňkovi píše i Vladimír Lébl s Jitkou Ludvovou v kapitole *Nová doba (1860 - 1938)* v práci kolektivu autorů *Hudba v českých dějinách*.⁶⁶

Josefem Jiránkem se Zdeňka Böhmová zabývá ještě v knize *Slavní čeští klavíristé a klavírní pedagogové z 18. a 19. století*.⁶⁷ Nastiňuje stručně jeho profesní život a jeho vztah k Bedřichu Smetanovi. Vše dokládá několika citacemi z nejrůznějších novin a časopisů (kritiky, posudky aj.).

2.3. Prameny

Prameny (notové i nenotové) k Josefu Jiráňkovi jsem našel v těchto pražských institucích:⁶⁸

Městská knihovna v Praze, Národní knihovna ČR (Hudební oddělení), Národní muzeum – České muzeum hudby (Hudebně-historické oddělení), Národní muzeum – České muzeum

63 Tamtéž. S. 117 - 119.

64 Tamtéž. S. 120.

65 Tamtéž. S. 121.

66 Vladimír Lébl, Jitka Ludvová. *Nová doba (1860 – 1938)*. In: Kol. autorů (Černý, Kouba, Lébl, Ludvová, Pilková, Sehnal, Vít). *Hudba v českých dějinách*. Praha 1983. S. 359.

67 Zdeňka Böhmová Zahradníčková. *Slavní čeští klavíristé a klavírní pedagogové z 18. a 19. století: Do založení klavírního oddělení pražské konzervatoře roku 1888*. Praha 1986.

68 Jedná se o výběr nejdůležitějších hudebních i nehmudbních archivních institucí.

hudby (Muzeum Bedřicha Smetany), Archiv Pražské konzervatoře, Památník národního písemnictví, Národní archiv ČR.

Prameny dále ve své práci dělím na Jiránkovu vydanou korespondenci a výroky, paměti a vzpomínky současníků, kritiky Jiránkovy klavírní hry a časopisy, noviny a sborníky.

Městská knihovna v Praze:

Z notových pramenů zde nalezneme celkem 45 Jiránkových skladeb nebo pedagogicky zaměřených děl.

Z nenotových pramenů je zde 8 Jiránkových pedagogických prací nebo vzpomínkových knih. Dohromady je to 101 kusů notových i nenotových pramenů.

Národní knihovna ČR (Hudební oddělení):

Zde je uložen rukopis partitury Jiránkova ženského sboru *Jakou píseň přelahodnou*. Dále se zde nachází 29 tisků nenotových pramenů (pedagogické, teoretické a vzpomínkové práce) a 68 tisků skladeb. Kromě samostatných tisků zde nalezneme notové přílohy k časopisu *Dalibor a Zlatá Praha*.

Národní muzeum – České muzeum hudby (Hudebně-historické oddělení):

V této instituci jsou uloženy 4 tisky notových pramenů - *Album homofonních skladeb klavírních starších českých skladatelů z 18. a 1/2 19. st.* (2 ks), *Album skladeb pro 2 ruce, Jiránkovo klavírní album*.

Národní muzeum – České muzeum hudby (Muzeum Bedřicha Smetany):

Zde se nachází největší část Jiránkovy pozůstalosti. Ve zpracované (signované) podobě je zde uloženo celkem 369 dopisů (301 přijatých JJ, 68 odeslaných JJ), dále 9 kusů notových a 18 ks nenotových rukopisů (vzpomínkové práce, hudebně-teoretické poznámky aj.), soubor osmi plakátů z let 1891 – 1936, program koncertu žáků JJ, soubor šesti výstřížků z různých okruhů, 8 černobílých fotografií a celkem 27 kusů nejrůznějších dokladů úřední i neúřední povahy (smlouvy, subvence, úmrtní oznámení aj.). Zpracované oddíly (doklady, korespondence, rukopisy, ikonografie a soubor výstřížků z různých okruhů) jsou zcatalogizované, mají vlastní lístkový katalog a jsou vedeny v inventární knize. Oddíl *Programy a plakáty* byl dokatalogizován - část informací je vedeno v inventární knize, položky však nemají lístkový katalog. V Muzeu Bedřicha Smetany leží doposud nezpracovaný (nesignovaný) výstřížkový archiv.

Archiv Pražské konzervatoře:

V zatím nezpracované podobě se zde nacházejí 2 Jiránkovy dopisy, 2 posudky skladeb a Jiránkova žádost o souhlas kolegů, aby jeho pedagogické dílo bylo zavedeno na Pražské konzervatoři.⁶⁹ Dále faksimile kritiky na Jiránkův koncert z roku 1923 v Národních listech, Kvalifikační výkaz pro školní rok 1921/22 a autograf pedagogického díla *Ukázky zlehčení, slovním textem odůvodněné, v klav. Skladbách Smetany, Chopina, Schumanna, Webera a Beethovena*.

Ve zpracované podobě se zde nachází autograf pedagogického díla *Nová škola techniky a přednesu*, rukopis skladby s názvem *Allegro* (zde je Jiránkovo autorství pochybné), dopis řediteli konzervatoře z 1. 4. 1907 a 6 tisků (především pedagogických děl).

Ve zpracovaném fondu zpřístupněném veřejnosti se nachází celkem 48 kusů pedagogických děl, 8 kusů skladeb, 2 kusy vzpomínkové knihy *Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou* a teoretické dílo *O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře*.

Památník národního písemnictví:

Zde je uloženo celkem 9 Jiránkových dopisů (Gustavu Eimovi, Josefu Srubu-Debrnovovi, Josefu Mauderovi, Marii Mokrě, M. A. Šimáčkovi, Františku Táborskému, Fr. A. Urbánkovi a Vladimíru Urbánkovi), 3 navštívenky (Vladimíru Urbánkovi, Gustavu Eimovi a Josefu Mauderovi) a 1 pohlednice (Františku Táborskému). Tato korespondence se nachází vždy ve fondu příslušného adresáta. Dále 1 rukopis (*Návrh týkající se klavírní školy – Návrh na zjednodušení vyučovacího plánu*) a 2 tisky (*Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou, Smetanův žák vzpomíná*).

Národní archiv ČR:

V této instituci jsou uloženy nenotové prameny úřední povahy. Konskripční arch policejního ředitelství (úmrtní lístek, žádosti a oznámení policejnímu ředitelství, různá osvědčení a výkazy, přihlášky k pobytu). Dále zde nalezneme novinové výstřižky s články o Josefu Jiránkovi (fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv I, Praha).

Státní oblastní archiv v Praze:

Zde se nachází matrika se záznamem Jiránkova narození (24. 3. 1855, Ledec).

⁶⁹ Jedná se o *Novou školu techniky a přednesu*, která vyšla v Universal Edition v roce 1910.

Archiv hl. města Prahy:

Zde se nachází matrika se záznamem Jiránkovy svatby (srpen, 1895, Vyšehrad, s Klárou Wittochovou).

Úřad městské části Praha 1:

Zde se nachází matrika se záznamem Jiránkova úmrtí (9. 1. 1940, Praha).

Jiránkova vydaná korespondence a výroky:

Jiránkovy výroky a korespondence se objevily v již výše zmíněné knize *Smetanův žák vzpomíná*,⁷⁰ kterou uspořádali Blažena a Luboš Pistoriusovi. Kniha je sestavena z šestnácti Jiránkových vzpomínek uveřejněných v různých novinách, časopisech, rukopisných náčrtcích a sbornících. Obsahuje také výběr korespondence, kde bylo přihlíženo především k době smetanovské. Z korespondence rodinné byla vyňata jen některá místa, osvětlující jednak způsob života Josefa Jiránka na Rusi, jednak jeho otcovský poměr k sourozencům.

Stejná korespondence je vydána později v knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*,⁷¹ (více viz kapitola Stav bádání – literatura).

Dva Smetanovy dopisy adresované Josefu Jiránkovi nalezneme v knize Karla Teigeho *Dopisy Smetanovy*.⁷²

Paměti a vzpomínky současníků:

Specificky vzpomíná (v úsměvném tónu) na Josefa Jiránka jeho žák v klavírní třídě Pražské konzervatoře Vítězslav Novák ve své knize *O sobě a o jiných*.⁷³

„Těmito variacemi na Schumannovo téma jsem dobrého Jiránka potěšil i - potýral...Představte si, prosím, s jakým gustem jsem si s ním ve škole vyměnil místo. Já pohodlně rozložen na jeho židli, on upachtěný na mé otáčecí. A jak neúprosně jsem mu vytýkal kdejakou chybičku,...“

Právo lidu z 28. 3. 1930 cituje pochvalná slova Bedřicha Smetany.⁷⁴

„Dosvědčuji svým vlastnoručním podpisem, že pan Josef Jiránek již od útlého mládí až k 17-tému roku stáří svého při neobyčejném nadání pilná studia ve hře na piáně jako i v theorii hudbě u mě konal, tak že nejen vyššího stupně virtuosity dosáhl, ale i veřejně jak zde v Praze,

70 Cit. v pozn. 56.

71 Cit. v pozn. 2.

72 Karel Teige. *Dopisy Smetanovy*. Praha 1896. S. 146. Více k historii vydávání korespondence Bedřicha Smetany viz Olga Mojžíšová - Milan Pospíšil. *Historie vydávání korespondence Bedřicha Smetany. Hudební věda* XLVII. 2010. Č. 1. S. 5 – 17.

73 Vítězslav Novák. *O sobě a o jiných, kniha první*. Praha 1946. S. 32, 51, 62, 85 – 86, 370, 388 – 389.

74 [R. J.]. Josef Jiránek. K 75. narozeninám dne 24. t. m. *Právo lidu*. 1930. 28. 3.

*tak i jinde co neobyčejný virtuos na piáně, co vzdělaný hudebník a nadějný komponista častokrát se byl osvědčil. Považuji tedy pana Josefa Jiránka za velmi nadaného a úplně dokonalého virtuosa na piáně“.*⁷⁵

Tato Smetanova slova jsem našel citována ještě v měsíčníku *Za hudebním vzděláním* z roku 1927.⁷⁶

Na Jiránkovu hru vzpomínal také Václav Holzknecht na konferenci hudebně vědecké oblasti Svazu českých skladatelů a koncertních umělců v Praze *Sto let odkazu Bedřicha Smetany* v roce 1984. Václav Holzknecht byl svědkem Jiránkova klavírního recitálu se smetanovským programem v roce 1924. V tomto roce byl Václav Holzknecht studentem Pražské konzervatoře a byl, společně s dalšími studenty, pozván tehdejším rektorem konzervatoře Josefem Sukem právě na tento koncert, aby slyšeli autentickou reprodukci Smetanova klavírního žáka. Následujícího roku byly příspěvky z konference vydány v knižní podobě. Václav Holzknecht se zde zmiňuje především o odlišné dobové klavírní interpretaci: „*V roce 1924 - rok dvojího Smetanova výročí - nás, konzervatoristy, pozval tehdejší rektor Josef Suk, abychom si poslechli smetanovský recital Jiránka. Řekl nám, že uslyšíme autentickou reprodukci Smetanova přímého žáka. Přes svůj věk zvládl látku koncertu po technické a pamětní stránce bezvadně. Ale způsob, jakým Smetanovy skladby hrál, nás všechny překvapil a ohromil. Rubátoval tak silně a důsledně, že pojem těžké doby skoro mizel a celá struktura byla jakoby rozmazaná. Byl to důsledek jeho stáří či byl to dobový styl? Vzpomněl jsem si později, když jsem o věci přemýšlel, jak líčí Delacroix Chopinovu hru a pojal jsem podezření, že se snad takhle v oné době opravdu hrálo. Dospěl jsem k přesvědčení, že reprodukce, podléhající dobovému vkusu, cítění, způsobu života je relativní a že každá doba má právo tlumočit umělecké dílo podle svých norem. Ovšem Jiránkova hra bylo něco tak odlišného a mému hudebnímu a estetickému názoru tak cizího, že jsem si pomyslel, že nebyl vynalezen stroj času, který by nás přenášel do minulosti. Je jistě znakem velkého umění, že snese tento různý generační pohled a přesto trvá.*“⁷⁷

Kritiky Jiránkovy klavírní hry:

Obecně lze říci, že se o Jiránkově klavírní virtuozitě zmiňují všechny články i dostupná literatura. Hlubší analýzy Jiránkova stylu nalezneme především v souvislosti se zprávou o Jiránkově koncertě. Často se uvádí Jiránkovo pokračování v tradici smetanovské

75 Autograf těchto Smetanových slov nalezneme v MBS (jedná se o autograf Jiránkova vysvědčení od Bedřicha Smetany z roku 1872).

76 Jaroslav Čeleda. Prof. Josef Jiránek. *Za hudebním vzděláním* III. 1927. Č. 1. S. 1 – 4.

77 Kolektiv autorů. *Sto let odkazu Bedřicha Smetany: Sborník příspěvků z konference Svazu českých skladatelů a koncertních umělců v Praze*. Praha 1985. S. 42.

interpretace. Kritiky jeho klavírní hry se vedou až na řídké výjimky vždy v pozitivním duchu. Zde cituji několik kritik z nejrůznějšího periodického tisku, sborníků a korespondence.

Za všechny dopisy, které se zmiňují o Jiránkově hře jsem vybral ten od Josefa Theurera z 9. května 1924:

„...poděkovati Vám za vaši mistrovskou hru. To byl Smetana! To nebyla jenom vrcholná technika, jak nyní od mladých virtuozů napořád slyšíme, kteří necítíce kdo byl Smetana, hrají jeho skladby jako etudy. To byl skutečný Smetana, v tom byla jeho duše, jeho vnitřní vřelost. Jak ten Váš klavír zpíval! Nezapomenu toho a znova vřele Vám děkuji! Kéž by všichni mladí virtuosové Vás nejen slyšeli, ale pochopili a vzali si Vás za vzor!“

O klavírním umění Josefa Jiránka se velmi pochvalně zmiňuje článek Karla Hoffmeistera ve *Sborníku na paměť 125 letého trvání konservatoře hudby v Praze*:⁷⁸

„Jiránek je především velmi jemně citícím hudebníkem, jehož klavírní erudice smetanovská rozvinula se v ruském prostředí, Leschetitzkým a též Rubinsteinem ovlivněném na znamenité školené pianistické zjevy vůbec velmi bohatém, do značné výše...Sloh i technika chopinovská byly mu základem klavíristického umění“.

V *Hudebním zpravodaji* z roku 1932 se dočítáme:⁷⁹

„Svými výkony na koncertním podiu působí Jiránek velkoryse, je velikánem svého nástroje, virtuosem velkého světového formátu. Při závratné, lehounké technice a bouřlivém temperamentu dává vyniknout především struktuře skladby, zachováváje vždy příslušný styl“.

K Jiránkovým rozhlasovým nahrávkám Bedřicha Smetany, o kterých jsem se zmínil již výše, je Mirko Očadlík ve své *Smetanovské diskografii*⁸⁰ velmi kritický. Za všechny zde uvedme kritiku nahrávky Polky a moll z první řady Českých tanců:

*„Interpretace dosti nevyrovnaná, s Jiránkovými rubaty a podstatnými rytmickými chybami. V snímácí technice snímek nevyniká, neboť má příliš ostré tóny vysoké, takže se tříští a třepí zvuk celého místa.“*⁸¹

Všechny ostatní Očadlíkovy komentáře Jiránkových nahrávek skladeb Bedřicha Smetany se vedou v obdobném, tedy dosti kritickém duchu. Nejmírnější byl Mirko Očadlík při posudku skladby *V Čechách*, třetí z šesti charakteristických skladeb s názvem *Sny (Rêves)*:

„Nejvyrovnanější snímek Jiránkovy hry. Má lehkost úhozu i zřetelnost muzikální koncepce, jistotu a plastičnost. Má pochopitelně celou řadu typických znaků Jiránkovy hry, zejména v rubatech, která jsou násilná, ale snímek jako celek dobře ukazuje sloh Jiránkovy hry v době,

⁷⁸ Karel Hoffmeister. Klavírní škola pražské konzervatoře. In: *Sborník na paměť 125 letého trvání pražské konzervatoře*. Praha. 1936. S. 109 - 111.

⁷⁹ - Ida. [Karel Svoboda]. Jos. Jiránek, profesor Státní konzervatoře v Praze. *Hudební zpravodaj* I. 1932. Č. 5. S. 5.

⁸⁰ Mirko Očadlík. *Smetanovská diskografie*. Praha 1939.

⁸¹ Tamtéž. S. 130

kdy virtuos byl svěží. ⁸²

V Lidových novinách z 9. 1. 1940 (den Jiránkova úmrtí) se dočítáme:⁸³

„Jako sólista s udivující pružností dlouho propagoval mladou tvorbu, ale jeho největší láskou zůstal ovšem zbožňovaný mistr jeho mladých let. ...nikdy nezapomeneme poetického kouzla jeho hry a zvláštní schopnosti spojit velikou pohybovou volnost rubátového přednesu s naprostou rytmickou přehledností“.

Na již výše zmíněné konferenci hudebně vědecké oblasti Svazu českých skladatelů a koncertních umělců konající se v Praze v roce 1984 pod názvem *Sto let odkazu Bedřicha Smetany* se o Josefu Jiránkovi zmínil také Jarmil Burghauser ve svém příspěvku s názvem *Nástin historie smetanovské interpretace*:

*„Pokud jde o cyklus Sny, můžeme se jen domnívat, že byl prvním interpretem Josef Jiránek, mistrův žák a pak téměř synovský přítel. Jiránek byl nepochybně onou osobností, jíž se nám tradovala smetanovská interpretace, a nejen klavírní. Pozoruhodné je například jeho svědectví o tempech děl, jež si se Smetanou /sice hluchým, ale jinak klavíristicky zcela na výši/ přehrával.Podle svědectví Jiránkova - a zde bych mu dost důvěřoval, i když v některých historických podrobnostech přesný není - si představoval Smetana některá tempa rychlejší, než je Jiránek slyšával ve své /tj. pozdější/ době v koncertním a operním provozu.právě Jiránek - podle svědectví Zdeňka Nejedlého byl vlastně jediným nositelem smetanovské interpretační tradice v klavírním oboru až do příchodu Jana Heřmana, Václava Štěpána a Rudolfa Firkušného.“*⁸⁴

Jiránkovou klavírní interpretací se zabývá i Zdeňka Böhmová ve své knize *Slavní čeští klavíristé a klavírní pedagogové z 18. a 19. století*. V knize se například dočítáme:

*„Jiránek tradoval české veřejnosti a zejména svým žákům autentické podání Smetanových děl. Vždyť je mnohokrát slyšel od něho samého, studoval je pod jeho vedením a mistr mu v nich vše ukázal jako svému synovi, jak Jiránek vděčně vypovídá ve svých vzpomínkách.“*⁸⁵

Časopisy, noviny a sborníky:

Obecně lze o člancích, statích a studiích v nejrůznějších časopisech, novinách a sbornících říci, že připomínají především Jiránkovo období studia u Bedřicha Smetany v letech 1865 – 1872 (často se vyskytuje označení „žák Bedřicha Smetany“), dále jedinečnou Jiránkovu interpretaci Smetanovy hudby nebo jeho záslužnou pedagogickou činnost, kdy vchoval mnoho klavírních virtuózů a pedagogů. V člancích, které vyšly za Jiránkova života

82 Tamtéž.

83 [- k]. Prof. Josef Jiránek zemřel. *Lidové noviny*. 1940. 9. 1.

84 Cit. v pozn. 77. S. 35 - 37.

85 Cit. v pozn. 67. S. 149.

se často uvádí, že je posledním žijícím žákem Bedřicha Smetany. Často je také zmiňován v souvislosti s Českým kvartetem, se kterým často koncertoval. Josef Jiránek je ve společnosti všeobecně uznáván nejen po stránce umělecké, ale i lidské.

V následujícím textu vyberu několik článků, které by mohly sloužit jako reprezentanti obrazu Josefa Jiránka v odborných hudebních periodikách:

Opavský rodák, hudební skladatel a dirigent Václav Kálík, napsal ku příležitosti sedmdesátých narozenin Josefa Jiránka článek, kde shrnuje jeho profesní život a věnuje se i kritikám jeho klavírní hry v nejrůznějších hudebních periodikách:

„Pročítame-li časopisy oné doby, zejména přední listy pražské, jako jsou Národní listy, Hlas národa, z německých pak Politik a Bohemia, pozorujeme, že se s Jiránkem stala mezitím za pobytu na Rusku nemalá změna, že totiž zmužněl a dospěl k vyrovnanosti ve své hře. Právě za přednes Mozartova koncertu byl pro tyto vlastnosti chválen, a zmíněné časopisy také podotýkají, že způsob Jiránkovy hry v mnohém připomíná hru Smetanovu, především v mužném, neumělkovaném přednese, v jasném smyslu pro čistotu a přehlednost stavby. Všeobecně je uznáváno, že Jiránek je v technice na výši.“⁸⁶

Dále v článku zmiňuje Jiránkovu spolupráci s Českým kvartetem a jeho pedagogickou činnost, kde vychoval řadu dobrých pianistů, zejména potom dva předčasně zemřelé umělce Bedřicha Křídla a Josefa Faměru. Václav Kálík také zmiňuje do té doby dvě nejvýznamnější Jiránkova pedagogická díla - *Novou školu stupnicové hry a Školu akordové hry a akordických rozkladů*. Dále se věnuje Jiránkově sólové koncertní kariéře:

„Smetanovy oslavy, od dob válečných počínaje, spjaty jsou všude se jménem Jiránkovým, jakou velikou řadu koncertů Jiránek s mimořádným úspěchem absolvoval, ba způsobil hotové překvapení svou technicky skvělou hrou. A od té doby Jiránek účastní se koncertního života a s přímo neuvěřitelnou svěžestí podniká koncertní zájezdy, poslední do Vídně, Štýrského Hradce, do Jugoslávie, s krásně sestaveným českým programem: Smetana, Dvořák, Novák, Suk. Povážíme-li, že hraje z Nováka a Suka celá díla cyklická a k tomu vrcholné a nesmírně těžké klavírní skladby Smetanovy, musíme se jen obdivovati té úžasné životní síle v tom věku.“⁸⁷

Autor článku zde dále vyzdvihuje Jiránkovy vrozené lidské vlastnosti - zejména skromnost, která je od mládí charakteristickou vlastností Jiránkovou.

Všeobecnou úctu k Josefu Jiránkovi (po umělecké i lidské stránce) nám dokládá článek v *Národní politice* z 10. 1. 1940:

„Bohatý, vrchovatě prací naplněný byl život prof. J. Jiránka. Bohatý však také na šťastné a

⁸⁶ Václav Kálík. K sedmdesátinám Josefa Jiránka. *Dalibor* XLI. 1925. č. 8. 20. 4. S. 177.

⁸⁷ Tamtéž. S. 178.

*trvalé výsledky neúporné, pilné práce. V staříčkém panu profesorovi ztrácí česká hudba jedno z nejmocnějších pout, která dnešek vázala s uměleckým a lidským odkazem našeho velikého Bedřicha Smetany“.*⁸⁸

Jeho lidské vlastnosti vyzdvihuje i *České slovo* z 11. 1. 1940:

*„Je nutno vzpomenout i lidských vlastností Jiránkových. Byl vtělená laskavost, nezištnost, obětavost. Jeho láska k Smetanovi udává i výši jeho lidskosti; anima pia et candida“.*⁸⁹

Ve stejném článku ještě čteme:

„Tento Jiránkův primát jako vykladatele klavírní Smetanovy hry je také všeobecně uznáván“.

Jiránkovy povahové rysy vyzdvihuje i článek v časopise *Venkov* z 13. 1. 1940:

*„Milý starý pán s hlavou řeckého mudrce a s lidsky dobrými očima, jež neznaly zloby ani vášni. Takový klidný a vyrovnaný kmet to byl, jehož jste musili mít rádi, i když jste ho zblízka neznali“.*⁹⁰

Obrovské množství článků, statí a studií v nejrůznějších časopisech, novinách a sbornících lze rozdělit do několika tematických skupin:

- Zpráva o Jiránkově klavírním koncertě (Jiránek uskutečnil okolo 50-ti koncertů v jubilejním roce 1924, kdy od narození Bedřicha Smetany uplynulo 100 let).
- Zpráva o úmrtí Josefa Jiráka (nekrolog)
- Zpráva o výročí narození Josefa Jiráka (75, 80, 85, 100 let)
- Zpráva o vydání vzpomínkové knihy *Smetanův žák vzpomíná* rok po Jiránkově smrti.

Seznam všech článků, statí a studií v nejrůznějších časopisech, novinách a sbornících, které se mi podařilo vypátrat samostatnou badatelskou činností nebo pomocí odkazů v dostupné literatuře a slovnících se nacházejí v bibliografii na konci této práce. Seznam je řazen chronologicky.

88 [fbš.]. Profesor Josef Jiránek zemřel. *Národní politika*. 1940. 10. 1.

89 [la]. Josef Jiránek, pamětník a žák Smetanův. *České slovo*. 1940. 11. 1.

90 Lístek na hrob prof. Josefa Jiráka. *Venkov*. 1940. 13. 1.

3. Klavírní pedagog a hudební teoretik Josef Jiránek

3.1. Úvod

Josef Jiránek se po jmenování za profesora klavírní hry na Pražské konzervatoři (r. 1891) již plně věnoval otázkám souvisejícím s klavírní pedagogikou a klavírní interpretací a na Pražské konzervatoři vychoval mnoho kvalitních klavírních virtuózů. V této kapitole se proto zabývám jeho pedagogickým a teoretickým odkazem a jeho názory na interpretaci související s otázkou tvorby tónu a ideální zvukové představy. Seznam všech Jiránkových pedagogických a teoretických děl včetně revizí děl cizích autorů se nachází v již několikrát zmíněné knize *Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*.⁹¹ V první kapitole se věnuji okolnostem založení klavírního oddělení na Pražské konzervatoři a jeho vyučovacími metodám. V dalších dvou kapitolách se zabývám dvěma jeho pedagogickými pracemi a v poslední kapitole se zabývám Jiránkovými názory ohledně tvorby tónu a jeho ideální zvukovou představou.

3.2. Klavírní oddělení Pražské konzervatoře

V této kapitole se pozastavuji nad situací kolem založení klavírního oddělení Pražské konzervatoře a nad vyučovacími metodami a klavírními školami, které se na tomto oddělení používaly především za působení Josefa Jiráňka (1891 – 1923). Dále se věnuji vztahu Josefa Jiráňka k Franzi Lisztovi a obzvláště jeho vztahu k Hugo Riemannovi, kterým byl silně ovlivněn. Toto vše je důležité zejména pro pochopení uměleckého významu Jiráňkovy osobnosti a zasazení jeho pedagogického odkazu do celkového kontextu doby.

Založení klavírního oddělení na Pražské konzervatoři předcházely velmi zdlouhavý a komplikovaný proces.⁹² Konzervatoř začala vyučovat v roce 1811 a samostatné klavírní oddělení vzniklo až roku 1888. Do té doby byla výuka klavíru výhradně v rukou soukromých hudebních škol, případně soukromých učitelů hudby, z nichž nejvýznamnější byly škola Prokschova a svého času Smetanova.⁹³ Počet těchto hudebních škol (tehdy zvaných hudebně vzdělávací ústavy - Musikbildungsanstalt) po příchodu Josefa Proksche do Prahy roku 1831 rapidně vzrůstal. V roce 1882 vyšel v časopise Dalibor článek Josefa Srba-Debrnova vyjadřující se k situaci na tomto poli:

91 Cit. v pozn. 2. S. 233 - 235.

92 Srov. cit. v pozn. 18. S. 11 - 15.

93 Srov. Marta Ottlová - Milan Pospíšil. Soukromé hudební školy v Praze 19. století a otázka české školy operní. In: *Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 24. plzeňského symposia*. Praha 2004. S. 431.

„Hudební ústavy rozmnožili se v Praze za posledních dob tak značně, že počet jejich není v žádném poměru se skutečnou potřebou, a mnohé z nich jsou podobny více závodům obchodnickým než ústavům vzdělávacím a uměleckým. ... Nyní jest hudebních ústavů v Praze, kde se především vyučuje hře na piano, 23, v některých vyučuje se tamtéž i zpěvu...“⁹⁴

Přes negativní hodnocení Josefa Srba-Debrnova o vysokém počtu a nízké kvalitě hudebních ústavů v Praze musíme připustit, že zde fungovalo mnoho velmi kvalitních škol tohoto druhu, které vychovávali řadu velmi dobrých pianistů a klavírních pedagogů, kteří se později uplatnili mimo jiné i na Pražské konzervatoři.⁹⁵ V roce 1888, po dlouhých jednáních, finančních problémech a jistém spoléhání se právě na soukromé hudební školy, tedy vzniklo samostatné oddělení Pražské konzervatoře.⁹⁶ I v tomto okamžiku můžeme vysledovat jistou závislost na hudebně vzdělávacích ústavech. Josef Kubáň ve sborníku *150 let pražské konzervatoře* píše:

„V rámci šestileté konzervatoře se zavádí „vyšší klavírní hra“, tj. vyučování sólovému klavíru. Ale poněvadž pro základní vyučování klavíru se přihlíží k soukromým klavírním školám, zavádí se na konzervatoři zpočátku pouze vyšší oddělení klavírní hry v rozsahu tří ročníků. Naplno se rozjela celá klavírní škola až školním rokem 1891-92.“⁹⁷

Prvním profesorem vyšší klavírní hry byl od školního roku 1888/1889 ustanoven Hanuš Trneček, o rok později Jindřich Káan z Albestu a konečně třetím profesorem vyšší klavírní hry byl od školního roku 1891/92, konkrétně od 15. září 1891 jmenován Josef Jiránek.⁹⁸ S příchodem Josefa Jirána se také zavádí tzv. nižší oddělení klavírní hry. Celé studium je tedy rozděleno do šesti ročníků, z nichž 3 roky obsáhne nižší oddělení, které je přípravným kurzem pro vyšší klavírní oddělení trvající opět 3 roky a v němž by žáci měli dospět k úplné vyspělosti klavírní virtuozity. Pražská konzervatoř se tedy konečně vymanila ze závislosti na hudebně vzdělávacích ústavech a její obliba u žáků stále stoupala.⁹⁹

Nyní je důležité podívat se na vyučovací metody a klavírní školy, které se zejména na Pražské konzervatoři používali. Situaci na Pražské konzervatoři od založení klavírního oddělení do vzniku Československa (tedy za působení Josefa Jirána) nám přibližuje Jindřich

94 Josef Srb-Debrnov. Naše hudební ústavy. *Dalibor* IV. 1882. č. 8. S. 57.

95 Srov. cit. v pozn. 18. S. 14 - 15.

Z Prokschova ústavu např. Romeo Finke a Jindřich Káan z Albestu, z ústavu Julia Högra Vilém Kurz, z ústavu Jana Vaňouse Karel Hoffmeister, z ústavu Josefa Čermáka Václav Štěpán aj.

96 Tamtéž. S. 11 - 15.

Roku 1888 navrhuje nový jednatel jednoty dr. Josef Tragy reorganizaci ústavu, při níž počítá také s klavírním oddělením. Návrh byl přijat 16. února 1888.

97 Tamtéž. S. 15.

98 Srov. Cit. v pozn. 59. S. 141.

99 Cit. v pozn. 18. S. 21.

Oldřich Kredba zde mj. uvádí, že na klavírním oddělení absolvovalo od roku 1901 do konce školního roku 1917-18 187 žáků.

Káan z Albestu ve svých vzpomínkách:

*„Mělo se tehdy vyučovat podle učebních osnov klavírních škol vídeňské a lipské vlastně však vyučoval každý jak a co chtěl.“*¹⁰⁰

Doba od založení klavírního oddělení na konzervatoři do vzniku Československa byla pro klavírní pedagogiku dobou hledání a prolínání různých směrů. Příznačně shrnuje vývoj v této oblasti na Pražské konzervatoři Oldřich Kredba ve sborníku *150 let pražské konzervatoře*:

*„Pro vývoj klavírní školy je příznačná zejména vzestupná linie pedagogická. Vyrůstá z empirie, která byla na rozhraní století přirozeným důsledkem tehdy ještě nevyjasněného stavu hudební pedagogiky. Byla to doba hledání, prolínání různých směrů pedagogických. Vývojem, osvětlováním, ověřováním, průzkumem se tyto různé pedagogické proudy doplnily, vyjasnily a vytvořily v podstatě ucelený názor na problematiku klavírní hry. Metodika klavírní hry se prohlubovala...“*¹⁰¹

V tomto ohledu byl Josef Jiránek svým způsobem pokrokový a přispěl vysokou měrou k vyjasnění, osvětlení a rozvoji klavírní metodiky. Svou analýzou technických obtíží a následnou syntézou s výrazovým obsahem se velmi blížil analyticko-syntetické vyučovací metodě, kterou vyučoval jeho slavný kolega z houslového oddělení Otakar Ševčík.¹⁰²

Co se týče klavírních škol, byla jistě oblíbená a hojně užívaná *Velká theoreticko-praktická škola pro piano* Jana Maláta a Zdeňka Fibicha. I v tomto směru vykonal Josef Jiránek velký kus práce, když byla na tomto ústavu v roce 1910 zavedena jeho *Nová škola techniky a přednesu*. Technická cvičení se v době založení klavírního oddělení omezovala téměř výhradně na stupnice v různých obměnách a akordová cvičení.¹⁰³ I v tomto směru přispěl Josef Jiránek svými publikacemi k rozvoji klavírní pedagogiky a k ujasnění vyučovacích metod na tomto ústavu. Jména skladatelů na kterých stál učební materiál klavírního oddělení je shrnut opět ve sborníku *150 let pražské konzervatoře*:

*„Srovnáme-li vyučovací osnovy klavírního oddělení od jeho založení do dnešní doby, shledáme zajímavou věc: učební materiál zůstává po celou tu dobu takřka nezměněn. Černý, Clementi, Biehl, Döring, Kullak, Moscheles, Nowakowski, Köhler, Chopin, Liszt atd. - to jsou základní pilíře, které drží po celou tu dlouhou dobu stavbu klavírní školy.“*¹⁰⁴

Výběrem skladatelů na jejichž repertoáru jsou postaveny klavírní školy té doby se tedy Jiránkovy školy nijak neliší. Repertoár vychází zejména z tradice Vídeňského (Hummel - Czerny - Liszt) a Londýnského (Clementi) okruhu.

100 Tamtéž. S. 20. Originál viz Jindřich Káan z Albestu. *Z mých vzpomínek*. Rkp. Část II.

101 Tamtéž. S. 32.

102 Více o Otakaru Ševčíkovi a jeho metodě viz mj. Josef Micka. *Houslová škola pražské konzervatoře*. In: Kolektiv autorů. *150 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*. Praha 1961. S. 86 - 92.

103 Cit. v pozn. 18. S. 32.

104 Tamtéž.

Nyní bych se chtěl pozastavit nad vlivem Franze Liszta na Josefa Jiránka. Je totiž všeobecně známo, že Jiránkův učitel Bedřich Smetana byl velkým obdivovatelem Franze Liszta a to nejdříve jako klavírního virtuóza a později i skladatele. Josef Jiránek o tom píše ve své knize *O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře* takto:

*„Liszt, jehož byl Smetana nadšeným obdivovatelem, měl asi značný vliv svým předehráváním Smetanovi skladeb Beethovenových, Chopinových i Schumannových v bytě našeho mistra v Praze (ve dnech 20. až 30. září 1856) i ve Výmarském bytě Lisztově (ve dnech 3. až 7. září 1857) - na Smetanovu svobodu pohybu při hře a snad i na způsob přednesu. Tvrdit to ovšem nemohu, neboť jsem Liszta nikdy hrát neslyšel, jen v roce 1869 byl jsem mu Smetanou představen.“*¹⁰⁵

Václav Jan Sýkora píše o tomtéž ve své knize *Dějiny klavírního umění* takto:

*„Smetana tedy je skutečně žákem Lisztovým, i když šlo jen o vyučování názorné, příkladem, „žák hrej tak jako já“. Sám tento způsob u svých nadaných žáků také uplatňoval, aniž se nějak příliš zatěžoval metodikou.“*¹⁰⁶

Mohli bychom tedy uvažovat, že Jiránek byl nepřímým Lisztovým žákem, ačkoli ho vlastně nikdy hrát neslyšel.¹⁰⁷ Musíme ovšem dodat, že oba umělci byli svým charakterem naprosto odlišné typy osobností. Jiránkův vztah k Lisztovi tkví především v respektu a úctě k velké osobnosti a v převzetí několika typů úhozu. Jiránek byl na rozdíl od Liszta spíše introvertním typem umělce a směřoval k odlišnému pojetí klavírního díla. Velmi jasně definuje Jiránek znaky vyvrátěného umělce ve své knize *O klavírním přednesu*:

*„Výkoný umělec musí mít vlastnosti dobrého herce, který i při největším affektu (na jevišti) jest si vědom každého svého hnutí a pronáší svá slova při všem vzrušení přesně tak, jak si předem stanovil. Pianista má se uměti rovněž ovládat při hře v každém směru, na př. činit veškeré zevní pohyby vědomě, vylučovat pohyby bezúčelné, zbytečné, ovládat svůj temperament i své city, aby zachována byla umělecká míra ve všem, především v prostředcích dynamických a agogických a v užívání pedálu. Takové sebeovládání čili zachování rozvahy při všem rozvlnění citovém nazýváme uměleckým klidem, který jest příznakem zralého umělce i kritériem jeho hudební inteligence.“*¹⁰⁸

Velký vliv měl ovšem na Josefa Jiránka významný hudební vědec a teoretik Hugo Riemann, který působil několik let i na různých německých konzervatořích jako profesor klavíru a který se klavírní metodice věnoval především ve dvou svých pojednáních:

105 Cit. v pozn. 37. S. 17

106 Cit. v pozn. 62. S. 117.

107 Cit. v pozn. 37. S. 17 - 18.

108 Cit. v pozn. 36. S. 28 - 29.

Vergleichende theoretisch-praktische Klavierschule, op. 39 a *Katechismus des Klavierspiels*.¹⁰⁹ Josef Jiránek navázal s Hugo Riemannem písemný kontakt v roce 1892 a od té doby si s ním dlouhou řadu let dopisoval. V roce 1909 se s ním dokonce osobně setkal, když byl Riemannem pozván k oslavě jeho 60. narozenin.¹¹⁰ Problematika vlivu Riemannovy klavírní metodiky a jeho hudebně-estetických názorů na Josefa Jiráňka by jistě zasloužila hlubší analýzu. K pochopení této problematiky by kromě studia Riemannových teoretických spisů také přispělo důkladné studium Riemannových dopisů zaslaných Josefu Jiráňkovi, které jsou uloženy v MBS.¹¹¹ Na Josefa Jiráňka mělo zejména vliv Riemannovo využití váhy celé paže a předloktí k tvoření dynamiky, na rozdíl od již překonaného požadavku „klidné ruky“.¹¹² Z analýzy Jiráňkových pedagogických děl je dále zřejmý vliv Riemannovy frázovací teorie. Tuto teorii stručně komentuje Václav Jan Sýkora ve své knize dějiny klavírního umění: „...především však do železných konsekvencí rozvádí svou frázovací teorii. Jeho snaha vměstnat do „Auftakt-principu“ každou hudební frázi působí dnes již násilně. Podle něho neexistuje v hudbě jediná myšlenka, kterou by nebylo lze vysvětlit s předtaktím.“¹¹³

Po těchto slovech následuje kritika Riemannovy metodiky, kterou bychom mohli do jisté míry vztáhnout i na Josefa Jiráňka:

„Složité frázovací procesy, množství artikulačních značek a velmi složitý, krajně nepraktický prstoklad nakonec od těchto Riemannových děl musí odvrátit i nejobektivnějšího čtenáře.“¹¹⁴

3.3. Nová škola techniky a přednesu

Jiráňkovo pedagogické dílo *Nová škola techniky a přednesu* s podtitulem *Pro žáky ve hře na klavír pokročilejší* vyšla v Universal Edition¹¹⁵ v roce 1910. Škola obsahuje celkem 9 sešitů, z toho první 3 sešity vyšly ve dvojím vydání – českém a německém, ostatních 6 sešitů pouze ve vydání německém. Je to Jiráňkovo nejobsažnější dílo určené pro žáky pokročilejší.¹¹⁶ Této škole předcházela díla, ve kterých se věnoval pouze dílčím problémům a to zejména technického rázu:

- *Nová škola stupnicové hry*

109 Hugo Riemann. *Katechismus des Klavierspiels*. Lipsko 1888. Od 5. vydání (1916) pod názvem *Handbuch des Klavierspiels*. - Hugo Riemann. *Vergleichende theoretisch-praktische Klavierschule op. 39*. Hamburg 1890.

- On-line verze (část): http://www.koelnklavier.de/quellen/riemann39-1/_index.html

110 Autograf pozvánky uložen v MBS pod signaturou W 32/98/1.

111 Celkem 23 Riemannových dopisů adresovaných Josefu Jiráňkovi je uloženo v MBS pod signaturami W 32/88 - W 32/97/1-12, W 32/98/1, W 53/101.

112 Cit. v pozn. 62. S. 114.

113 Tamtéž.

114 Tamtéž.

115 Nakladatelství bylo založeno ve Vídni v roce 1901.

116 Na vnitřní titulní straně práce je v závorce nad nadpisem uveden nápis „ZAVEDENO NA PRAŽSKÉ KONSERVATOŘI“ Jiráňkova žádost o souhlas kolegů, aby toto dílo bylo zavedeno na Pražské konzervatoři je uložena v archivu Pražské konzervatoře.

- *Stupnice ve dvojhmatech*
- *Škola akordové hry a akordových rozkladů*
- *Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu*

Jiránek v předmluvě doporučuje užívat tyto práce jako doplněk k *Nové škole techniky a přednesu*. Autor tedy považoval *Novou školu techniky a přednesu* za dílo završující, které by mělo žáka (konzervatoře) připravit pro dráhu klavírního virtuóza.

V předmluvě autor vysvětluje jaké důvody ho vedly k napsání této práce:

„Podnětem této práce nebyl nedostatek, nýbrž nadbytek dobrého materiálu cvičebního. Dobrého neb užitečného materiálu jest tolik, že často nevíme, čemu dáti přednost.....Výbor ze starší klavírní literatury musí tedy býti stále přísnější a užší, chceme-li poznati i novější a nová díla.“

Škola obsahuje dohromady 337 skladeb (každý z devíti sešitů obsahuje cca 36 skladeb). Nutno ovšem dodat, že některé skladby technického rázu byly Jiránekem několikrát přepracovány a nemají své samostatné číslo. Dohromady mírně převažují skladby technického rázu nad skladbami přednesovými.

Počet skladatelů, jejichž skladby se objevují v Jiránekově škole je velmi široký a zahrnuje dnes známá i méně známá jména z období od 17. do 19. století. Josef Jiránek vymezuje repertoár v podtitulu na vnitřní titulní straně školy:

„VÝBOR (PO PŘÍPADĚ ZPRACOVÁNÍ) NEJOSVĚDČENĚJŠÍCH ETUD A STARÝCH (PŘEDKLASICKÝCH) KLASICKÝCH A ROMANTICKÝCH SKLADEB PRO PŘEDNES JEŽ POSTUPNĚ SEŘADIL, FRASOVAL OZNAČENIM PŘEDNESU A PEDÁLU JAKOŽ I PRSTOKLADEM A RŮZNÝMI VYSVĚTLIVKAMI OPATŘIL JOSEF JIRÁNEK.“

Repertoár, který se zde objevuje je zajímavý především z hlediska dobové recepce, říká nám totiž, jaké skladby a jací skladatelé se v té době hrávali.

V etudách převažuje jméno Carl Czerny (1791 - 1857), od kterého zde nalezneme nespočet instruktivních skladeb tohoto druhu.¹¹⁷ Dále se v Jiránekově škole objevuje mnoho etud od Johanna Baptisty Cramera (1771 - 1858) a to především ve 4. sešitě. Od 6. sešitu nalezneme také výběr z *24 Etud op. 70* Ignaze Moschelese (1794 - 1870) nebo 3 etudy z op. 61 Hermanna Berense (1826 - 1880). Dále pak v souvislosti s etudami zahrnul Josef Jiránek do své školy jména skladatelů jako Henri Bertini (1798 - 1876), Adolf Jensen (1837 - 1879), Charles Mayer (1799 - 1862), Joseph Christoph Kessler (1800 - 1872), Joseph Nowakowski (1805 - 1865), Friedrich Kalkbrenner (1788 - 1849), Ernsts Haberbier (1813 - 1869), Johann Nepomuk Hummel (1778 - 1837) a nalezneme zde i jednu etudu a Staccato-studii op. 72, č. 6

¹¹⁷ Nejvíce op. 299 a od 6. sešitu op. 740, dále op. 335, 336, 365, 366, 399, 636.

od Felixe Mendelssohna-Bartholdyho (1809 - 1847), od kterého je zde mnohem více skladeb přednesových (viz dále). Pod etudy (technická cvičení) patří také mnoho Rytmičtých studií (Rhythmische studien) ruského klavírního pedagoga Eduarda Conuse a ruského klavíristy, varhaníka a skladatele Johanna Wilhelma Hässlera (1747 - 1822) nebo Josepha Haydna (1732 - 1809), dále mnoho dalších tzv. studií (např. Technické studie W. A. Mozarta, Trilkovou studii op. 33, č. 27 W. S. Bennetta nebo Vortragsstudien Adolfa Jensena) a nesmíme zapomenout na výběr etud ze sbírky instruktivních skladeb Muzia Clementiho Gradus ad Parnassum ad. Několika skladbami technického rázu přispěl i Josef Jiránek (Dvě cvičení trillková, sešit 2., č. 51, Dvě oktávová cvičení, sešit 2., č. 63). Podíváme-li se na roky narození vyjmenovaných skladatelů zjistíme, že se jich většina narodila kolem roku 1800 a působili tak zejména v první polovině 19. století. Etudy jsou často Josefem Jiránekem různě přepracovány, aby vyhověly právě probíraným technickým obtížím. Nejčastější způsob obměny etudy je změna tóniny. Téměř každá etuda je transponována o půl tónu výše nebo níže vypsáním alternativního předznamenání v závorce (např. 3# - A dur, v závorce potom vypsány 4b - As dur). Harmonický průběh se přitom nemění. Další častý způsob obměny je prohození rukou (to co hrála pravá ruka se objeví v levé a naopak). Tento způsob obměny je často určen k procvičení zručnosti levé ruky. Jiný způsob přepracování dané etudy je například pozměnění klavírní sazby (zahuštění, zjednodušení, původně prostá melodie ve dvojhmatech, rozložené akordy na arpeggiové ad.), změna rytmu (např. tečkovaný), artikulace, figurativního doprovodu v levé ruce, dále pak využití diminuce a augmentace atd. Jednotlivé způsoby přepracování se pak často vyskytují současně. V prvních dvou sešitech je vždy uvedeno znění v originále a potom následuje jedno, případně několik přepracování. Od třetího sešitu se už vyskytuje vždy jen přepracovaná verze nebo je případně vypsán třetí řádek s alternativním zněním, který je pak označen „*ossia*“. Na těchto etudách si žák procvičuje a zdokonaluje klavírní techniku.

Mezi tyto etudy jsou vloženy přednesové skladby autorů z období od 17. do 19. století. V prvních třech sešitech a v sešitě pátém se vyskytuje hodně skladeb barokních autorů (nejvíce v sešitě prvním - 9, nejméně potom v sešitě pátém - 2). Největší zastoupení má J. S. Bach (1685 - 1750) s výběrem preludií z *Malých preludií a fughett* a dále několika menuety. Dalšími barokními autory jsou Henry Purcell (1658 - 1695), François Couperin (1668 - 1733), George Friedrich Händel (1685 - 1759), Jean Philippe Rameau (1683 - 1764), Louis Claude Daquin¹¹⁸ (1694 - 1772) nebo Johann Caspar Ferdinand Fischer (1656 - 1746).¹¹⁹ V prvních

118 Jeho patrně nejznámější dílo je skladba *Le Coucou* - Kukačka, které je uvedeno v 5. knize Jiránkovy školy pod číslem 172.

119 Jiránek uvádí chybná životní data 1670 - 1737

třech sešitech se také vyskytují autoři narození v 70. a 80. letech 18. století (nejvíce opět v prvním sešitě, nejméně potom v sešitě třetím). Mezi tyto autory patří například Friedrich Kuhlau (1786 - 1832), Henri Jerome Bertini (1789 - 1876), Bedřich Křídlo¹²⁰ (1876 - 1902), John Field (1782 - 1837) nebo Ludwig van Beethoven (1770 - 1827). Nejvíce je ovšem v Jiránkově škole přednesových skladeb od autorů narozených v první třetině 19. století. Tito autoři se vyskytují rovnoměrně ve všech devíti sešitech. Z těchto autorů má největší zastoupení Robert Schumann (1810 - 1856). Nejvíce se vyskytuje výběr skladbiček z jeho *Alba pro mládež, op. 68, Lístků do památníku op. 124*, od pátého sešitu pak *Dětských scén op. 15, Fantazijních kusů op. 12, Lesních scén op. 82, Novelet op. 21, Bunte Blätter op. 99* a dále pak další drobnější skladbičky (např. *Romance op. 28, č. 2*). Velké zastoupení mají také klavírní skladby od Fryderyka Chopina (1810 - 1849), které se vyskytují až od třetího sešitu (nejvíce v sešitě osmém). Jedná se především o výběr z jeho preludií a mazurek, dále potom výběr z jeho nocturen, valčíků a polonéz. Velké zastoupení má také Felix Mendelssohn Bartholdy s výběrem z jeho *Písni beze slov*. Z dalších autorů budu jmenovat Adolfa Jensena (1837 - 1879), Hanse Seelinga (1828 - 1862), Ernsta Haberbiera (1813 - 1869) nebo později narozeného Petra Iljiče Čajkovského (1840 - 1893).

Tyto přednesové skladby jsou podle Jiráňka nejdůležitějším cvičebním materiálem a mají být považovány za studia pro přednes. Jiránek v předmluvě ke své škole píše:

„*Neboť čeho hlavně nutno dosáhnouti, jest krásný, oduševněný přednes.*“

Důležitým znakem Jiráňkovy školy je pozvolné stupňování obtížnosti repertoáru. Podíváme-li se na první sešit tohoto díla, vyskytují se zde skladby z *Alba pro mládež* Roberta Schumanna, lehčí etudy Carla Czerného nebo *Šest snadných variací G dur* Ludwiga van Beethovena. Naproti tomu v předposledním osmém sešitě se můžeme setkat s Chopinovou *Fantasií-Impromptu, op. 66*, etudami Ignaze Moschelese nebo výběrem skladeb z Schumannových *Dětských scén, op. 15* a *Fantazijních kusů, op. 12*, tedy skladbami, které jsou již náročné jak po stránce technické tak přednesové. Josef Jiránek tedy ve své škole vede žáka k nastudování stěžejního klavírního repertoáru, to znamená děl, které by měl každý profesionální klavírista znát a bezpečně ovládat.

Jiránek se nespokojí pouze se zvládnutím technických problémů, ale vede žáka k tomu, aby naučené technické obtíže využil a povýšil k vypracování hudebního přednesu. Opět budu citovat Jiráňkova slova z předmluvy jeho klavírní školy:

„*Poslední vytříbení (=dokonalé překonání technických obtíží a vypracování hudebního*

¹²⁰ Od něho zde jsou uvedeny dvě skladby: *Na pochodu op. 12, č. 7* z jeho alba skladeb pro děti s názvem *Pro velké a malé děti. Devět drobných skladeb pro klavír*, kterou nalezneme v 1. sešitě pod č. 23 a *Polka op. 12, č. 7* ze stejného alba, kterou nalezneme v 2. sešitě pod č. 42.

Bedřich Křídlo byl žákem Josefa Jiráňka v klavíru na pražské konzervatoři v letech 1893 - 1898.

přednesu) tvoří nejdůležitější část studia u každé skladby k nacvičení určené.“

V prvních třech sešitech často Josef Jiránek slovně doprovází jednotlivé skladby (etudy i skladby přednesové). Jeho komentáře jsou dosti podrobné a vedou detailně žáka ke zvládnutí daného technického nebo výrazového problému. V největší míře jsou zastoupeny v prvním sešitě, od čtvrtého sešitu se již nevyskytují. Nejčastěji se týkají problematiky úhozu a s tím souvisejícího správného pohybu a držení rukou i celého těla. Velmi podrobný komentář z hlediska správného držení ruky a těla je připojen například k etudě Carla Czerného op. 636, č. 6 v prvním sešitě jeho školy, pod číslem 7:

„Klidného držení ruky při hře nejjistěji nabudeme, cvičíme-li zpočátku pomalu a slabě, přičemž prsty bez jakékoli námahy vzhůru a dolů se pohybují, udržující stále lehce vyklenutou formu. Nezaměstnané prsty držíme rovněž poněkud ohnuty blízko nad klávesami. Při nejbližším opakování cvičeného budiž hráno již o poznání silněji tím, že svaly ramene necháme trochu ochabnouti, následkem čehož poněkud uvolněná tíha paže zatíží zápěstí a ovšem i prsty.“

Často je také vysvětlen postup, který má žák zvolit při nacvičování dané skladby, související ve většině případů s dynamickým odstíněním jednotlivých hlasů. Takový komentář můžeme najít třeba ke skladbě *Chudý sirotek*, op. 68, č. 6 Roberta Schumanna z jeho *Alba pro mládež*, kterou nalezneme v první sešitě pod číslem 5:

„Zprvu učte se vrchní melodii v pravé ruce (bez dvojhmatů) výrazně přednáseti. Při souhře obou rukou budiž dbáno toho, aby spodní hlasy nikde vrchní melodii nekryly. Spíše smí býti tato o poznání silněji hrána.“

Jiránek také ve svých poznámkách často objasňuje význam mnoha slov z hudební (klavírní) terminologie s častým odvoláváním se na hudebního vědce a teoretika Hugo Riemanna. Z dochované korespondence¹²¹ lze usoudit, že si zejména velmi cenil Riemannova *Musik Lexikonu*. U přednesových skladeb pak občas žákovi přiblíží celkovou náladu a charakter díla, použitím jazyka metafory. Tyto poznámky vedou žáka k dosažení vyrovnaného přednesu, který je v souladu s charakterem dané skladby.

Dále jsou ve skladbách detailně vypsána artikulační znaménka (frázové obloučky, čárky, tečky apod.), pedalizace, prstoklad, dynamika, tempová označení, atd. a to ve všech devíti sešitech.

Pro ukázkou toho, jak dalece jsou přednesové pokyny vypsány a jakým způsobem Josef Jiránek k přednesu nabádá jsem vybral *Norskou píseň* Roberta Schumanna z jeho *Alba pro mládež op. 68*, která je uvedena v druhém sešitě Jiránkovy školy pod číslem 49.¹²²

¹²¹ Viz cit. v pozn. 111.

¹²² Viz příloha č. 2 této práce.

V Norské písni od Roberta Schumanna řeší Josef Jiránek problém vázané hry akordů pomocí pedálu. Kromě toho se také věnuje otázce úhozu a správného pohybu rukou. Celou problematiku vysvětluje velmi detailně. Nejprve po žákovi požaduje vyzdvižení vrchní melodie:

„Nejdříve naučme se pouze vrchní melodii v pravé ruce výrazně (kantilenovým úhozem) přednášeti. Při souhře obou rukou musí všechny tony akordu přesně současně býti uhozeny, přes to, že vrchní melodie má trochu vynikati.“

Také se věnuje pedalizaci k dosažení vázané hry akordů, tedy klíčového problému této skladby:

„Vázané hry akordů dosáhneme pedálem, stlačíme-li jej vždy po úhozu každé čtvrté noty. Tento způsob brání pedálu musí býti tak dlouho v pomalém tempu cvičen, až následné sešlapování pedálu stane se zvykem.“

Dále se velmi detailně zabývá úhozem:

„Mimo to nemáme akordy uhoditi, nýbrž jen stlačiti, dotknuce se před tím lehounce příslušných kláves prsty a potom teprve je stlačíme“

Následně řeší pohyby paže (resp. zápěstí) při hře jednotlivých akordů. Zde dává žákovi na výběr mezi:

„náhlým snížením zápěstí, neb i naopak vypnutím ruky v zápěstí“.

Přičemž při slabé hře akordů má být pohyb zápěstí sotva znatelným, při hře silné naopak dosti nápadným.

Na závěr žákovi přibližuje celkovou náladu díla a to metaforickým, poetickým jazykem:

„Skladba má tempo dosti pomalé a vyjadřuje melancholickou náladu duševní, jaké jest měkká mysl pod zachmuřeným, studeným nebem severním tak snadno přístupná.“

Co se týče artikulačních znamének, vyznačuje Jiránek ve skladbě frázové obloučky a respektuje v podstatě formální plán skladby (jednotlivé polověty a jejich články). Zde můžeme opět vysledovat vliv Riemannovy frázovací teorie.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Josef Jiránek se snažil vést žáka k vyrovnanému přednesu s jistým úhozem a nabádal ho, aby přemýšlel o celkové náladě právě hraného díla.

Z dostupných pramenů, které komentují Jiránkovu školu uvedu za všechny dopis Vlastimila Blažka¹²³ z 1. dubna 1910¹²⁴:

„...Na vaši školu, pane professore, velmi se těším, způsobí jistě rozruch, a bude to dílo nebývalé a zároveň nenahraditelné.“

123 Profesor konzervatoře, spoluzakladatel *Společnosti pro starou českou hudbu* a mj. vedoucí archivu pražské konzervatoře. Narozen v Brně 1878, zemřel v Praze r. 1950.

124 Dopis je uložen v MBS pod signaturou W 32/49.

Jiránkova škola by se do jisté míry dala srovnat s velkou šestidílnou klavírní školou Josefa Proksche¹²⁵ nazvanou *Versuch einer rationellen Lehrmethode im Pianofortespiel*¹²⁶, která vycházela v Praze v letech 1841 - 1864. Tato škola se používala pro klavírní výuku nejen v Prokschově hudebním ústavu, ale později byla zavedena i na konzervatořích a hudebních ústavech v sousedních zemích (Berlíně, Stuttgartu, Salzburgu ad.).¹²⁷ Stejně jako Jiránkova *Škola techniky a přednesu* i Prokschova velká klavírní škola počítá s jistou pokročilostí žáka. Rozdílem obou škol ovšem je, že Prokschova škola staví do popředí umění improvizace a čtení z listu. Tomuto fenoménu (především umění improvizace) se Jiránkova škola v podstatě nevěnuje.

K podobnému srovnání dospějeme i u *Theoreticko-praktické školky na piano*¹²⁸ autorů Jana Maláta a Jana Jaromíra Maška vydané ve dvanácti sešitech v Praze počátkem 80. let 19. století. I ta se obrací k pokročilejším žákům, ale oproti Jiránkově škole je zde kladen důraz na schopnost improvizace. Klavírní školy podobného typu vycházely v 19. a počátkem 20. století poměrně ve velkém množství. Snažil jsem se tedy vybrat ty nejdůležitější a srovnat je se školou Josefa Jiráka. Podrobnější studie k tomuto tématu, včetně výběru nejdůležitějších klavírních škol se nachází ve sborníku příspěvků z 24. plzeňského symposia z roku 2004.¹²⁹

3.4. Škola akordové hry a akordových rozkladů

V této kapitole se zabývám Jiránkovou *Školou akordové hry a akordových rozkladů*. Poněkud stručněji se věnuji její struktuře a obsahu, více potom její recepci především z dochované korespondence a kritik.

Toto dílo vyšlo v roce 1905 v nakladatelství Bosworth Edition v pěti sešitech a ve dvojím vydání: česko-francouzském a německo-anglickém. Tato škola předchází Jiránkovu *Novou školou techniky a přednesu* z roku 1905 a má být také jejím doplňkem.¹³⁰ Dílo je určeno pro 1. - 5. ročník klavírní školy Pražské konzervatoře (vždy jeden sešit pro jeden rok studia). Jedná se o krátká cvičení akordů a akordových rozkladů, která jsou různě obměňována a to jak rytmicky tak harmonicky (každé cvičení vystřídá vždy všechny tóniny buď ve sledu

125 Německý klavírní pedagog původem z Čech, který založil v Praze r. 1830 vlastní hudební školu, v níž studoval i B. Smetana.

126 Josef Proksch. *Versuch einer rationellen Lehrmethode im Pianoforte-Spiel [mit Anwendung des Handleiters]*. Praha 1841 - 1864.

127 Srov. Jarmila Gabrielová. Výuka klavírní hry a klavírní školy v 19. století. In: *Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století. Sborník z 24. Plzeňského symposia ÚČL AV ČR*. Praha 2004. S. 421.

128 Jan Malát a Jan Jaromír Mašek. *Theoreticko-praktická škola na piano. Se zvláštním zřetelem k ústavům učitelským...*. Praha 1880 - 1885.

129 Cit. v pozn. 127. S. 419 - 429.

130 V předmluvě k *Nové škole techniky a přednesu* doporučuje Jiránek jako její doplněk ještě *Novou školou stupnicové hry a Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu*.

chromatickém nebo v kvintovém a kvartovém kruhu). Jiránek v předmluvě píše, že rozmanitost harmonických schemat má vedle účelu technického i za cíl udržet zájem na cvičení svěžím. O různých dalších obměnách píše Jiránek v předmluvě takto:

„Naznačování hranic motivových (ukazateli nebo obloučky) v mnohých cvičeních, volba rozmanitých taktových útvarů, předtaktí (=náběhové) začátky mnohých repetič, jakož i dynamické odstiňování taktových motivů činí technická cvičení zároveň přípravnými cvičeními hudebního frasování“.

Celé dílo je velmi propracováno a obsáhne v podstatě všechny možné kvintové a septimové akordy a jejich obraty ve všech tóninách a v celé šíři klaviatury. Velkou předností také je, že neustálá harmonická obměna nutí žáka harmonicky myslet a ne jen mechanicky opakovat jednotlivé tvary.

Do prvního sešitu této školy začlenil Josef Jiránek teoretickou kapitolu nazvanou *Příležitostná objasnění*, ve které se věnuje problematice členění motivů, frázování a užití terminologii a značek. Opět se zde velmi často odvolává na Hugo Riemanna a v podstatě objasňuje některé jeho principy hudebního frázování. Můžeme se zde mimo jiné dočíst:

„Riemann, geniální objevitel přirozených zákonů hudebního přednesu, uložil své myšlenky o frasování v různých spisech, ale nenapsal žádné školní učebnice frasování. Ježto ani jeho příslušné spisy ani jeho frasovací vydání až dosud nenašla dostatečného porozumění a ocenění, pokusil jsem se zde několik jeho učebných zásad učiniti přístupnějšími porozumění žákovi samostatným výkladem. Tento malý úvod do nauky o frasování přispěje zajisté k tomu, aby ohraničení motivů a frasí v Riemannových frasovacích vydáních učinil srozumitelnějšími.“

V MBS se nachází několik dopisů zaslaných Josefu Jiránkovi, které reagují a komentují tuto školu. Tyto reakce a komentáře vypovídají mnohé nejen o recepci samotného díla, ale i o provozování tzv. hudebních ústavů a o klavírních školách, které se na těchto ústavech používali k výuce klavírní hry.¹³¹ Reakce pocházejí jednak od ředitelů hudebních škol, jednak od nejbližšího okolí. Obecně lze říci, že jsou vedeny v pozitivním duchu a velmi oceňují odbornou kvalitu a propracovanost díla.

Nyní bych citoval pasáže z jednotlivých dopisů a prokládal je vlastními stručnými poznámkami.

Ředitel hudební školy *Gregora* Bohuslav Jeremiáš¹³² ve svém dopise ze 7. 2. 1905 Josefu Jiránkovi píše:

¹³¹ Srov. cit. v pozn. 127. S. 419 - 429 nebo cit. v pozn. 18.

¹³² Skladatel, pedagog a organizátor hudebního života Bohuslav Jeremiáš (1859 - 1918). Z jeho bohatého profesního života zmiňme, že v roce 1887 se odstěhoval do Písku, kde se mimo jiné stal prvním ředitelem hudební školy, která byla otevřena roku 1901 z jeho iniciativy.

„Těším se opravdově na Vaši školu a budu tomu rád, že se dostane našim hudebním žákům pomůcky od pedagoga tak zkušeného; beztoho musíme pro všechno podobné zboží do německých skladů a nikde není látka urovnána, jak vy mi naznačujete.“¹³³

Dále se ve stejném dopise zmiňuje o metodách výuky a o přání zavést Jiránkovu školu na své soukromé hudební škole:

„Sám jsem si sestavil dle různých (Lešetického, Herzo, Prokše aj.) technická cvičení, různé stupnice, a zejména rozklady akordů dle svých zkušeností – jako doplňku ku školám a etudám – pro naši soukromou potřebu. Vaše práce bude ovšem důkladnější a propracovanější; z té příčiny velice rád ji budu doporučovati. Rozklady akordů pěstujeme u nás intenzivně ve všech formách a mohu říci, že tím pěkných výsledků se dá docílit.“

Na závěr dopisu Bohuslav Jeremiáš píše:

„Máme letos 50 žáků na klavír, mezi nimi mnohé od 18 – 26 let, jež cvičí osmý až desátý rok; 3 z nich se připravují k státní zkoušce. Mám za to, že 20 výtisků Vašich škol bezpečně odbudu, snad i více – Račte mi tedy oznámiti cenu obou škol, načež Vám určitý počet odběratelů co nejdříve sdělím. Jakmile škola vyjde, prosím co nejdříve o 1 výtisk!...“

Josef Procházka¹³⁴, klavírní pedagog na hudební škole v Lublani, komentuje Jiránkovu školu ve svém dopise z 13. 10. 1905 podrobněji a vyjadřuje se k několika jevům, které především podle něj činí dílo přínosným v oblasti klavírní pedagogiky:

„U stupnic je znamenitý způsob, kde hledíte důkladně vycvičit palec (ten bývá u všech žáků nejnešikovnější u provádění stupnic.) Při akordové škole se mi velmi líbí chromatické uspořádání, čímž žák přirozeným způsobem vnikne v modulaci. Pak pedálová cvičení a dynamická!“¹³⁵

Na závěr dopisu srovnává Jiránkovu školu se školou Hanse Schmitta:¹³⁶

„Vůbec je vaše škola v mnohém lepší a pokrokovější nežli Hans Schmittova různá cvičení (Zwickelnübungen et,) která na naší škole jsou zavedena, a bude mou snahou školu vaši zde zavésti. Žákům jsem ji už předepsal.“

Dopis od Vilibalda Scheibala vysoce oceňuje Jiránkovo dílo a poukazuje na nedostatek toho druhu klavírní literatury na domácím trhu:

„Potěšení způsobil mi Váš ct. Dopis ze dne 30. 4. t. r., neboť splněno vidím dávné svoje toužebné přání, míti při vyučování klavíru školu základů techniky klavíru – školu skal a akordů, a sice jako samostatné dílo, oddělené ode všech ostatních specialit technických, aby

¹³³ Faksimile celého textu viz příloha č. 4 této práce, autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 32/50.

¹³⁴ Josef Procházka (1874 - 1957) byl na pražské konzervatoři žákem Josefa Jiráka v klavíru a Antonína Dvořáka ve skladbě. Na pražské konzervatoři působil 1908 - 1938 nejdříve jako profesor klavíru na varhanické škole (spojena s konzervatoří v roce 1889), později jako profesor klavírní školy.

¹³⁵ Autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 32/61/2.

¹³⁶ Hans Schmitt (1835–1907). Klavírista a profesor na Vídeňské konzervatoři.

žák v jasné evidenci měl a bez dlouhého hledání po ruce každodenní svou potravu duševní. Pozoruje nedostatek toho v naší literatuře a cítě jej při vyučování – chtěl jsem sám pro náš ústav úplnou školu skal a akordů vydat a proto tím vítanější je mi v této chvíli dílo Vaše. Za výtečnost práce Vaší ručí samo jméno Vaše jako virtuosa i učitele prvního řádu.“¹³⁷

Dále Jiránkovo dílo srovnává se školou Jana Maláta a Zdeňka Fibicha¹³⁸ a poukazuje na nedostatky právě této školy:

„To, co v oboru tom obsahuje jinak znamenitá škola Fibich – Malátova, je jednak neúplné a jednak – bohužel – tak nešikovně sestaveno, že jsem nucen na paměť – bez not – žáky své skalám, akordům a jich kombinacím vyučovat, což mnoho času zabere.

Račte tudíž, pane profesore, hned po vyjití Díla celé mi je na ukázkou poslat a já se všemožně přičiním na ústavě našem je zavést. Stane-li se tak, pak mu bude poměrně značný odbyt zaručen, neboť každý pianista musí je mít. Nyní máme 60 pianistů, z nichž většina bude musit si je koupit.“

Zajímavá je reakce Aloise Jiráňka, bratra Josefa Jiráňka, v dopise psaného na jaře roku 1906:

„Dnes jsem četl v Daliboru kritiku Hofmeistra na konec které je uveden posudek Riemana takový že lepší nemůže být, a uvést ho v originále v Signale nebo v některém rozšířeném německém hudebním časopise myslím, že by musilo Tvé dílo jít na odbyt. Těším se na to velice. ...Tímhle Jsi se postavil hodně do popředí v pedagogickém světě a dej Bůh, abys šel v šlépějích Ševčíka.....“¹³⁹

Kritika Karla Hoffmeistera v Daliboru z 2. března 1906, která byla zmíněna Aloisem Jiráňkem ve výše citovaném dopise velmi oceňuje propracovanost této školy zejména v rytmických a harmonických obměnách, které nutí žáka především harmonicky myslet a vyvarovat se vší mechaničnosti. Dále Hoffmeister vyzdvihuje neustálou snahu autora o interakci s živým uměním, kterou vidí zejména v bohatých rytmických obměnách:

„Také nepřevládají útvary toho či onoho slohu; ale souvislost s realitou, se skutečným, živým uměním je všude patrna. K živému umění chce vést autor též žáka tím, že přední živel hudební, rytmus chce všudy zřít v plném jeho právu.“¹⁴⁰

Na závěr článku autor oceňuje výklad rytmických a dynamických teorií Hugo Riemanna uvedený v prvním sešitu:

„Vedle cenných pokynů praktických, opírajících se zkušenosti umělce po léta veřejně

137 Autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 53/4.

138 Jan Malát a Zdeněk Fibich. *Velká theoreticko-praktická škola pro piano. K soustavnému vyučování od prvých počátků až k dokonalosti virtuosní.* Praha 1883 - 1899.

139 Faksimile celého textu viz příloha č. 5 této práce. Autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 52/55.

140 Karel Hoffmeister. Jiránek: Škola akordové hry a akordových rozkladů. *Dalibor*. 2. 3. 1906. S. 93-94.

vystupujícího, zvláště šťastným mi připadá podaný v sešitě prvním succus rytmických a dynamických teorií Riemannových. Učenec, jemuž je dílo věnováno, dočetl by se zde výkladu svých teorií tak jasného a stručného, jak jemu nikde se nezdařil.“

Z uvedených dopisů a kritiky jasně vyplývá, že Jiránkova škola byla ve své době velmi ceněna a také hojně využívána. Vysoce byla hodnocena především její propracovanost a také odborná erudice jejího autora Josefa Jiráňka.

3.5. Josef Jiránek a otázka tvorby tónu a ideální zvukové představy

Nyní bych se zabýval otázkou jaký tón a jaká zvuková představa byla pro Josefa Jiráňka ideální a jeho pokyny jak takový tón vytvořit. Tuto problematiku nejvíce řeší ve dvou teoretických dílech z pozdějších let svého života, které vznikly po jeho odchodu z Pražské konzervatoře do penze. Jsou to:

- *O klavírním přednesu* (1926)

- *O smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře* (1932)

V obou svých dílech hovoří o přílišné fantazii mnoha hráčů týkající se tvorby klavírního tónu, možnosti různého zabarvení tónu při stejné síle nebo o tvrdém a měkkém úhozu. Dojem různého zabarvení klavírního tónu je podle Jiráňka docilován pouze ve vícehlasé hře, kde:

„vzvednutí jednoho hlasu (určité melodické kontury) větším tonem oproti slaběji hraným tonům ostatním, zvláště pohybují-li se tyto ve vzdálenějších polohách, činí dojem odlišné barvy tonu.“¹⁴¹

Jiránek toto dokládá tím, že ať je klávesa stlačena jakýmkoli způsobem (tzn. s větší nebo menší prudkostí), kladívko vždy na strunu udeří ve stejném místě a lze docílit tedy rozdílu v síle tónu. V tom také podle Jiráňka spočívá hráčovo umění, že:

„...dovede ať úderem s výše, ať stlačením z největší blízkosti nebo i po předchozím lehounkém dotyku klávesu vyloudit onu sílu tonu, jež mu tane na mysli čili odpovídá jeho představě. Tedy o různém zabarvení tonu nemůže být, přesně vzato, řeči.“¹⁴²

Tvrdým tónem můžeme podle Jiráňka nazvat pouze příliš silný úhoz, který porušuje krásu klavírního tónu a ohrožuje i mechaniku nástroje. Jedině v tomto případě lze tedy mluvit o tvrdém úhozu, ne však o možnosti tvrdého nebo měkkého úhozu při stejné síle. Podle Jiráňka pouze souvislá hra může být měkká nebo tvrdá. Jednou z podmínek pro dosažení měkké hry je podle něj umění vyzvednout některý hlas v jedné nebo druhé ruce se slaběji hraným doprovodem, nebo při vícehlasé hře vyzvednout tóny hlavní melodie v těžší ruce. (více o

141 Cit. v pozn 37. S. 11.

142 Tamtéž. S. 10.

tomto viz níže).

V souvislosti s úhozem, tvořením tónu a jeho barevností je důležité položit si otázku, jaká byla vlastně Jiránkova ideální zvuková představa. Jak se můžeme dočíst v jeho pedagogických a teoretických pracech byl jeho zvukovým ideálem lidský hlas a každý klavírní interpret se měl tedy pokoušet o co nejdokladnější napodobení lidského hlasu (respektive zpěvu). V předmluvě ke své *Nové škole techniky a přednesu* Jiránek píše:

„Dobrý pianista nehraje, nýbrž mluví, zpívá, líčí, vypravuje v tonech a kreslí takřka pohyby svých rukou melodické obrysy frasí.“

Jiránek ovšem upozorňuje, že klavírista má jen omezené možnosti, jak tento zpěv napodobit, které mu diktuje stavba a mechanika nástroje. A opět upozorňuje, že vlivem autosugesce se může klavírista domnívat, že tvoří tón (ve smyslu zpěvním). Ve svém pojednání *O smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře* se o tom Jiránek vyjadřuje takto:

„Pianista totiž vnitřně zpívá každou na klavíru hranou melodii. Tato živá představa zpívané melodie diktuje mu stupeň síly každého údaje tónového a dává zapomenout na nedostatky klavírního tónu, jež nelze po zaznění zesilovat, ba ani v stejné síle po delší dobu udržet. Ve své tónové představě zesiluje nebo zeslabuje pianista hrané tóny melodie v míře, v jaké by to procítěný zpěv vyžadoval a dalším vlivem autosugesce domnívá se dokonce, že může odchýleným způsobem úhozu vyvolat tóny kryté nebo otevřené, prsní nebo hlavové, tóny různě zabarvovat a vůbec že může „tvořit“ tón (ve smyslu zpěvním), ač nemá ve skutečnosti jiných prostředků přednesových než ovládnout sílu úhozu, odstíny dynamické a agogické i účelné využití pedálu“¹⁴³

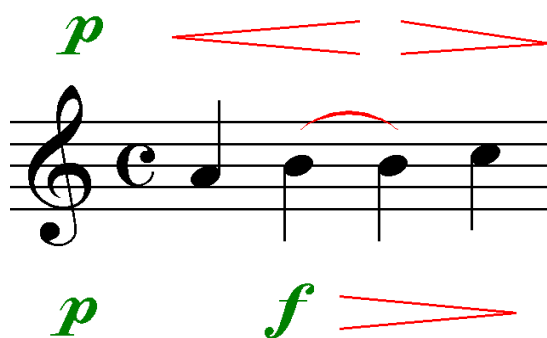
Prostředky, kterými pianista docílí takovéto zpěvnosti a tím související měkké hry jsou pak síla úhozu, dynamické odstínění jednotlivých hlasů, odstíny agogické, akcentace, frázování a účelné využití pedálu. Těmto výrazovým prostředkům se budu nyní blíže věnovat.

Josef Jiránek asi nejvíce vyzdvihuje umění a důležitost dynamického odstínění jednotlivých hlasů, o kterém jsem se již zmínil výše. Jiránek upozorňuje, že pokročilý žák se musí již od samého počátku učit vyzdvihnout nejčastěji vrchní tón dvojhmatů a akordů. Toto se podle Jiráňka neděje jen izolovaným pohybem paže ze záprstí, ale využitím celé váhy paže přenášené vždy na právě hrající prst.

Další problematikou, kterou se Josef Jiránek zabývá je otázka tempových odchylek, akcentace a frázování. Zde, jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, se inspiruje hudebním vědcem a teoretikem Hugo Riemannem. Jedná se především o upozornění na různé Riemannem zavedené značky v notovém zápise související především s označením frází a

143 Cit. v pozn 37. S. 20.

různých druhů úhozu, které Jiránek do jisté míry převzal. Další vývoj ovšem ukázal, že takto složitý především frázovací systém značek je nepraktický a dále neudržitelný. Úloha akcentace nastává podle Jiráňka tehdy, kdy je nutno zakrýt nedostatky klavírního tónu, tedy neschopnost udržet tón ve stejné síle a neschopnost tón zesílit. K lepšímu vysvětlení použiji příklad, který uvádí Josef Jiránek ve své knize *O klavírním přednesu*.¹⁴⁴

Příklad je nutno zahrát tak, jak je uvedeno značkami nad notovou osnovou. Pro smyčcový nebo dechový nástroj by to nebyl problém. Pro pianistu problém nastává a tak je nucen druhou notu akcentovat (synkopovat) a docílit tak alespoň diminuenda (uvedeno označením pod notovou osnovou). Pro doplnění cituji slova Josefa Jiráňka opět z knihy *O klavírním přednesu*:

*„Pravidlo, že při sloučení lehké noty s následující těžkou (ať je takto povstalá rytmická délka na relativní lehké době psána dvěma notami a ligaturou neb jen jednou notou) přechází akcent z těžké noty na lehkou, platí jen pro klavíristy. Kdyby tito měli možnost synkopu sesilovati, nemusili by ji akcentovati.“*¹⁴⁵

Je důležité poznamenat, že na Jiráňkovy názory ohledně akcentace, frázování, agogiky a vůbec celkového pojetí klavírního díla měl kromě Hugo Riemanna i velký vliv jeho učitel Bedřich Smetana. Josef Jiránek o tom ve své knize *O smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře* píše takto:

*„Mistrův způsob, dodati některým tónům melodie zvláštní výraznosti jich nepatrným prodloužením a oživovat přednes vedle dynamických i agogickými akcenty a odstíny, resp. tempovými odchylkami (v notaci ne vždy označenými) - přejal zprvu neuvědoměle, později však s plným pochopením jejich významu pro pravdivý přednes. Smetana sám působil na můj přednes a stejně i na svobodnější a kulatější pohyby paže i ruky hlavně svým předehráváním, ovšem také svými poznámkami při mé hře v klavírní hodině.“*¹⁴⁶

¹⁴⁴ Cit. v pozn. 36. S. 7.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Cit. v pozn. 37. S. 18.

3.6. Závěr

Tato kapitola měla za cíl představit Josefa Jiránka jako klavírního pedagoga a teoretika. Z analýzy jeho pedagogických a teoretických děl a z dobové korespondence a kritik v periodickém tisku jasně vyplývá, že jeho odborná erudice na tomto poli byla ve své době vysoce ceněna a jeho klavírní školy byly především na Pražské konzervatoři a na soukromých hudebních školách v Praze hojně využívány. Přestože byl Josef Jiránek ovlivněn svým učitelem Bedřichem Smetanou, nepřijímal jeho názory slepě a vždy hledal logické důvody nebo vědecká fakta pro jejich platnost. Josef Jiránek se tedy ve světle této kapitoly jeví jako samostatná osobnost, která zásadně obohatila svět klavírní pedagogiky a hudební teorie.

4. Korespondence publikovaná v knize: Josef Jiránek - vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou

V knize *Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou*¹⁴⁷ se nachází celkem 68 dopisů (přijaté i odeslané JJ) a 1 navštívenka Josefa Jiráňka. Dopisy jsou řazeny chronologicky v rozmezí let 1865 – 1935. Z dopisů odeslaných Josefem Jiráňkem je bratru Karlovi 17 ks, Bedřichu Smetanovi 16 ks, Žofii Smetanové 5 ks, choti 3 ks, rodičům 2 ks, Gustavu Eimovi 2 ks (+ navštívenka), bratru Aloisovi 1 ks, bratru Františkovi 1 ks, Josefu Hlávčovi 1 ks, Josefu Theurerovi 1 ks, Srbu Debrnovu 1 ks, otci své žákyně 1 ks. Z dopisů přijatých Josefem Jiráňkem je od Bedřicha Smetany 9 ks, od Josefa Suka 4 ks, od Gustava Eima 1 ks, od Českého spolku pro komorní hudbu 1 ks, od Karla Hoffmeistera 1 ks, od Zdenky Heyduškové 1 ks. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že nejvíce je v knize zastoupena korespondence mezi Jiráňkem a Smetanou (nejvíce v druhé polovině 70. let 19. století).

Dopisy nám dokládají několik jevů týkajících se Josefa Jiráňka nebo společenské situace druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století. Jedná se především o vztah Smetana – Jiránek, Jiráňkovu obětavost a podporu (především vzhledem ke svým sourozencům), Jiráňkův umělecký život a umělecké a estetické názory a jeho finanční situaci. Ze společenských jevů jsou to především umělecké a životní podmínky v tehdejší Charkově. Ze Smetanových dopisů jsou také patrné především jeho (Smetanovy) společenské, umělecké a finanční potíže.

4.1. Vztah Smetana – Jiránek

Když se roku 1859 Jiráňkova rodina přestěhovala do Všejan, seznámil se Josef Jiránek s Bedřichem Smetanou přes jeho mladšího bratra Karla Smetanu. Ten byl tamějším myslivcem a také přítelem Petra Jiráňka (otce Josefa Jiráňka). Bedřich Smetana nadšen nadáním malého Josefa, přijal ho za svého žáka a do své domácnosti (v letech 1865 – 1872). Jiráňkův vztah k Bedřichu Smetanovi byl jako vztah oddaného žáka ke svému učiteli - velmi vřelý a plný té nehlubší pokory a lásky. Dokládá to například dopis z 5. 3. 1875:

„Jelikož mi není dopřáno ústně svoje vroucí přání projevit, činím to, ač nerad, písemně, neboť v psaném slovu nemohu tak opravdovosti svých citů a přání, jaké ve mně, ne pouze o Vašnostin svátek, ale každodenně, ba každou hodinu proudí, Vás usvědčiti, a které všechny k

147 Cit. v pozn. 2.

jedinému toužnému vyplnění cílí, k navrácení totiž Vašeho sluchu...Váš, Vás vroucně milující žák Josef Jiránek. ¹⁴⁸

Vřelý, otcovský, a později vztah přítele k příteli choval i Smetana k Jiránkovi. V dopise ze dne 20. 3. 1878 čteme:

„Nejste více pod mojí ochranou, jste již samostatný muž, a tedy starý náš poměr-jakožto otce k synu-vychovatele k žáku-atd. pominul, a zůstal jen ten přítele k příteli. ¹⁴⁹

4.2. Jiránkova obětavost a podpora

Jiránkova především finanční podpora a jeho zájem o vzdělání a budoucnost svých mladších bratrů je patrna z mnoha dopisů. V dopise bratru Karlovi z 1. 10. 1880 například čteme:

„Za 14 dní, kdy dostanu gáži, pošlu Ti as 55 rublů, kterou částku budu každý měsíc pravidelně obnovovati....Píšeš mi, že nehodláš chodit k Prokšovi. Musím Tě důrazně žádat, abys takovou hloupost nevyvedl a nadále se nesvěřoval svému samouctví. Mohlo by to mít trvalý vliv na Tvou klavírní hru a sice velmi škodlivý....Nedostává-li se ti prostředků peněžních, tedy piš, já jsem hotov ke každé nutné oběti...I Frantík ať tam chodí...uhradím s radostí výdeje, týkající se Vašeho vzdělání...“ ¹⁵⁰

V jiném dopise bratru Karlovi z 21. 2. 1882 Jiránek píše:

„Při svém nynějším zaměstnání mohl by kapitál ten rychle vzrůst, kdybych neměl té vděčné a mne vskutku oblažující povinnosti své nemajetné bratry podporovat, povinnosti, která zabíjí 2 mouchy – pomáhá svým bratrům k existenci, a odebírá svým rodičům starostí, zároveň je naplňuje radostí nad láskou synovskou....Nechci šetřit nákladů, abyste všichni domohli se podobného postavení jako já.“ ¹⁵¹

4.3. Jiránkův umělecký život a umělecké a estetické názory

Jiránkův umělecký život byl velmi bohatý a takřka každý jeho dopis toto tvrzení dokládá. Jeho bohatý umělecký život v Charkově dokládá například dopis Bedřichu Smetanovi z července 1882:

„Nepamatuji se již, kdy jsem psal naposled, proto sdělím v stručnosti události za poslední rok. Veřejně jsem hrál as 5 krát, a sice následující skladby:

Quintett Goldmarka, Preludium a fugu e moll Mendelssohna, Variace op. 12 Chopina,

148 Tamtéž. S. 89. Autograf dopisu nalezneme v MBS pod inv. č. S 217/619.

149 Tamtéž. S. 103. Autograf dopisu nalezneme v MBS pod signaturou W 32/9.

150 Tamtéž. S. 118.

151 Tamtéž. S. 124.

*Widmung Schumanna-Liszta, kvintet svůj, Sonátu op. 19 (a moll) Rubinsteina s houslemi, Symphon. etudy Schumanna na 2 klavíry s Aloisem, Waldesrauschen Liszta, Nocturno Des Chopina, Aufschwung Schumanna, Tarantellu (Venezia e Napoli) Liszta, Andante aspinato k polonaise Es Chopina, Rosignol Liszta, Wohin Schuberta-Liszta, Faustwalzer Liszta, Stimmungsbild op. 2 pro klavír a cello vlastní skladby.....připravuji mezi jiným koncert Schumanna, který v zimě budu s orchestrem a z paměti hrát. Tento rok jsem začal mít zvláštní hodiny pro theorii v pansioně...Nyní si připravuji diktando z harmonie v ruském jazyku, t. j. sestavuji si svou harmonii, opíraje se na Čajkovského a Buszlera...*¹⁵²

Jiránkovy umělecké a hudebně estetické názory jsou zřejmé z několika dopisů. Například v červnu roku 1924 píše Josefu Theurerovi:

*„...Skladatel nemůže míti při tvoření stále určitý poetický program na mysli, daleko více musí mysliti na krásu a jednotnou stavbu formy, na gradace, kontrasty atd. Poetický námět dává mu jen popud k skladbě určitého charakteru, určité nálady. Proto také výklady poetického obsahu skladby mají být co nejkratší...Že já pohlížím na programní hudbu poněkud střízlivěji než novoromantikové-skladatelé předešlého stol., že mne především zajímá obsah čistě hudební, který ke mně mluví řečí mnohem srozumitelnější než její překlad do řeči slovní...“*¹⁵³

A v dopise bratru Karlovi z 18. 2. 1882 se dočítáme:

*„V Praze se pěstuje mnoho hudby, kdyby však nebylo u nás vydatných talentů, kteří buď sami ze sebe něco učiní, neb kteří něčemu se v cizině přiučí, pak by to v Praze s hudbou (míním klavírní) vypadalo bledě. Skvěle to beztoho nevypadá....Slovo talent má příliš široký význam, každý má proň své měřítko zvláštní....Dobry a zkušený učitel není na talenty tak vybíravý a vidí talent a vychovává ho i tam, kde méně zkušený žádný talent nevidí...“*¹⁵⁴

O Jiránkových názorech na schopnosti, které by měl mít klavírní interpret, aby mohl být úspěšným klavírním virtuózem se dočítáme v dopise otci jedné své žákyně v Americe:

„...Dnes opravdu může vyniknout a koncertní dráhu s nadějí na úspěch voliti jen ten, kdo je přírodou nadán následujícími vlastnostmi:

- a) zvláště příznivou klavírní rukou s vrozenou lehkou pohyblivostí prstů i celé paže....která je schopna vyvinout dle potřeby i velkou sílu úhozu,*
- b) neobyčejně vyvinutým rytmickým citem...,*
- c) živý (téměř překypující) temperament, ovšem náležitě ovládaný,*
- d) hluboký cit pro přednes...*

152 Tamtéž. S. 125. Autograf dopisu nalezneme v MBS pod inv. č. S 217/631.

153 Tamtéž. S. 147.

154 Tamtéž. S. 123.

*Hudba jest řeč citů a duševních nálad a vyžaduje vedle hloubky citové i poetický smysl...Dokonalá technika jest nutným předpokladem, ale co působí nejsilněji na posluchače, jest způsob podání, jeho živost citu....*¹⁵⁵

4.4. Jiránkova finanční situace v Charkově

Životní okolnosti Jiránkova pobytu v Charkově jsou vylíčeny v první kapitole této práce - *Nástin života a díla Josefa Jiránka*.

Jeho finanční situace a životní poměry v Charkově dokládá například dopis adresovaný Bedřichu Smetanovi z 29. 6. 1881:

*„Opustili jsme dosavadní náš byt v hostinci a najali privátní byt ...za 600 rub. ročně. Budeme bydlet všechny 3 pohromadě. Budeme držet 2 přísluhy, takže budeme jíst doma. Koupili jsme nábytek (dosavad za 260 rub....)...a čekají nás ještě velké výlohy hlavně co se hospodářství kuchyňského týče. Klavíry budeme mít 2....Zde v Andrejevce žiju velmi pohodlně. Klavír hraju 2 hod. denně, mnoho čtu, koupám se, hraji v kuželky, běhám na kolovadle etc....*¹⁵⁶

4.5. Umělecké a životní podmínky v tehdejší Charkově

O uměleckém (hudebním) životě v Charkově píše Josef Jiránek Bedřichu Smetanovi 31. 9. 1878:

„Letos mám zde sice náhradu za české divadlo, je zde zřízena, jak jsem snad již psal, slušná opera, ale novinek málo, samé známé věci, a pak česká muzika přece jen chybí....Ensemble je dobrý, orchestr menší než v českém (v smyčcových nástrojích), sbor i balet taktéž menší. Jestli je pravda, že každý večer stojí řiditele 400 rublů, pak se opera na delší čas sotva udrží..., publikum není pro operu dosti vychované...Dílo samo as málo koho příliš interesuje.“

Ve stejném dopise potom ještě čteme:

*„...muzikální občestvo trochu oživlo. Učinilo se vyzvání na zdejší umělce a diletanty, aby se scházeli každou sobotu v občestvě a zúčastnili se dle chutě domácích muzikálních zábav, hlavně pak komorní hudba aby se provozovala.“*¹⁵⁷

155 Tamtéž. S. 148 - 149.

156 Tamtéž. S. 120 - 121. Autograf dopisu nalezneme v MBS pod inv. č. S 217/630.

157 Tamtéž. S. 110. Autograf dopisu nalezneme v MBS pod signaturou S 217/625.

Závěr

V této práci jsem na základě vlastního pramenného výzkumu poukázal na Jiránkovy zásluhy na poli klavírního umění a to zejména v oblasti klavírní pedagogiky. Kromě studia Jiránkových spisů a dochované korespondence jsem se pokusil o zasazení jednotlivých faktů a dílčích závěrů do historického kontextu - to znamená do celkové situace ve výuce klavírní hry, především na Pražské konzervatoři za působení Josefa Jiránka (1891 - 1923).

Práce dále poukázala na vliv Hugo Riemanna na hudebně pedagogické a teoretické názory Josefa Jiránka. Pro hlubší pochopení této problematiky je podle mého názoru důležité studovat Riemannovy spisy věnované klavíru jakož i jeho spisy hudebně-teoretické a porovnat je se spisy Jiránkovými. Neméně důležitým pramenem je potom jejich vzájemná dochovaná korespondence.

Otázka Josefa Jiránka klavírního virtuóza a obecně problematika klavírní interpretace byla v diplomové práci, až na její nastínění ve stavu bádání, ponechána stranou. K jejímu pochopení je zapotřebí věnovat se nejen dochovaným kritikám a nahrávkám Jiránkovy hry, ale hlouběji studovat i jednotlivé estetické proudy v klavírním umění.

Ve světle pražských pramenů, které jsem se pokusil v této práci analyzovat se tedy Josef Jiránek jeví jako osobnost, která vycházela z tradice interpretačního odkazu Bedřicha Smetany. Jejím rozpracováním a vědeckým uchopením a svým analytickým a racionálním přístupem ke klavírnímu dílu však - ač byl později překonán - nemalou měrou přispěla k rozvoji a dalšímu vývoji na poli klavírní pedagogiky a klavírního reprodukčního umění.

Bibliografie

Slovníky

- Anonym. Jiránek, Josef. In: Alfred Einstein (ed.). *Das neue Musiklexikon*. Berlín. 1926. S. 308.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: Oscar Thomson (ed.). *The International cyclopedia of Music and Musicians*. New York. 1964. S. 1079.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný*. Sv. 13. Praha. 1898. S. 538.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný, doplňky*. Sv. 28. Praha. 1909.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: Miroslav Štěpánek (ed.). *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. Sv. 2. Praha. 1981. S. 50 - 51.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: Wilibald Gurlitt (ed.). *Riemann Musik Lexikon*. Sv. 1. Mainz. 1959. S. 879.
- Anonym. Jiránek, Josef. In: Carl Dahlhaus (ed.). *Riemann Musik Lexikon*. Sv. 1. Mainz. 1972. S. 592.
- G. Č. [Gracian Černušák]. Jiránek, Josef. In: Eric Blom (ed.). *Grove's Dictionary of Musik and Musicians*. Sv. 4. New York. 1968. S. 642.
- J. Srb-Debrnov. Jiránek, Josef. In: *Slovník hudebních umělců slovanských*. Rkp. NM ČMH.
- Dolenský (ed.). *Kulturní adresář ČSR. Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. 1. ročník. Praha. 1934.

- Dolenský (ed.). *Kulturní adresář ČSR. Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc.* 1. ročník. Praha. 1936.
- Vladimír Helfert. Jiránek, Josef. In: Gracian Černušák, Vladimír Helfert (ed.). *Pazdírkův hudební slovník naučný.* Sv. 1. Brno. 1937. S. 500 – 501.
- Tereza Kibicová. Jiránek, Josef. In: Ludwig Finscher (ed.). *Die Musik in Geschichte und Gegenwart.* Personenteil. Sv. 9. Kassel, Stuttgart. 2003. Sl. 1057 - 1058.
- J. Kunc. *Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. října 1938 do 31. prosince 1956.* Praha. 1957.
- J. Kunc. *Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. 1. 1937 do 31. 12. 1962.* Praha. 1962.
- *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí.* Sv. 3. Praha. 1927.
- František Sekanina. *Album representantů všech oborů veřejného života československého.* Praha. 1927.
- Bohumír Štědroň. Jiránek, Josef. In: Gracian Černušák, Bohumír Štědroň, Zdenko Nováček (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí.* Sv. 1. Praha. 1963. S. 609 – 610.
- V. ST. [Václav Štěpán]. Jiránek, Josef. In: J. M. Dent & Sons (ed.). *A Dictionary of Modern Music and Musicians.* London, Toronto. 1924. S. 258.
- V. Št. [Václav Štěpán]. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný nové doby, dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému.* Sv. 3. Praha. 1934.
- V. Št. [Václav Štěpán]. Jiránek, Josef. In: *Ottův slovník naučný nové doby, dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému.* Sv. 1. Praha. 2000. S. 213.

- J. Tomeš, A. Léblová (ed.). *Československý biografický slovník*. Praha. 1992.

Časopisy, noviny a sborníky

1875:

- Zdeněk Fibich. *Dalibor* III. 1875. Č. 22, 29.
- J. H. Böhm. *Dalibor* III. 1875. Č. 46, 61.
- *Dalibor*. 26. 6.. 1875.
- *Dalibor*. 3. 7. 1875.
- *Dalibor*. 30. 10. 1875.

1891, 1898, 1905, 1906:

- *Národní listy*. 1891. 10. 12.
- *Politik*. 1898. 6. 1.
- *Politik*. 1905. březen.
- Karel Hoffmeister. Jiránek: Škola akordové hry a akordových rozkladů. *Dalibor* XXVIII. 1906. 2. 3. S. 93-94.
- Karel Hoffmeister. Josef Jiránek: Nová škola stupnicové hry. *Dalibor* XXVIII. 1906. 12. 1. S. 14-15.

1917:

- [Ad. P.]. *Venkov*. 1917. 17. 5.
- *Národní listy*. 1917. 17. 5.
- [-la] František Pala. *Národní politika*. 1917. 17. 5.
- Em. Chvála. *Union*. 1917. 19. 5.
- Zdeněk Nejedlý. *Smetana* VII. 1917. 21. 6.

1923:

- [Si]. Žák Smetanův prof. Josef Jiránek. *Več. čes. sl.* 1923. 11. 9.
- František Klíma. *Národní listy*. 1923. 14. 12.
- Zdeněk Nejedlý. Josef Jiránek. *Rudé právo* IV. Č. 300. 1923. 23. 12. S. 5 – 6.

1924:

- Josef Hutter. *Tribuna*. 1924. 26. 1.
- K. Strnad. *Československá samostatnost*. 1924. 20. 3.

1925:

- Jirankov koncert. *Jutro*. 1925. 9. 3.
- Koncert klavírskega virtuozu Jiranka. *Slovenski narod*. 1925. 11. 3.
- Zopet lep česki večer v Mariboru. *Jutro*. 1925. 20. 3.
- Josef Jiránek. Zu seinem 70. Geburtstag. *Prager Presse*. 1925. 21. 3.
- Václav Kálík. K sedmdesátinám Josefa Jiránka. *Dalibor* XLI. 1925. č. 8. 20. 4. S. 177-178.

1927:

- Jaroslav Čeleda. Prof. Josef Jiránek. *Za hudebním vzděláním* III. 1927. Č. 1. S. 1 – 4.

1929:

- *Národní osvobození*. 1929. 18. 9.
- *Reforma*. 1929. 19. 9.
- *Národní politika*. 1929. 26. 9.
- [H. D.] Hubert Doležil. *České slovo*. 1929. 8. 11.
- [O. Š.]. Spolek pro komorní hudbu. - Jiránkův kurs Smetanovské interpretace. *Venkov*. 1929. 8. 11.
- [O. Š.]. Spolek pro komorní hudbu. - Jiránkův kurs Smetanovské interpretace. *Venkov*. 1929. 8. 11.
- B. Taraba. U mistra Josefa Jiránka. *Národní politika*. 1929. 9. 11.
- [-kh-]. *Právo lidu*. 1929. 14. 11.
- B. Taraba. Interpretační kurs Smetanových skladeb. *Reforma*. 1929. 15. 11.
- [vb.]. *Národní listy*. 1929. 24. 11.

1930:

- B. Taraba. Josef Jiránek. *Hudba a škola* II. 1930. Č. 3. S. 105 – 106.
- B. Taraba. *Josef Jiránek. Hudba a škola* II. 1930. Č. 7.
- [R. J.]. Josef Jiránek. K 75. narozeninám dne 24. t. m. *Právo lidu*. 1930. 23. 3.
- [-la] František Pala. Pětasedmdesátka. *České slovo*. 1930. 25. 3.

- [J. B.]. J. Jiránek – 75 Jahre. *Prager Presse*. 1930. 25. 3.
- *Duch času, Mor. Ostrava*. 1930. 26. 3.
- [-kov]. Jak slavil jediný žák a odchovanec mistra Bedřicha Smetany, Josef Jiránek, svoje 75. narozeniny?. *Večer*. 1930. 26. 3.
- *Slovenský deník, Bratislava*. 1930. 26. 3.
- 75. narozeniny mistra prof. Josefa Jiránka. *Reforma*. 1930. 29. 3.
- *Východ, Pardubice*. 1930. 20. 12.

1931:

- František Pala. J. Jiránek, Smetanův žák a interpret. *Radiojournal IX*. 1931. Č. 21. S. 2 – 4.
- Senior českých klavírních virtuosů. *Radiojournal*. 1931. 23. 5.
- [-la] František Pala. Nová kniha o Bedřichu Smetanovi. *České slovo*. 1931. 13. 8.

1932:

- Jan Květ. Otto Berger o začátcích Českého kvarteta. *Tempo XI*. 1932. Č. 8. S. 288.
- Ida. [Karel Svoboda]. Jos. Jiránek, profesor Státní konservatoře v Praze. *Hudební zpravodaj I*. 1932. Č. 5. S. 5.
- Karel Svoboda. Prof. Josef Jiránek. *Hudební zpravodaj I*. 1932. 25. 6. Č. 5.
- Hubert Doležil. „O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře” od Josefa Jiránka. *Tempo XI*. 1932. Č. 8.
- [J. H.]. *O Smetanově klavírní hře. Národní střed*. 1932. 6. 3.
- *Česká hudba*. Josef Jiránek. 1932. 15. 3.
- [J. B.]. Der Klaviervirtuose prof. Josef Jiránek. *Prager Presse*. 1932. 23. 3.
- [B. V.]. Věrný Smetanovec. *Lidové noviny*. 1932. 24. 3.
- [O. Š.]. Prof. Josef Jiránek. *Venkov*. 1932. 24. 3.
- [V.T.]. *Národní osvobození*. 1932. 26. 3.
- [-la] František Pala. Primarius Českého kvarteta o svých počátcích. *České slovo*. 1932. 30. 3.
- [F. B.]. Josef Jiránek: O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře. *Rozpravy Aventina*. 1932. 31. 3.
- [-la] František Pala. Smetanovský spis Josefa Jiránka. *České slovo*. 1932. 6. 8.

1935:

- [N. P.]. Osmdesát let prof. Josefa Jiránka. *Věstník pěvecký a hudební XXXIX*. 1935. S. 66.
- Hubert Doležil. Jubilea. Josef Jiránek. *Tempo XIV*. 1935. Č. 8. S. 246 – 247.
- [Bk.]. Dvě smetanovská jubilea. 1935. Č. 5.
- Hudební skladatel Josef Jiránek osmdesátníkem. *A-ZET*. 1935. 23. 3.
- [jr.]. Smetanův žák Josef Jiránek. *Národ*. 1935. 23. 3.
- Josef Jiránek – 80 Jahre. *Prager Presse*. 1935. 24. 3.
- [H. D.] Hubert Doležil. Josef Jiránek osmdesátníkem. *České slovo*. 1935. 24. 3.
- [V.T.]. Profesor Josef Jiránek osmdesátníkem. *Národní osvobození*. 1935. 24. 3.
- *Právo lidu*. 1935. 24. 3.
- Prof. Josef Jiránek osmdesátníkem. *Národní politika*. 1935. 24. 3.
- [O. Š.]. Prof. Josef Jiránek. *Venkov*. 1935. 24. 3.
- Josef Jiránek osmdesátiletý. *Lidové noviny*. 1935. 24. 3.
- Dva přátelé Bedřicha Smetany. *Národní listy*. 1935. 25. 3.
- Prof. A. Srba. Josef Jiránek o Dvořákovi a Smetanovi. *Ozvěny domova a světa*. 1935. 28. 3.
- Žatecký kraj. 1935. 29. 3.
- Jindřich Kuthan. Vzácný koncert v Lázních Luhačovicích. *Lázeňský zpravodaj Luhačovský*. 1935. 11. 8.
- Koncert nejstaršího českého pianisty a nejmladšího českého houslisty v Luhačovicích. *Lázeňský zpravodaj Luhačovský*. 1935. 15. 8.
- Koncert zázračných dětí a 80 letého kmeta. *Selské listy, Olomouc*. 1935. 21. 9.
- [- V.S.]. Koncertní sezona v Olomouci zahájena. *Našinec*. 1935. 25. 9.

1936:

- Karel Hoffmeister. Klavírní škola pražské konzervatoře. In: *Sborník na paměť 125 letého konservatoře hudby v Praze*. Praha. 1936. S. 109 - 111.
- Koncert nejmladšího houslisty se žákem B. Smetany. *Nedělní list*. 1936. 19. 4.
- Smetanovská tradice z pokolení na pokolení. *A-ZET*. 1936. 5. 5.
- [J. V. Š.]. Dva virtuosové mezi nimiž leží 70 let. *Polední list*. 1936. 12. 5.
- [- kov -]. In memoriam Bedřicha Smetany. *Lidový deník Večer*. 1936. 15. 5.
- [m.]. Straka – Jiránek. *Venkov*. 1936. 17. 5.

1937:

- Poslední žák Bedřicha Smetany. *Express*. 1937. 16. 2.
- Poslední žák Bedřicha Smetany. *Pražské noviny*. 1937. 17. 2.
- Poslední žák Bedřicha Smetany zahraje skladby svého mistra. *Národní osvobození*. 1937. 17. 2.
- Poslední žák Bedřicha Smetany. *Národní střed*. 1937. 17. 2.
- [F. B.]. Dvaosmdesátiletý virtuos. *Večerník*. 1937. 23. 2.
- Poslední žák Bedřicha Smetany. *New. Listy*. 1937. 24. 3.

1940:

- A. Šíma. Odešli od nás.... *Hudební zpravodaj* XI. 1940. Č. 1 – 2. S. 13.
- A. Šíma. Josef Jiránek. *Hudební výchova* XXI. 1940. Č. 2 – 4.
- *Hudební výchova*. 1940. S. 18 – 19, 34 – 36, 50 - 54
- [- k]. Prof. Josef Jiránek zemřel. *Lidové noviny*. 1940. 9. 1.
- [fbš.]. Profesor Josef Jiránek zemřel. *Národní politika*. 1940. 10. 1.
- Zemřel vynikající interpret Smetanovy hudby. *Venkov*. 1940. 10. 1.
- *Národní politika*. 1940. 10. 1.
- Josef Jiránek gestorben. *Der Neue Tag*. 1940. 10. 1.
- [jb.]. Za Josefem Jiránekem, žákem Smetanovým. *Národní práce*. 1940. 10. 1.
- [-la] František Pala. Josef Jiránek, pamětník a žák Smetanův. *České slovo*. 1940. 11. 1.
- [KOV]. Odkaz Smetanova žáka prof. Josefa Jiráňka. *Večer*. 1940. 12. 1.
- [vt.]. Zemřel profesor Josef Jiránek. *Naše zprávy*. 1940. 13. 1.
- Lístek na hrob prof. Josefa Jiráňka. *Venkov*. 1940. 13. 1.
- Vzpomínky na Bedřicha Smetanu. *Národní práce*. 1940. 14. 11.
- Nová kniha vzpomínek na Bedřicha Smetanu. *České slovo*. 1940. 14. 11.
- Lístek na hrob prof. Josefa Jiráňka. *Večerník národních listů*. 1940. 16. 1.
- Zemřel hudební skladatel a pedagog Josef Jiránek. *České slovo*. 1940. 19. 1.
- [H. D.] Hubert Doležil. Smetanův žák vzpomíná. *České slovo*. 1940. 6. 3.
- Alois Jiránek. Bedřich Smetana – ideál člověka. *Národní politika*. 1940. 7. 3.
- 85 let od narození hudebního pedagoga Josefa Jiráňka. *Národní listy*. 1940. 20. 3.
- Josef Jiránek. *Naše zprávy*. 1940. 23. 3.

1941:

- Josef Bartoš. Smetanův žák vzpomíná. *Národní práce*. 1941. 23. 3.
- Vzpomínky Smetanova žáka. *Národní politika*. 1941. 13. 4.
- Vzpomínky Smetanova žáka. *Národní politika*. 1941. 13. 4.

1944:

- Smetanův nejučenlivější žák. *Moravské noviny – Brno*. 1944. 22. 5.

1950:

- *Svobodné slovo Kladenska*. 1950. 10. 1.
- [-(ert)]. Živé vzpomínky na Bedřicha Smetanu. *Práce, Praha*. 1950. 29. 6.

1955:

- Zdeněk Nejedlý. Josef Jiránek. *Hudební rozhledy VIII*. 1955. Č. 4. S. 178.
- Václav Holzknecht. K stému výročí narození Josefa Jiránka. *Hudební rozhledy VIII*. 1955. Č. 4. S. 187.
- 100. let od narození Smetanova žáka. *Práce, Praha*. 1955. 24. 3.
- [J. V.]. Vzpomínka na Josefa Jiránka. *Lidová demokracie, Brno*. 1955. 24. 3.
- Smetanův přítel a žák. *Lidová demokracie, Praha*. 1955. 24. 3.

1958, 61, 85:

- *Jiskra, Jihlava*. 1958. 21. 3.
- Lumír Fringilla. „Nesl pochodeň dalším generacím“, vzpomínka na Josefa Jiránka. *Mladoboleslavsko*. 1958. 2.

1961:

- Václav Holzknecht a kol. *150 let pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*. Praha 1961.

1985:

- Kolektiv autorů. *Sto let odkazu Bedřicha Smetany: Sborník příspěvků z konference Svazu českých skladatelů a koncertních umělců v Praze*. Praha 1985.

Syntetické a vzpomínkové práce

- Emanuel Chvála. *Čtvrtstoletí české hudby*. Praha 1888.
- Karel Teige. *Dopisy Smetanovy*. Praha 1896.
- Josef Boleška. *Deset let Českého kvarteta*. Praha 1902.
- Zdeněk Nejedlý. *Dějiny české hudby*. Praha 1903.
- Jan Branberger. *Konservatoř hudby v Praze*. Praha 1911.
- Otto Keller. *Geschichte der musik*. Mnichov 1923.
- Mirko Očadlík. *Smetanovská diskografie*. Praha 1939.
- Blažena Pistoriusová a Josef Pistorius (ed.). *Smetanův žák vzpomíná. Vzpomínky a korespondence Josefa Jiránka*. Praha 1941.
- Vítězslav Novák. *O sobě a o jiných, kniha první*. Praha 1946.
- Blažena Pistoriusová (ed.). *Josef Jiránek. Vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou. Umělecký a lidský portrét ve vzpomínkách, korespondenci a současné kritice*. Praha 1957.
- Kol. autorů. *Dějiny české hudební kultury I*. Praha 1972.
- Zdeňka Böhmová. *Kapitoly z dějin klavírních škol*. Praha 1973.
- Václav Jan Sýkora. *Dějiny klavírního umění. Od nejstarších dob po současnost*. Praha 1973.
- Kol. autorů. *Dějiny české hudební kultury II*. Praha 1981.

- Vladimír Lébl, Jitka Ludvová. Nová doba (1860 – 1938). In: Kol. autorů (Černý, Kouba, Lébl, Ludvová, Pilková, Sehnal, Vít). *Hudba v českých dějinách*. Praha 1983.
- Zdeňka Böhmová Zahradníčková. *Slavní čeští klavíristé a klavírní pedagogové z 18. a 19. století: Do založení klavírního oddělení pražské konzervatoře roku 1888*. Praha 1986.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1) Soupis pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiránka.....62

Příloha č. 2) Ukázka z Jiránkova pedagogického díla Nová škola techniky a přednesu.....100

Příloha č. 3) Vzpomínání Josefa Jiránka na svého učitele Bedřicha Smetanu.....101

Příloha č. 4) Dopis Bohuslava Jeremiáše (Písek, 7.2. 1905) adresovaný Josefu Jiránkovi...105

Příloha č. 5) Dopis Aloise Jiránka (1906?) adresovaný Josefu Jiránkovi.....108

Příloha č. 1:

Soupis pražské pozůstalosti a pramenů Josefa Jiránka

Soupis pozůstalosti a pramenů k Josefu Jiránkovi zahrnuje materiály pražských archivních institucí. Není vyloučeno, že část Jiránkovi pozůstalosti se nachází i mimo Prahu (např. v Charkově na území dnešní Ukrajiny, kde Jiránek 14 let působil na dívčím gymnáziu D. D. Obolenské nebo v jeho rodišti v Ledcích v okr. Mladá Boleslav). Část pozůstalosti je také v majetku rodiny.

Soupis tedy zahrnuje položky z následujících institucí:

- Městská knihovna v Praze
- Národní knihovna ČR (Hudební oddělení)
- Národní muzeum – České muzeum hudby (Hudebně-historické oddělení)
- Národní muzeum – České muzeum hudby (Muzeum Bedřicha Smetany)
- Archiv Pražské konzervatoře
- Památník národního písemnictví, Národní archiv ČR

Jedná se o výběr nejdůležitějších archivních institucí hudebních i nehudebních, z nichž se největší množství Jiránkovy pozůstalosti nachází v muzeu Bedřicha Smetany. Kromě zpracované (signované) části pozůstalosti (doklady, korespondence, rukopisy, ikonografie a soubor výstřižků z různých okruhů) ve formě lístkového katalogu a inventární knihy se zde nachází doposud nezpracovaná (nesignovaná) část pozůstalosti (výstřižkový archiv). Oddíl programy a plakáty byl během práce na tomto soupisu dokatalogizován - část informací je vedeno v inventární knize, položky však nemají lístkový katalog.

V katalogu jsou zahrnuty i tisky Jiránkových skladeb a pedagogických děl. Katalog je řazen podle druhu dokumentů (korespondence, rukopisy, programy a plakáty, výstřižky z novin a časopisů, ikonografie, doklady, tisky) a jednotlivé položky jsou řazeny buď abecedně (korespondence, rukopisy, doklady, tisky) nebo chronologicky (programy a plakáty, výstřižky z novin a časopisů, ikonografie). Jiránkovy úpravy a revize cizích děl (poslední položka v katalogu) jsou řazeny abecedně podle příjmení autora díla.

Obsah

1. Korespondence.....	65
1.1. Přijatá Josefem Jiránkem.....	65
1.1.1. Rodinná.....	65
1.1.2. Osobní.....	65
1.1.3. Nakladatelé.....	71
1.1.4. Spolky a sdružení.....	71
1.1.5. Úřady a instituce.....	72
1.1.6. Neznámí odesílatelé.....	74
1.1.7. Bedřich Smetana.....	74
1.2. Odeslaná Josefem Jiránkem.....	74
1.2.1. Úřady a instituce.....	74
1.2.2. Nakladatelé.....	75
1.2.3. Neznámí adresáti.....	75
1.2.4. Osobní.....	75
1.2.5. Rodinná.....	76
1.2.6. Bedřich Smetana.....	77
2. Rukopisy.....	78
2.1. Notové.....	78
2.2. Nenotové.....	78
2.2.1. Rukopisy pedagogických děl.....	78
2.2.2. Rukopisy o Josefu Jiránkovi.....	79
2.2.3. Rukopisy Jiránkových vzpomínkových prací.....	79
2.2.4. Různé.....	79
3. Programy a plakáty.....	81
3.1. Soubor programů a plakátů z let 1873 - 1937 (koncerty Josefa Jiráňka).....	81
3.2. Ostatní programy a plakáty.....	83
4. Výstřižky z novin a časopisů.....	84
4.1. Soubor výstřižků z různých okruhů.....	84
4.2. Výstřižkový archiv v MBS.....	84
4.3. Výstřižkový archiv v NA.....	86

5. Ikonografie.....	88
6. Doklady.....	89
6.1. Doklady v MBS.....	89
6.2. Doklady v NA.....	90
6.3. Přihlášky k pobytu.....	91
6.4. Ostatní.....	91
7. Tisky.....	92
7.1. Pedagogické práce.....	92
7.2. Teoretické práce.....	96
7.3. Vzpomínkové práce.....	96
7.4. Skladby.....	97
7.5. Jiránkovy úpravy cizích děl.....	98

1. Korespondence

1.1. Přijatá Josefem Jiránekem

1.1.1. Rodinná

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 2 975, W 52/50	MBS	
Alois Jiránek	Berlín, 30. 6. 1898	S 2 976, W 52/51	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 2 977, W 52/52	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 2 978, W 52/53	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 2 979, W 52/54	MBS	
Alois Jiránek	s.l., 1906?	S 2 980, W 52/55	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 2 981, W 52/56	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 114/1, W 32/77/1	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 114/2, W 32/77/2	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 114/3, W 32/77/3	MBS	
Alois Jiránek	s.l., s.a.	S 114/4, W 32/77/4	MBS	
Alois Jiránek	Charkov?, s.a.	S 2 982, W 52/57	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 21. 3. 1900	S 2 983, W 52/58	MBS	
Alois Jiránek	Král. Vinohrady, 24.12. 1911	S 2 984, W 52/59	MBS	pohlednice(černobílá)
Alois Jiránek	Charkov, 16.12. 1904	S 2 985, W 52/60	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 13.?. 1904	S 2 986, W 52/61	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 19.11. 1903	S 2 987, W 52/62	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov?, s.a.	S 2 988, W 52/63	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 19. 10. 1903	S 2 989, W 52/64	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 10.2. 1905	S 2 990, W 52/65	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 1. 1. 1906	S 2 991, W 52/66	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 19.1. 1905	S 2 992, W 52/67	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 19.10. 1903	S 2 993, W 52/68	MBS	pohlednice(šamoa)
Alois Jiránek	Charkov, 18. 10. 1899	S 2 994, W 52/69	MBS	pohlednice(barevná)

1.1.2. Osobní

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Bohumil Benoni	s.l., 11.10. 1918	S 99, W 32/51	MBS	
Vlastimil Blažek	Vídeň, 1.4. 1910	S 97, W 32/49	MBS	
Josef Blumský	Praha, 17.3. 1931	S 3 123, W 53/96	MBS	dopis s obálkou
R. M. Breithaupt	Charlottenburg, 15.2. 1911	S 3 149, W 54/5	MBS	dopis s obálkou
Dr. Vlad.	Praha, 16. 2. 1932	S 116/21, W 35/27/1	MBS	

Čelakovský				
Dr. Vlad. Čelakovský	Praha, 1. 3. 1932	S 116/22, W 35/27/2	MBS	
Gracian Černušák	Brno, 26.4. 1932	S 3 034, W 53/7	MBS	
Zdeněk David	Charkov, 12.(25.) 4. 1914	S 102/1, W 32/54/1	MBS	
Zdeněk David	Charkov, 18. 10. 1903	S 102/2, W 32/54/2	MBS	
Zdeněk David	Orel, 1.4. 1904	S 102/3, W 32/54/3	MBS	
Zdeněk David	Písek, 23.9. 1903	S 100/1, W 32/52/1	MBS	
Zdeněk David	Jindř. Hradec, 20. 9. 1903	S 100/2, W 32/52/2	MBS	
Zdeněk David	s.l., 16.9. 1903	S 100/3, W 32/52/3	MBS	
Růžena Deylová	s.l., s.a.	S 2 998, W 52/73	MBS	pohlednice(šamoa)
Gustav Eim	Vídeň, 22. 2. 1894	S 87, W 32/39	MBS	
Adolph Erst	Chicago, 9. 2. 1909	S 103/1a,b, W 32/55a,b	MBS	dopis s obálkou
Štěpán A. Erst	Chicago, 15.4. 1921	S 103/2a,b, W 32/56a,b	MBS	dopis s obálkou
Adolph Erst	Chicago, s.a.	S 103/3a,b, W 32/57a,b	MBS	dopis s obálkou
Adolph Erst	Chicago, s.a.	S 103/4, W 32/58	MBS	
Adolph Erst	Chicago, s.a.	S 103/5, W 32/59	MBS	
J. B. Foerster	Hamburk, 17. 10. 1900	S 90, W 32/42	MBS	
Anna K. Frank - ová	Smolensk, 23.9. 1902	S 109/1, W 32/65/1	MBS	
Anna K. Frank - ová	Smolensk, 15.11 1902	S 109/2, W 32/65/2	MBS	
Anna K. Frank - ová	Smolensk, 27.9. 1902	S 109/3, W 32/65/3	MBS	
Anna K. Frank - ová	Smolensk, 2.9. 1903	S 109/4, W 32/65/4	MBS	
Anna K. Frank - ová	Smolensk, 1.2. 1903	S 109/5, W 32/65/5	MBS	
K. Frank	Smolensk, s.a.	S 3 004, W 52/79	MBS	pohlednice(šamoa)
Rudolf Friml	Chicago, 6. 5. 1921	S 2 997, W 52/72	MBS	pohlednice(barevná)
Rudolf Friml	Minneapolis, 28.2. 1902	S 101/1, W 32/53/1	MBS	
Rudolf Friml	Milwaukee, 14.3. 1902	S 101/2, W 32/53/2	MBS	
Rudolf Friml	Oděssa, 6. 2. 1903	S 101/2, W 32/53/2	MBS	
C. Fuchs	Danzig, 14.2. 1911	S 3 1460, W 54/16	MBS	korespond. lístek
C. Fuchs	Danzig, 6.3. 1911	S 3 1461, W 54/17	MBS	korespond. lístek
Edmund Gall	s.l., 9.4. 1901	S 3 1457, W 54/13	MBS	
Edmund Gall	Moskva, 22.3. 1901	S 108/1, W 32/64/1	MBS	
Edmund Gall	Kyjev, 25.2.1901	S 108/2, W 32/64/2	MBS	
Ernst Gomperz	Wien, 12. 6. 1931	S 95, W 32/47	MBS	
Ernst Gomperz	Vídeň, 19.7. 1931	S 3 148, W 54/4	MBS	
I.P. Gotthand	Völau, 2.9. 1907	S 3 1456, W 54/12	MBS	dopis s obálkou

Erich Gráf	Vídeň, 29. 8. 1924	S 3 027, W 52/102	MBS	
Paula Hahn	St. Joachimstal, 26.6.1939	S 3 145, W 54/1	MBS	dopis s obálkou
Paula Hahn	St. Joachimstal, 13.6.1939	S 3 146, W 54/2	MBS	dopis s obálkou
Emil V. Hájek	s.l., 2. 10. 1916	S 2 996, W 52/71	MBS	pohlednice(černobílá)
Ed. Hanslick	Vídeň, 10.2. 1893?	S 3 147, W 54/3	MBS	dopis s obálkou
Vladimír Helfert	Brno, 15. 10. 1936	S 3 117, W 53/90	MBS	dopis s obálkou
Vladimír Helfert	Brno, 29. 10. 1936	S 3 118, W 53/91	MBS	korespond. lístek
Zdenka Heydušková	s.l., 2. 8. 1877	S 2 961, W 35/13	MBS	
Zdenka Heydušková	s.l., 21.6. 1913	S 2 961, W 52/36	MBS	
Zdenka Heydušková	s.l., 26.12. 1918	S 2 962, W 52/37	MBS	
Zdenka Heydušková	s.l., 10.4. 1926	S 2 963 a, b, W 52/38, a, b	MBS	dopis s obálkou
Zdenka Heydušková	s.l., 19.5. 1827	S 2 964, W 52/39	MBS	
Zdenka Heydušková	Žofín, 25.5. 1927	S 2 965, W 52/40	MBS	
Zdenka Heydušková	Žofín, 14.6. 1929	S 2 966, W 52/41	MBS	
Zdenka Heydušková	Střešovice, 29.3. 1930	S 2 967, W 52/42	MBS	
Zdenka Heydušková	Praha, 12.4. 1933	S 2 968, W 52/43	MBS	korespond. lístek
Zdenka Heydušková	Střešovice, 20.3. 1934	S 2 969, W 52/44	MBS	
Zdenka Heydušková	s.l., 16.4. 1934	S 2 970, W 52/45	MBS	
Zdenka Heydušková	Žofín, 6.5. 1934	S 2 971, W 52/46	MBS	
Zdenka Heydušková	s.l., 25.3. 1935	S 2 972, W 52/47	MBS	
Zdenka Heydušková	Luhačovice, 10. 5. 1935	S 2 973, W 52/48	MBS	
Zdenka Heydušková	Žofín, 19.6. 1936	S 2 974 a, b, W 52/49	MBS	a) dopis, b) plánek
Zdenka Heydušková - Smetanová	Velký Lukov na Moravě, 6.9. 1898	S 112/1, W 32/68/1	MBS	
Zdenka Heydušková - Smetanová	s.l., 18.8 1917	S 112/2, W 32/68/2	MBS	
Zdenka Heydušková - Smetanová	Praha - Střešovice, 21.2. 1934	S 112/3, W 32/68/3	MBS	
Zdenka Heydušková -	Praha, 16. 11. 1935	S 112/4, W 32/68/4	MBS	

Smetanová				
Zdenka Heydušková - Smetanová	s.l., 16.6. 1936	S 112/5, W 32/68/5	MBS	
Zdenka Heydušková - Smetanová	s.l., s.a.	S 112/6, W 32/68/6	MBS	
Zdenka Heydušková - Smetanová	s.l., říjen 1925	S 112/7, W 32/68/7	MBS	
Zdenka Heydušková - Smetanová	s.l., s.a.	S 112/8, W 32/68/8	MBS	navštívenka
Karel Hoffmeister	Praha, 24.1. 1924	S 91, W 32/43	MBS	
Karel Hoffmeister	Praha, 25. 3.	S 3 017, W 52/92	MBS	dopis s obálkou
Vojtěch Hřímalý	Černovice, 16.3.	S 94, W 32/46	MBS	
Emil Hula	Modra u Bratislavy, 6.3. 1932	S 3 030, W 53/3	MBS	
Emil Hula	Modra u Bratislavy, 21.2. 1932	S 3 029, W 53/2	MBS	
Otakar Jeremiáš	Č. Budějovice, 5.4. 1925	S 3 035, W 53/8	MBS	
Bohuslav Jeremiáš	Písek, 7.2. 1905	S 98, W 32/50	MBS	
Jindřich Jindřich	Domažlice, 1.10. 1930	S 93/1, W 32/45/1	MBS	
Jindřich Jindřich	Domažlice 24.4. 1935	S 93/2, W 32/45/2	MBS	
Jindřich Kaan	Praha, 29.4. 1907	S 3 037, W 53/10	MBS	
Marie R. Kadičová	Chicago, došlo 15. 1. 1900	S 107/a, b, W 32/63 a, b	MBS	
Boleslav Kalenský	Praha, 8.4. 1900	S 3 122, W 53/95	MBS	
Václav Kálik	Praha, s.a.	S 3 014, W 52/89	MBS	vizitka s obálkou
L. Knepper?	Hradec králové, 3.10. 1915	S 3 028, W 53/1	MBS	
Iwan Knorr	Frankfurt n. Mohanem, 15. 11. 1911	S 115/1, W 32/78/1	MBS	
Iwan Knorr	Frankfurt n. Mohanem, 4. 6. 1908	S 115/2, W 32/78/2	MBS	
Beda Křídlo	Vídeň, 22. 8. 1900	S 104/1, W 32/60-1	MBS	
Beda Křídlo	Jičín, 2. 4. 1900	S 104/2, W 32/60-2	MBS	
Beda Křídlo	Kišiněv, 21/4. 10. 1900	S 104/3, W 32/60-3	MBS	
Beda Křídlo	Kišiněv, 29. 10. 1900	S 104/4, W 32/60-4	MBS	
Bedřich Křídlo	Vídeň, 20. 8. 1900	S 2 999, W 52/74	MBS	pohlednice(barevná)
Bedřich Křídlo	Kišiněv, 25. 11. 1900	S 3 000, W 52/75	MBS	pohlednice(barevná)
Bedřich Křídlo	Vídeň, 18. 8. 1900	S 3 001, W 52/76	MBS	pohlednice(barevná)
Bedřich Křídlo	Kišiněv, 26.10. 1901	S 3 002, W 52/77	MBS	pohlednice(šamoa)
Ludvík Kuba	Poděbrady, 27.4. 1894	S 3 008, W 52/83	MBS	

Ludvík Kuba	Paříž, 12.6. 1894	S 3 009, W 52/84	MBS	
Ludvík Kuba	Paříž, 21.12. 1894	S 3 010, W 52/85	MBS	
Ludvík Kuba	Vídeň, 21.3. 1906	S 3 011, W 52/86	MBS	dopis s obálkou
M. Kühler	s.l., 27.11. 1907	S 3 1452, W 54/8	MBS	
Ivan Kurz?	Frankfurt, 3. 10. 1905	S 3 1459, W 54/15	MBS	korespond. lístek
Váša Laub	Moskva, 25. 3. 1901	S 113, W 32/76	MBS	
Vinc. Lorencová	Praha, 9. 6. 1936	S 3 019, W 52/94	MBS	dopis s obálkou
Alexandr Lukinič	Sarajevo, 17.3. 1925	S 3 040, W 53/13	MBS	
František Maisner	s.l., s.a.	S 3 003, W 52/78	MBS	pohlednice(šamoa)
Emil Mikelka	Verona, 7.4. 1922	S 79, W 32/87	MBS	pohlednice
Václav Müller	Smíchov, 8.10. 1909?	S 3 032, W 53/5	MBS	
Oskar Nedbal	Berlín 24.3.? 1896	S 3 125, W 53/98	MBS	
Zdeněk Nejedlý	Praha, 23. 3. 1935	S 3 016, W 52/91	MBS	
Zdeněk Nejedlý	s.l., 22.3. 1925	S 84/1, W 32/36/1	MBS	
Zdeněk Nejedlý	Turnov, s.a.	S 84/2, W 32/36/2	MBS	
Vítězslav Novák	s.l., 28. 3. 1935	S 3 015, W 52/90	MBS	
Vítězslav Novák	Praha, 8.11. 1924	S 81/1, W 32/33/1	MBS	
Vítězslav Novák	s.l., 24.3. 1932	S 81/2, W 32/33/2	MBS	
F. Obolenic?	s.l., s.a.	S 3 165, W 54/21	MBS	
D. Obolensky	Charkov, 21. 6. 1877	S 3 132, W 53/105	MBS	
Lola Ondříčková	Brandýs n. Orlicí, 10.12. 1917	S 86, W 32/38	MBS	
L. Pazourek, A. Franková	Vitěbsk, 6. 4. 1903	S 3 005, W 52/80	MBS	pohlednice(šamoa)
Mařka Pazourková	Orel, 19.5. 1903	S 3 006, W 52/81	MBS	pohlednice(barevná)
Ferdinand Pečírka	s.l., 20. 5. 1902	S 96, W 32/48	MBS	
Dr. Karel Pippich	Chrudim, 9. 4. 1918	S 116/25, W 35/29	MBS	
Josef Procházka	Lublaň, 8. 11. 1901	S 105/1, W 32/61/1	MBS	
Josef Procházka	Lublaň, 13. 10. 1905	S 105/2, W 32/61/2	MBS	
Alice Raleigh	Oxford, 2.10 1921	S 3 1455, W 54/11	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 20. 2. 1901	S 80/1, W 32/88	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 28.9. 1901	S 80/2, W 32/89	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 6.11. 1901	S 80/3, W 32/90	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 21.5. 1902	S 80/4, W 32/91	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 31.11. 1902	S 80/5, W 32/92	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 12.6. 1905	S 80/6, W 32/93	MBS	
Hugo Riemann	Leipzig, 22.7. 1909	S 80/7, W 32/94	MBS	
Hugo Riemann	s.l., s.a.	S 80/8, W 32/95	MBS	
Hugo Riemann	s.l., s.a.	S 80/9, W 32/96	MBS	opis JJ
Hugo Riemann	Lipsko, 20.11. 1901	S 80/10, W 32/97/1	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 30. 5. 1902	S 80/11, W 32/97/2	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 29.7. 1902	S 80/12, W 32/97/3	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 10.9. 1903	S 80/13, W 32/97/4	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 25.10. 1903	S 80/14, W 32/97/5	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 28. 10. 1903	S 80/15, W 32/97/6	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	s.l., 23.11. 1903	S 80/16, W 32/97/7	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 29. 11. 1903	S 80/17, W 32/97/8	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 5.12. 1903	S 80/18, W 32/97/9	MBS	dopisnice

Hugo Riemann	Lipsko, 27. 3.1904	S 80/19, W32/97/10	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 9.12.1908	S 80/20, W 32/97/11	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	Lipsko, 12.3. 1914	S 80/21, W 32/97/12	MBS	dopisnice
Hugo Riemann	s.l., 17.7. 1909	S 80/22, W 32/98/1	MBS	pozdvanika na oslavu 60. narozenin
Hugo Riemann	Lipsko, 22.7. 1909	S 3 128, W 53/101	MBS	obalka (udajne jde o obalku od H. Riemanna)
Vl. Rotter	s.l., 10.2. 1925	S 3 103, W 53/76	MBS	
Vlad. Rotter	Hrušov?, 3.2. 1925	S 3 104, W 53/77	MBS	
Adolf Ruthardt	Lipsko, 28.9. 1908	S 3 1453, W 54/9	MBS	
Emanuel Siblík	Paříž, s.a.	S 3 038, W 53/11	MBS	
Vilibald Scheibal	s.l., s.a.	S 3 031, W 53/4	MBS	
Dr. Artur Schneider	Záhřeb, 8.11. 1924	S 116/5, W 35/20	MBS	
Edita Schwarzová	Jabkenice, 26.5. 1892	S 76/3, W 32/71	MBS	
Žofie Schwarzová	(Jabkenice), konec května 1892	S 76/5, W 32/73	MBS	
Daniela Schwarzová	Praha, 5. 11. 1936	S 3 024 a, b, W 52/99	MBS	dopis s obalkou
Josef a Žofie Schwarzovi	Jabkenice, 20.5. 1892	S 76/1 a,b, W 32/69 a,b	MBS	dopis s obalkou
Josef Schwarz	Jabkenice, 15.7. 1895	S 76/6, W 32/74/1	MBS	
Josef Schwarz	Jabkenice, 29.7. 1895	S 76/7, W 32/74/2	MBS	
Josef Schwarz	Pětidomí, 25.6. 1925	S 76/8, W 32/75	MBS	
Josef Schwarz	s.l., s.a.	S 3 021, W 52/96	MBS	
Josef Schwarz	s.l., 3. 4. 1925	S 3 022, W 52/97	MBS	pohlednice
Josef Schwarz	Pětidomí, 17.3. 1931	S 3 023, W 52/98	MBS	pohlednice (barevná)
Josef Schwarz	Jabkenice, 26.5.1892	S 76/2, W 32/70	MBS	
Josef Schwarz	s.l., 31. 5 1892	S 76/4 a,b, W 32/72 a,b	MBS	dopis s obalkou
Zdeněk Schwarz	Praha, 14. 12. 1923	S 3 025, W 52/100	MBS	
Zdeněk Schwarz	Praha, 24. 3. 1935	S 3 026, W 52/101	MBS	
Karel Slavkovský	Praha, 29.5. 1909	S 111, W 32/67	MBS	
František Spilka	Praha, 31. 7. 1919	S 83, W 32/35	MBS	
Josef Suk	Helsingforr, 25. 2. 1895	S 77/1 a,b, W 32/79a,b	MBS	dopis s obalkou
Josef Suk	Riga, 8. 3. 1895	S 77/2 a,b, W 32/80a,b	MBS	dopis s obalkou
Josef Suk	Eisenach, 28. 10. 1896	S 77/3, W 32/81	MBS	
Josef Suk	Praha, 23.3. 1925,	S 77/4 a,b, W 32/82a,b	MBS	dopis s obalkou
Josef Suk	Praha, 23.4. 1925	S 77/5, W 32/83	MBS	
Josef Suk	Křečovice, 3. 2. 1934	S 77/6, W 32/84	MBS	
Josef Suk	Křečovice, 1. 4. 1935	S 77/7, W 32/85	MBS	
E. Šachovskaja	Charkov, 26.3. 1898	S 3 1463, W 54/19	MBS	

E. Šachovskaja	Charkov?, 7.4. 1898	S 3 1464, W 54/20	MBS	
A. V. Šembera	Vídeň, 31.3. 1877	S 92, W 32/44	MBS	
Otakar Ševčík	Písek, 4. 10. 1924	S 78, W 32/86	MBS	
Otakar Šourek	Praha, 23. 3. 1935	S 3 013, W 52/88	MBS	
Otakar Šourek	Praha, 16.2. 1932	S 3 094, W 53/67	MBS	
Václav Štěpán	Praha, 7.7. 1933	S 2 995, W 52/70	MBS	pohlednice (šamoa)
Dr. Václav Štěpán	Praha 20. 6.	S 85, W 32/37	MBS	
Vida Talichová	Praha, 1.4. 1935	S 3 012, W 52/87	MBS	dopis s obálkou
V. E. Těflenskaja?	s.l., 23.3.	S 3 166, W 54/22	MBS	
Dr. Jos. Theurer	Příbram, 9. 5. 1924	S 82/1, W 32/34/1	MBS	
Dr. Jos. Theurer	Příbram, 9. 4. 1925	S 82/2, W 32/34/2	MBS	
Josef Theurer	Příbram, 31.12. 1924	S 3 124, W 53/97	MBS	
Hanuš Trneček	s.l., s.a.	S 3 036, W 53/9	MBS	vizitka
L. Tučková	Brno, 5.4. 1935	S 3 018, W 52/93	MBS	
L. Tučková	Cherson, 14.1. 1907	S 3 020, W 52/95	MBS	dopis s obálkou
Karel Vejrych	Paříž, 10.1. 1900	S 106, W 32/62	MBS	dopis s obálkou
Jaroslav Vojan	Chicago, 4.5.1922	S 3 039, W 53/12	MBS	
Alois Lad. Vymetal	Písek, 21.10. 1910	S 3 033, W 53/6	MBS	pohlednice(šamoa)
Alfons Waisar	Praha, 8. 6.1931	S 3 120, W 53/93	MBS	
W. Walter, Friedland	s.l., 11.1. 1908	S 3 1450, W 54/6	MBS	
W. Walter	Friedland, 28. 6. 1908	S 3 1451, W 54/7	MBS	
Hermann Wetzel	Potsdam, 29. 5. 1907	S 3 1458, W 54/14	MBS	korespond. lístek
Hanuš Wihan	Brandýs n. Orlicí, 7.12. 1917	S 110, W 32/66	MBS	
Honza Zirn	Vídeň, 28.4. 1925	S 116/20, W 35/26/2	MBS	

1.1.3. Nakladatelé

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Breitkopf & Härtel	Lipsko, 18.11. 1905	S 3 111, W 53/84	MBS	korespond. lístek
Fr. A. Urbánek	Praha, 23.3. 1935	S 3 075, W 53/48	MBS	

1.1.4. Spolky a sdružení

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Akademický spolek ve Vídni	Vídeň, 29. 3. 1877	S 118/1, W 35/33	MBS	
Osvětové sdruž. Posluch. St. Konserv. v Praze	Praha, 7. 12. 1924	S 118/5, W 35/37	MBS	
„Přítomnost“	Praha, 15. 11. 1929	S 118/8, W 35/40	MBS	
Přítomnost v Praze	Praha, 23.3. 1930	S 3 074, W 53/47	MBS	dopis s obálkou
Spolek výtvarných	Praha, 9.2. 1905	S 3 126, W 53/99	MBS	dopis s legitimací

umělců Mánes				
Zpěvácký spolek Vlastimil v Litomyšli	Litomyšl, 12.10. 1930	S 3 100, W 53/73	MBS	
Zpěvácký spolek Vlastimil v Litomyšli	Litomyšl, 23.10. 1930	S 3 096, W 53/69	MBS	

1.1.5. Úřady a instituce

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Čerchovan v Domažlicích	Domažlice, 8.4. 1935	S 3 073, W 53/46	MBS	
Česká beseda v Záhřebě	Záhřeb, 25.3. 1925	S 3 085, W 53/58	MBS	
Česká beseda v Záhřebě	Záhřeb, 22. 1. 1925	S 116/1, W 35/18/1	MBS	
Česká beseda v Záhřebě	Záhřeb, 7. 2. 1925	S 116/2, W 35/18/2	MBS	
Česká beseda v Záhřebě	Záhřeb, 16.2 1925	S 116/3, W 35/18/3	MBS	
České krajské zemské divadlo v Praze	Praha, 2. 8. 1877	S 70, W 35/13	MBS	
České kvarteto	Gorés u Bozen, 6. 12. 1893	S 88, W 32/40	MBS	
Českoslov. Beseda v Sarajevě	Sarajevo, 20.1. 1925	S 116/11, W 35/22/1	MBS	
Českoslov. Beseda v Sarajevě	Sarajevo, 31.1. 1925	S 116/12, W 35/22/2	MBS	
Českoslov. Beseda v Sarajevě	Sarajevo, 9.2. 1925	S 116/13, W 35/22/3	MBS	
Českoslov. Beseda v Sarajevě	Sarajevo, 23.2. 1925	S 3 097, W 53/70	MBS	
Čs. Jednota hudebních stavů v Praze	Praha, 23.3. 1935	S 3 077, W 53/50	MBS	
Glasbena Matica v Ljubljani	Lublaň, 5. 2. 1925	S 116/14, W 35/23/1	MBS	
Glasbena Matica v Ljubljani	Lublaň, 9. 2. 1925	S 116/15, W 35/23/2	MBS	
Glasbena Matica v Ljubljani	Lublaň, 21. 2. 1925	S 116/16, W 35/23/3	MBS	
Gymnasium v Praze XI	Praha, 14.5. 1924	S 118/2, W 35/34	MBS	
Harmonija - koncert. Řed. Beograd	Beograd, 17. 3. 1924	S 116/18, W 35/25	MBS	
Janota	Brno, 25.3. 1935	S 3 080, W 53/53	MBS	
Kladenská filharmonie	Kladno, s.a.	S 116/23, W 35/28/1	MBS	
Kladenská filharmonie	Kladno, s.a.	S 116/24, W 35/28/2	MBS	
Konservatoř hudby v Brně	Brno, 13.5. 1925	S 3 072, W 53/45	MBS	
Konservatoř hudby v Praze	Praha 16.6. 1925	S 3 101, W 53/74	MBS	
Konservatoř hudby v Praze	Praha, 22.3. 1930	S 3 071, W 53/44	MBS	

Konsulát ČSR v Záhřebě	Záhřeb, 21.1. 1925	S 116/4, W 35/19	MBS	
Presidium ministerstva školy a národní osvěty	Praha, 24.3. 1930	S 3 069, W 53/42	MBS	dopis s obálkou
Purkmistr města Litomyšle	Litomyšl, 30.3. 1935	S 3 082, W 53/55	MBS	
Radiojournal Brno	Brno, 27. 6. 1928	S 116/8, W 35/21/3	MBS	
Radiojournal Brno	Brno, 4.6. 1928	S 116/7, W 35/21/2	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, 5.1. 1927	S 116/6, W 35/21/1	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, 5. 5. 1928	S 3 091, W 53/64	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, 10.4. 1931	S 3 090, W 53/63	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, 10.10. 1933	S 116/10, W 35/21/5	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, 18.9. 1929	S 116/9, W 35/21/4	MBS	
Radiojournal Praha	Praha, s.a.	S 3 092, W 53/65	MBS	
Rektorát konservatoře hudby v Praze	Praha, 26.3. 1935	S 3 083, W 53/56	MBS	
Ředitelství konservatoře v Brně	Brno, 26.3. 1930	S 3 070, W 53/43	MBS	
Ředitelství Národního divadla v Praze	Praha, 7.6. 1927	7.6. 1927, S 3 088, W 53/61	MBS	
Ředitelství Národního divadla v Praze	Praha, 19.4. 1927	S 3 099, W 53/72	MBS	
Sbor pre usporiadanie oslav BS v Bratislavě	Bratislava, 1.7. 1925	S 118/6, W 35/38	MBS	
Sbor pro postavení pomníku BS v Praze	Praha, 23.3. 1925	S 3 086, W 53/59	MBS	dopis s obálkou
Sbor pro postavení pomníku BS v Praze	Praha, 27.10 1925	S 3 098, W 53/71	MBS	dopis s obálkou
Sbor pro postavení pomníku BS v Praze	Praha, 3. 7. 1924	S 118/4, W 35/36	MBS	
Sbor pro postavení pomníku BS v Praze	Praha, 4.10. 1923	S 116/27, W 35/31	MBS	
Slavnostní výbor oslav Smetanových v Litomyšli	Praha, 26. 6. 1924	S 118/3, W 35/35	MBS	
Slovanská beseda ve Vídni	Vídeň, 30.4. 1925	S 116/19, W 35/26/1	MBS	
Smetanova kolej v Praze	Praha, 23.3. 1925	S 3 087, W 53/60	MBS	dopis s obálkou
Smetanova společnost	Praha, 1934	S 117, W 35/32	MBS	
Společnost BS	Praha, 23.3. 1935	S 3 081, W 53/54	MBS	
Společnost BS	Praha, 25.4. 1933	S 3 093, W 53/66	MBS	
Státní konservatoř hudby v Praze	Praha, 22.6. 1930	S 3 106, W 53/79	MBS	
Státní konservatoř hudby v Praze	Praha, 22.7. 1930	S 3 107, W 53/80	MBS	
Středočeská pěvecká župa Dvořákova	Praha, 23.3. 1925	S 3 084, W 53/57	MBS	dopis s obálkou
Svojsíkovo konc. a div.	Praha, 25. 9. 1924	S 116/26, W 35/30	MBS	

Bureau v Praze				
Ústav Skandinávský a Nizozemský v Praze	Praha, 22.2. 1937	S 118/9, W 35/41	MBS	
Vyslanectví ČSR v Bělehradě	Bělehrad, 8. 4. 1925	S 116/17, W 35/24	MBS	
Zemské fin. ředitelství	Praha, 2.3. 1925	S 3 105, W 53/78	MBS	
Zemské fin. ředitelství	Praha, 14.2. 1925	S 75, W 35/17	MBS	

1.1.6. Neznámí odesílatelé

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
	Kiev, 19. 2. 1901	S 3 007, W 52/82	MBS	pohlednice (šamoa)
	Praha 10.4. 1891?	S 3 1454, W 54/10	MBS	

1.1.7. Bedřich Smetana

odesílatel	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
BS	Praha, 20. 7. 1875	S 217/240, W 32/10	MBS	v přehybech potrháno
BS	Jabkenice, 3. 10. 1875	S 217/241, W 32/1	MBS	v přehybech potrháno
BS	Jabkenice, 7. 10. 1875	S 217/242, W 32/2	MBS	
BS	Jabkenice, 23. 7. 1876	S 217/243, W 32/3	MBS	
BS	Jabkenice, 27. 7. 1876	S 217/244, W 32/4	MBS	
BS	Jabkenice, 30.9. 1876	S 217/245, W 32/5	MBS	
BS	Jabkenice, 19. 5. 1877	S 217/246, W 32/6	MBS	dopis na okrajích otrhán
BS	Jabkenice, 14. 7. 1877	S 217/247, W 32/7	MBS	
BS	Jabkenice, 31. 7. 1877	S 217/248, W 32/8	MBS	
BS	Jabkenice, 20. 3. 1878	S 217/249, W 32/9	MBS	v přehybech potrháno

1.2. Odeslaná Josefem Jiránkem

1.2.1. Úřady a instituce

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Jindřich Káan z Albestu	s.l., 1. 4. 1907	2 C 632	APK	
Císařské královské místodržitelství	Všejanya, srpen 1867	S 3 131, W 53/ 104	MBS	

1.2.2. Nakladatelé

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Ředitelství Hudební Matice Umělecké Besedy	Bubeneč, 23. 4. 1936	A 214	MBS	koncept dopisu s obálkou
Fr. A. Urbánek	s.l., 1913	229, 7/88 (přír. č.)	PNP	
Vladimír Urbánek	s.l., 1935	776, 7/88 (přír. č.)	PNP	navštívenka

1.2.3. Neznámí adresáti

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
	s.l., s.a.	S 154, W 32/29	MBS	koncept dopisu
	s.l., 18. 9. 1907		APK	
	s.l., s.a.		APK	

1.2.4. Osobní

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Josef Srb-Debrnov	s.l., 1878	1919 (přír. č.)	PNP	
Josef Srb-Debrnov	s.l., 1886	1919 (přír. č.)	PNP	
Gustav Eim	s.l., 1892	70/54 (přír. č.)	PNP	
Gustav Eim	s.l., 1894	70/54 (přír. č.)	PNP	
Gustav Eim	s.l., 1893	70/54 (přír. č.)	PNP	navštívenka
Josef Mauder	s.l., 1900		PNP	
Josef Mauder	s.l., s.a.		PNP	navštívenka
Marie Mokrá	s.l., 1899	51, 22 H 36	PNP	
V. Novák	s.l., s.a.	S 3 199, W 53/92	MBS	
Hugo Riemann	s.l., 17. 7. 1909	S 80/23a, b, W 32/98/2a, b	MBS	„Cantus planus“ - blahopřání k 60. narozeninám, tisk + obálka
Žofie Smetanová	s.l., 1869?	S 53/1, W 32/13	MBS	
Žofie Smetanová	s.l., 1869?	S 53/2, W 32/14	MBS	
Žofie Smetanová	s.l., 1869?	S 53/3, W 32/15	MBS	
Žofie Smetanová	s.l., 1869?	S 53/4, W 32/16	MBS	
Žofie Smetanová	s.l., 1869?	S 53/5, W 32/17	MBS	
M. A. Šimáček	s.l., s.a.	64, 77/63 (přír. č.)	PNP	
František Táborský	s.l., 1924	1667 – 1668, 64/64 (přír. č.)	PNP	pohlednice
František Táborský	s.l., 1938	1667 – 1668, 64/64 (přír. č.)	PNP	

Bohuslav Taraba?	Praha, Vojtěšská ul., 18. 6. 1929	A 205	MBS	dopis s fotografií
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 17. 10. 1929	A 206	MBS	korespond. lístek
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 23. 10. 1929	A 207	MBS	dopis s obálkou
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 1. 11. 1929	A 209	MBS	korespond. lístek
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 24. 2. 1930	A 2010	MBS	dopis s obálkou
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 24. 4. 1930	A 211	MBS	dopis s obálkou
Bohuslav Taraba	Bubeneč, 23. 12. 1933	A 212	MBS	dopis s obálkou
Bohuslav Taraba?	s.l., s.a.	A 215	MBS	karta s podpisem JJ
Alfons Waisar	Bubeneč, 3. 6. 1932	W 19/6	MBS	

1.2.5. Rodinná

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
Alois? Jiránek (bratr)	s.l., 19. 6. 1905	S 157, W 32/32	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Smíchov, 29. 12. 1901	S 3 041, W 53/14	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 20. 11. 1877	S 3 042, W 53/15	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 22. 4. 1879	S 3 043, W 53/16	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 19. 10. 1880	S 3 044, W 53/17	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 27. 12. 1880	S 3 045, W 53/18	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 18. 1. 1881	S 3 046, W 53/19	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 10. 4. 1881	S 3 047, W 53/20	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 16. 5. 1881	S 3 048, W 53/21	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 16. 9. 1881	S 3 049, W 53/22	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 21. 11. 1881	S 3 050, W 53/23	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 6. 2. 1882	S 3 051, W 53/24	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 26. 10. 1882	S 3 052, W 53/25	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 6. 5. 1883	S 3 053, W 53/26	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 19. 5. 1883	S 3 054, W 53/27	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 2. 9. 1883	S 3 058, W 53/31	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 4. 1. 1884	S 3 059, W 53/32	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 9. 3. 1884	S 3 060, W 53/33	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 17. 4. 1884	S 3 061, W 53/34	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 23. 2. 1885	S 3 062, W 53/35	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	Charkov, 19. 4. 1886	S 3 063, W 53/36	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Charkov, 9. 3. 1891	S 3 064, W 53/37	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Mnichov, 12. 7. 1883	S 3 056, W 53/29	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	Lindau, 14. 7. 1883	S 3 057, W 53/30	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	s.l., s.a.	S 3 055, W 53/28	MBS	
Alois Jiránek (bratr)	s.l., 30. 11. 1891	S 3 065, W 53/38	MBS	
Karel Jiránek (bratr)	s.l., 31. 12. 1900	S 3 066, W 53/39	MBS	
Klára Jiránková	Moskva?, 7. 1. 1901	S 3 114, W 53/87	MBS	dopis s obálkou

Klára Jiránková	Petrohrad?, 7. 1. 1901	S 3 115, W 53/88	MBS	dopis s obálkou
Klára Jiránková	Petrohrad?, s.a.	S 3 116, W 53/89	MBS	dopis s obálkou
Rodiče	s.l., 7. 11. 1865	S 52, W 32/12	MBS	
Rodiče	s.l., s.a.	S 3 067, W 53/40	MBS	
Rodiče	Andrejevka, 9. 8. 1884	S 3 068, W 53/41	MBS	

1.2.6. Bedřich Smetana

adresát	lokace, datace	invent. č., signatura	místo uložení	poznámky
BS	Praha, 5. 3. 1875	S 217/619	MBS	
BS	Praha, 1876	S 217/620	MBS	
BS	Praha, 10. 7. 1877	S 217/621	MBS	
BS	Praha, červenec 1877	S 217/622	MBS	
BS	Charkov, 19. (31.) 3. 1878	S 217/ 623	MBS	
BS	Charkov, 16. 8. 1878	S 217/ 624	MBS	
BS	Charkov, 31. 9. 1878	S 217/ 625	MBS	
BS	Moskva, 30. 12. (11. 1.) 1878/79	S 217/626	MBS	
BS	Charkov, 10. 2. 1879	S 217/ 627	MBS	
BS	Charkov, 28. 9. 1880	S 217/ 628	MBS	
BS	Charkov, 23. 12. 1880	S 217/ 629	MBS	
BS	Andrejevka, 29. 6. 1881	S 217/ 630	MBS	
BS	Andrejevka, červenec 1882	S 217/631	MBS	
BS	Benátky, 31. 7. 1883	S 217/633	MBS	
BS	Benátky, 31. 7. 1883	S 217/634	MBS	fragment dopisu
BS	Rigi-Culm, 18. 7. 1883	S 217/632	MBS	

2. Rukopisy

2.1. Notové

autor	název	datace	invent. č., signatura	místo uložení	popis
JJ	3 Stimmungsbilder pro cello a klavír	1881	H 1406	MBS	partitura 20 listů
JJ	5 skladeb pro klavír	1874-1878 a s.a.	H 1422-1426	MBS	16 listů
JJ	14 písní s průvodem klavíru	1874-1880 a s.a.	H 1407-1420	MBS	32 listů
JJ?	Allegro	s.a.	ISHH 1553	APK	
JJ	Ballada pro velký orchestr	1875	H 1404	MBS	hlasy 185 listů, partitura 30 listů
JJ	Graduale pro 7 hlasů a varhany	1874	H 1421	MBS	4 listy
JJ	Jakou píseň přelahnou (ženský sbor)	s.a.	59 R 1048	NKP	partitura
JJ	Kytička, píseň s průvodem klavíru	1873	H 1427	MBS	popis Kláry Jiráňkové, 4 listy
JJ	Quintetto pro dvoje housle, violu, cello a klavír	1881	H 1405	MBS	partitura 46 listů
JJ	Scherzo na slovo B-á-j-e pro velký orchestr	1876	H 1403	MBS	hlasy 196 listů, partitura 38 listů
JJ	skladbička na tvrdém ozdobném papíře	s.a.	H 1402	MBS	věnování BS

2.2. Nenotové

2.2.1. Rukopisy pedagogických děl

autor	název	datace	invent. č., signatura	místo uložení	popis
JJ	modrý sešit s hudebně teoretickými náčrtky a poznámkami	s.a.	S 3 144, W 53/117	MBS	
JJ	Návrhy týkající se klavírní školy – Návrh na zjednodušení vyučovacího plánu	s.a.	25-27, 17/2004 (přír. č.)	PNP	2 verze
JJ	Nová škola techniky a přednesu	s.a.	I C 1	APK	
JJ	Ukázky zlehčení, slovním textem odůvodněné, v klav. Skladbách Smetany, Chopina, Schumanna, Webera a Beethovena	s.a.	A 204	MBS	135 listů
JJ	Ukázky zlehčení, slovním textem	s.a.		APK	

odůvodněné, v klav. Skladbách Smetany, Chopina, Schumanna, Webera a Beethovena				
--	--	--	--	--

2.2.2. Rukopisy o Josefu Jiránkovi

autor	název	datace	invent. č., signatura	místo uložení	popis
	koncept k programu, kde hraje JJ	1923	A 213	MBS	životopis JJ a program koncertu
[A. G.]	JJ, Anschlagsübungen. Tonleitern in Doppelgriffen	s.a.	S 3 162, W 54/18	MBS	posudek práce
Adolf Ruthardt	JJ, Neue Schule der Technik und des musikalischen Vortrages	s.a.	S 3 162, W 54/18	MBS	posudky práce

2.2.3. Rukopisy Jiránkových vzpomínkových prací

autor	název	datace	invent. č., signatura	místo uložení	popis
JJ	Smetana	s.a.	S 58, W 32/22	MBS	zlomek
JJ	Smetana - učitel	s.a.	S 54, W 32/18	MBS	
JJ	Vzpomínky na České kvarteto	s.a.	S 59, W 32/23	MBS	
JJ	Vzpomínky na Dvořáka a Smetanu	s.a.	S 57, W 32/21	MBS	
JJ	Vzpomínky na Smetanu	1924	S 55, W 32/19	MBS	

2.2.4. Různé

autor	název	datace	invent. č., signatura	místo uložení	popis
JJ	Koncept seznamu skladeb	s.a.	S 155, W 32/30	MBS	
JJ	o slečně Vojanové	s.a.	S 121, W 32/27	MBS	koncept dopisu
JJ	o své činnosti	s.a.	S 60, W 32/24	MBS	

JJ	o svých žácích	s.a.	S 119, W 32/25	MBS	Dopis o Fr. Klímovi a Št. A. Erstovi
JJ	posudek skladby	s.a.		APK	Posudek skladby: W. Rebikoff- „Quatre Morceaux pour le Piano“
JJ	posudek skladby	s.a.		APK	Posudek skladby: Saint- Saëns - „Caprice avabe á 2 Pianos...
JJ	Překlady písní z němčiny	s.a.	S 122, W 32/28	MBS	
JJ	Seznam pedagog. a vydaných prací	s.a.	S 156, W 32/31	MBS	
JJ	Smetanovy svatební scény	s.a.	S 56, W 32/20	MBS	
JJ	soupis skladeb (klavírní skladby Smetanovy, soupis skladeb dle stupně těžkosti)	s.a.	S 3 127, W 53/100	MBS	
JJ	Žádost JJ o souhlas kolegů	s.a.		APK	Žádost Jjo souhlas kolegů, aby na jeho knize bylo vytištěno „Zavedeno na Pražské konzervatoři!

3. Programy a plakáty

3.1. Soubor programů a plakátů z let 1873 - 1937 (koncerty Josefa Jiránka)

název	lokace a datace	invent. č.	místo uložení
Bosworth edition, Schule des Akkordeonspiels, leták propagující vydání Jiránkovy školy, 2 ks	s.l., s.a.	S 150	MBS
Pozvání ke zkouškám chovanců v ústavě pro vzdělání varhaníků na 24. a 25.7. 1873	s.l., 24. a 25.7. 1873	S 149/1	MBS
Pozvání ke zkouškám chovanců v ústavě pro vzdělání varhaníků na 23. a 24.7. 1874	s.l., 23. a 24.7. 1874	S 149/2	MBS
Hudební akademie kruhu mladých hudebníků	Žofín, 17. 5. 1875	S 149/3	MBS
Hudební akademie kruhu mladých hudebníků	Žofín, 6. 1. 1876	S 149/4	MBS
Program koncertu	Charkov, 9. 2. 1883	S 149/5	MBS
Program koncertu	Charkov, 13. 2. 1883	S 149/6	MBS
Program koncertu	Charkov, 8. 2. 1884	S 149/7	MBS
Koncert pražské konzervatoře (Na 100 let úmrtí Mozarta)	s.l., 6. 12. 1891	S 149/8	MBS
Smetana - Soireé	Vídeň, 19. 1. 1893	S 149/9	MBS
III. komorní večer českého smyčcového kvarteta	Vídeň, 10. 2. 1893	S 149/10	MBS
Soireé na rozloučenou českého smyčcového kvarteta	Vídeň 27. 2. 1893	S 149/11	MBS
Komorní soireé českého smyčcového kvarteta	Rudolfinum, 11. 3. 1893	S 149/12	MBS
Koncert ve prospěch českého sirotčince učitelského	Rudolfinum, 25. 3. ,1893	S 149/13	MBS
Slova a rozbor skladeb v prvním řádném koncertě Hlaholu v sále Žofinském	Žofín, 10. 12. 1893	S 149/14	MBS
Uvedení do populárních koncertů Umělecké besedy, koncert třicátý třetí	Rudolfinum, 27. 9. 1894	S 149/15	MBS
I. soireé Böhmiches Streich - Quartett	Vídeň, 27. 11. 1896	S 149/16	MBS
II. soireé Böhmiches Streich - Quartett	Vídeň, 30. 11. 1896	S 149/17	MBS
Zweites koncert des Böhmischen Streichquartetts	Lipsko, 7. 12. 1896	S 149/18	MBS
Český spolek pro komorní hudbu	Rudolfinum, 2. 1. 1897	S 149/19	MBS
Výstavní koncert, výstava architektury a inženýrství	s.l., 31. 7. 1898	S 149/20	MBS
Koncert ve prospěch stavby tělocvičny	Praha 1, 27. 11. 1898	S 149/21	MBS
Český spolek pro komorní hudbu	Rudolfinum, 27. 12. 1898	S 149/22	MBS
Koncert Karla Hoffmanna, primaria	Rudolfinum, 28. 1. 1900	S 149/23	MBS

českého smyčcového kvarteta			
Český spolek pro komorní hudbu	Rudolfinum, 5. 3. 1900	S 149/24	MBS
Český koncert v Petrohradě	Petrohrad, 2. 1. 1901	S 149/25	MBS
Český spolek pro komorní hudbu	Rudolfinum, 5. 2. 1901	S 149/26	MBS
Koncert filharmonického spolku „Beseda brněnská“	s.l., 1. 3. 1905	S 149/27	MBS
Ševčíkovo kvarteto	Plzeň, 1. 3. 1909	S 149/28	MBS
II. koncert na počest Smetanovy výstavy	Praha, 15. 5. 1917	S 149/29	MBS
Smetanův koncert	Chrudim, 23. 5. 1918	S 149/30	MBS
Hudební akademie	Smetanova síň, 25. 2. 1919	S 149/35	MBS
Smetanův klavírní večer	Domažlice, 12. 12. 1923	S 149/34	MBS
Smetanův klavírní večer	s.l., 14. 12. 1923	S 149/38	MBS
Program Smetanova večera, ze zájezdu na severní Moravu a do Slezska	s.l., Leden 1924	S 149/36	MBS
Oslava Smetanova	Mariánské hory, 9. 1. 1924	S 149/31	MBS
Smetanův klavírní večer	Moravská Ostrava, 11. 1. 1924	S 149/32	MBS
Koncert ze skladeb Smetanových	Brno, 29. 1. 1924	S 149/33	MBS
I. večer skladeb BS	Státní konzervatoř, 22. 1. 1924	S 149/37	MBS
Koncertní matinée	Praha, 3. 2. 1924	S 149/39	MBS
Smetanovy oslavy v Písku, II. Komorní večer	Písek, 10. 2. 1924	S 149/40	MBS
II. komorní večer, plakát, velký formát	Písek, 10. 2. 1924	S 149/78	MBS
II. Smetanův klavírní večer	Brno, 21. 2. 1924	S 149/41	MBS
B. Smetany klavírní koncert	Olomouc, 4. 3. 1924	S 149/42	MBS
Druhý Smetanův klavírní večer na oslavu 100-letých narozenin BS	Praha, 6. 3. 1924	S 149/43	MBS
Slavnostní bezplatný koncert	Praha, 13. 4. 1924	S 149/44	MBS
III. koncert	Beroun, 26. 4. 1924, Příbram, 27. 4. 1924	S 149/45	MBS
Mimoriadny koncert klavírny	Bratislava, 10. 5. 1924	S 149/46	MBS
Slavnostní akademie	Praha, 12. 5. 1924	S 149/47	MBS
Program Smetanova večera	Ručomberok, 23. 5. 1924	S 149/48	MBS
Smetanův večer	Roudnice, 4. 6. 1924	S 149/49	MBS
Klavírní koncert prof. Josefa Jiránka	Bratislava, 8. 10. 1924	S 149/56	MBS
Smetanův koncert prof. Josefa Jiránka	Hradec králové, 16. 10. 1924	S 149/54	MBS
Smetanův večer, plakát	Hradec králové, 16. 10. 1924	S 149/79	MBS
Koncert, Smetanovy oslavy v Pelhřimově	Pelhřimov, 18. 10. 1924	S 149/55	MBS
Koncert prof. Josefa Jiránka	Praha, 7. 11. 1924	S 149/57	MBS
Koncert	Banská Štávnica, 9. 11. 1924	S 149/58	MBS
Koncert	Banská Bystrica, 11. 11. 1924	S 149/59	MBS
Koncert	Zvolen, 12. 11. 1924	S 149/60	MBS
Mistr Jiránek, žák Smetanův, plakát, podélný formát	Kladno, 14. 11. 1924	S 149/80	MBS
Symfonický koncert	Kladno, 14. 11. 1924	S 149/61	MBS
Koncert ve prospěch „Smetanovy koleje“	Praha, 3. 12. 1924	S 149/62	MBS
Koncert prof. Josefa Jiránka	Vítkovice, 3. 3. 1925	S 149/63	MBS

Koncert prof. Josefa Jiránka	Sarajevo, 15. 3. 1925	S 149/64	MBS
Hudební večer, česká beseda v Záhřebě	Záhřeb, 6. 3. 1925	S 149/65	MBS
Koncert	Lublaň, 9. 3. 1925	S 149/66	MBS
Bedřich Smetana Soireé	Maribor, 18. 3. 1925	S 149/67	MBS
XV. intimno muzičko večer	Záhřeb, 27. 3. 1925	S 149/68	MBS
Prof. Josefa Jiránka večer sonat	Mozarteum, 10. 4. 1926	S 149/69	MBS
Smetanův večer	Smíchov, 19. 10. 1926	S 149/70	MBS
Smetanův večer	Dělnická akademie, 5. 12. 1926	S 149/71	MBS
Slavnostní koncert	Mladá Boleslav, 16. 7. 1927	S 149/50	MBS
Lidová beseda	Žižkov, 14. 3. 1928	S 149/51	MBS
Lidová beseda	Žižkov, 6. 3. 1929	S 149/52	MBS
Spolek pro komorní hudbu v Pardubicích	Pardubice, 14. 11. 1929	S 149/53	MBS
Přednáškový a klavírní večer	Litomyšl, 2. 12. 1930	S 149/72	MBS
Slavnostní akademie, plodinová bursa	s.l., 25. 5. 1934	S 149/73	MBS
Koncert	Luhačovice, 11. 8. 1935	S 149/74	MBS
Koncert	„Žerotín“ v Olomouci 23. 9. 1935	S 149/75	MBS
Koncert Jiříka Straky	Smetanova síň, 12. 5. 1936	S 149/76	MBS
Švédská léta Bedřicha Smetany, program	MBS, 19. 2. 1937	S 149/77a	MBS
Švédská léta Bedřicha Smetany, vstupenka	MBS, 19. 2. 1937	S 149/77b	MBS

3.2. Ostatní programy a plakáty

název	lokace a datace	invent. č., signatura	místo uložení
Program koncertu žáků JJ	s.l., 20. 6. 1900	S 3 130, W 53/103a	MBS
Soubor 8 plakátů z let 1891 - 1936, účinkuje: JJ, F. Ondříček, J. Straka, program: B. Smetana, A. Dvořák, J. Suk, V. Novák, F. M. Bartholdy	Jugoslávie, SSSR, Praha, Zvolen, Luhačovice, 1891 - 1936	S 3 168, W 54/24	MBS

4. Výstřižky z novin a časopisů

4.1. Soubor výstřižků z různých okruhů

Název, popis	Zdroj	Datace	Invent. č., signatura	Místo uložení
Kislovodsk, obrázek			S 3 167, W 54/23	MBS
4 výstřižky týkající se R. Frimla	Hlas národa	26. 2. 1901	S 3 167, W 54/23	MBS
Josef Jiránek	Národní listy	1923?		APK
článek k 75. narozeninám Z. Heyduškové		25. 9. 1936	S 3 167, W 54/23	MBS

4.2. Výstřižkový archiv v MBS

1929:

autor	název	zdroj	datace
		Národní osvobození	18. 9. 1929
		Reforma	19. 9. 1929
		Národní politika	26. 9. 1929
[H. D.]		České slovo	8. 11. 1929
[O. Š.]	Spolek pro komorní hudbu - Jiránkův kurs smetanovské interpretace	Venkov	8. 11. 1929
B. Taraba	U mistra Josefa Jiránka	Národní politika	9. 11. 1929
B. Tabara	Interpretační kurs Smetanových skladeb	Reforma	15. 11. 1929

1930:

autor	název	zdroj	datace
[R. J.]	JJ k 75. narozeninám	Právo lidu	23. 3. 1930
[-la.]	Pětasedmdesátka	České slovo	25. 3. 1930
[J. B.]		Pragerpresse	25. 3. 1930
		Slovenský deník, Bratislava	26. 3. 1930
		Duch času, Mor. Ostrava	26. 3. 1930
[-kov.]	Jak slavil jediný žák a odchovanec Mistra Bedřicha Smetany, Josef Jiránek, svoje 75. narozeniny	Večer	26. 3. 1930
	75. narozeniny mistra prof. Josefa Jiránka	Reforma	29. 3. 1930
		Východ, Pardubice	20. 12. 1930

1931, 1932:

autor	název	zdroj	datace
František Pala	Radiojournal	JJ, Smetanův žák a interpret	IX, 1931 č. 21, s. 2 – 4
	Senior českých hudebních virtuosů	Radiojournal	23. 5. 1931
[-la]	Nová kniha o B. Smetanovi	České slovo	13. 8. 1931
[J. H.]	O Smetanově klavírní hře	Národní střed	6. 3. 1932
	JJ	Česká hudba	15. 3. 1932
[J. B.]	Der Klaviervirtuose Prof. JJ	Prager Presse	23. 3. 1932
[B. V.]	Věrný Smetanovec	Lidové noviny	24. 3. 1932
[O. Š.]	Prof. JJ	Venkov	24. 3. 1932
[V. T.]		Národní osvobození	26. 3. 1932
[F. B.]	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	Rozpravy Aventina	31. 3. 1932
[-la]	Smetanovský list JJ	České slovo	6. 8. 1932

1935:

autor	název	zdroj	datace
	Hudební skladatel JJ osmdesátníkem	A-ZET	23. 3. 1935
[jr.]	Smetanův žák JJ	Národ	23. 3. 1935
	Prof. JJ osmdesátníkem	Národní politika	24. 3. 1935
[Bk.]	Dvě Smetanovská jubilea	Hudební výchova	č. 5, 24. 3. 1935
	JJ - 80 Jahre	Prager Presse	24. 3. 1935
[V. T.]	Profesor JJ osmdesátníkem	Národní osvobození	24. 3. 1935
		Právo lidu	24. 3. 1935
[H. D.]	JJ osmdesátníkem	České slovo	24. 3. 1935
	JJ osmdesátníkem	Lidové noviny	24. 3. 1935
[O. Š.]	Profesor JJ	Venkov	24. 3. 1935
	Dva přátelé B. Smetany	Národní listy	25. 3. 1935
Prof. A. Srba	JJ o Dvořákovi a Smetanovi	Ozvěny domova a světa	28. 3. 1935
		Žatecký kraj	29. 3. 1935
Jindřich Kuthan	Vzácný koncert v Lázních Luhačovicích	Lázeňský zpravodaj Luhačovský	11. 8. 1935
	Koncert nejstaršího českého pianisty a nejmladšího českého houslisty v Luhačovicích	Lázeňský zpravodaj Luhačovský	15. 8. 1935
	Koncert zázračných dětí a 80 letého kmeta	Selské listy, Olomouc	21. 9. 1935
[-v. s.]	Koncertní sezona v Olomouci zahájena	Našinec	25. 9. 1935

1936, 1937:

autor	název	zdroj	datace
	Koncert nejmladšího houslisty se žákem BS	Nedělní list	19. 4. 1936
	Smetanovská tradice s pokolení na pokolení	A-ZET	5. 5. 1936
[J. V. Š.]	Dva virtuosové, mezi nimiž leží 70. let	Polední list	12. 5. 1936

[-kov-]	In memoriam Bedřicha Smetany	Lidový deník večer	15. 5. 1936
[m.]	Straka - Jiránek	Venkov	17. 5. 1936
	Poslední žák B. Smetany	Express	16. 2. 1937
	Poslední žák B. Smetany	Pražské noviny	17. 2. 1937
	Poslední žák B. Smetany zahraje klavírní skladby svého mistra	Národní osvobození	17. 2. 1937
	Poslední žák B. Smetany	Národní střed	17. 2. 1937
[Dr. V.]	Dvaosmdesátiletý virtuos	Večerník	23. 2. 1937
	Poslední žák B. Smetany	New. listy	24. 3. 1937

1940 (rok úmrtí):

autor	název	zdroj	datace
	Klavírní virtuos JJ zemřel		9. 1. 1940
[Fbš.]	Profesor JJ zemřel	Národní politika	10. 1. 1940
[la]	JJ, pamětník a žák Smetanův	České slovo	11. 1. 1940
	Lístek na hrob prof. JJ	Večerník národních listů	16. 1. 1940
Alois Jiránek	Bedřich Smetana, ideál člověka	Národní politika	7. 3. 1940

Ostatní:

autor	název	zdroj	datace
	Smetanův nejučenlivější žák	Moravské noviny - Brno	22. 5. 1944
	Kulturní jubilea	Svobodné slovo Kladenska	10. 1. 1950
[-ert]	Živé vzpomínky na BS	Práce, Praha	29. 6. 1950
	100 let od narození Smetanova žáka	Práce, Praha	24. 3. 1955
[J. V.]	Vzpomínka na JJ	Lidová demokracie, Brno	24. 3. 1955
	Smetanův přítel a žák	Lidová demokracie, Praha	24. 3. 1955
	Jiskra, Jihlava		21. 3. 1958
Lumír Fringilla	„Nesl pochodeň dalším generacím“, vzpomínka na JJ	Mladoboleslavsko	2. 8. 1958

4.3. Výstřižkový archiv v NA

Fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv I, Praha

Signatura: Jiránek

Karton: 3380

autor	název	zdroj	datace
[Si]	Žák Smetanův prof. Josef Jiránek	Več. čes. sl.	11. 9. 1923
	Jirankov koncert	Jutro	9. 3. 1925
	Koncert klavírskega virtuoza Jiranka	Slovenski narod	11. 3. 1925
	Zopet lep česki večer v Mariboru	Jutro	20. 3. 1925
	Josef Jiránek. Zu seinem 70. Geburtstag	Prager Presse	21. 3. 1925
[R. J.]	Josef Jiránek. K 75. narozeninám dne 24. t. m.	Právo lidu	23. 3. 1930
[J. B.]	J. Jiránek – 75 Jahre	Prager Presse	25. 3. 1930

H. D. [Hubert Doležil]	Josef Jiránek osmdesátníkem	České slovo	24. 3. 1935
	Josef Jiránek osmdesátiletý	Lidové noviny	24. 3. 1935
[- k]	Prof. Josef Jiránek zemřel	Lidové noviny	9. 1. 1940
	Zemřel vynikající interpret Smetanovy hudby	Venkov	10. 1. 1940
	Josef Jiránek gestorben	Der Neue Tag	10. 1. 1940
[fbš.]	Profesor Josef Jiránek zemřel	Národní politika	10. 1. 1940
[jb.]	Za Josefem Jiránkem, žákem Smetanovým	Národní práce	10. 1. 1940
[la]	Josef Jiránek, pamětník a žák Smetanův	České slovo	11. 1. 1940
[KOV]	Odkaz Smetanova žáka prof. Josefa Jiráňka	Večer	12. 1. 1940
	Lístek na hrob prof. Josefa Jiráňka	Venkov	13. 1. 1940
[vt.]	Zemřel profesor Josef Jiránek	Naše zprávy	13. 1. 1940
	Zemřel hudební skladatel a pedagog Josef Jiránek	České slovo	19. 1. 1940
H. D. [Hubert Doležil]	Smetanův žák vzpomíná	České slovo	6. 3. 1940
	85 let od narození hudebního pedagoga Josefa Jiráňka	Národní listy	20. 3. 1940
	Josef Jiránek	Naše zprávy	23. 3. 1940
	Nová kniha vzpomínek na Bedřicha Smetanu	České slovo	14. 11. 1940
	Vzpomínky na Bedřicha Smetanu	Národní práce	14. 11. 1940
Josef Bartoš	Smetanův žák vzpomíná	Národní práce	23. 3. 1941
[gg.]	Smetanův žák vzpomíná	Zlín	25. 3. 1941
	Vzpomínky Smetanova žáka	Národní politika	13. 4. 1941

5. Ikonografie

druh	popis	datace	invent. č., signatura	místo uložení
Skupinové foto (černobílé)	A. Jiránek s přáteli, Charkov	s.a.	S 3 141, W 53/114	MBS
Fotografie (šamoa)	Kügler-fotografie busty	s.a.	S 3 137, W 53/110	MBS
Fotografie černobílá	Karel Burian	21. 5. 1909	S 3 138, W 53/111	MBS
Fotografie (šamoa)	„1. poutník“ - s věnováním A. Jiránkovi	20. 6. 1909	S 3 139, W 53/112	MBS
Fotografie černobílá	Arnold Flügl v kostýmu s věnováním JJ	1917	S 3 134, W 53/107	MBS
Fotografie černobílá	Emil Pollert v kostýmu, JJ s věnováním	1927	S 3 135, W 53/108	MBS
Fotografie černobílá	Mirko Štork s věnováním A. Jiránkovi	1929	S 3 140, W 53/113	MBS
Fotografie černobílá	portrét JJ s podpisem JJ s věnováním Bohuslavu Tarabovi	říjen 1929	A 208	MBS

6. Doklady

6.1. Doklady v MBS

druh dokladu	popis	datace	invent. č., signatura
Cestovní pas JJ	vydán v Poděbradech	27. 6. 1889	S 3 142, W 53/115
Cestovní pas JJ	vydán v Praze	8. 12. 1900	S 3 143, W 53/116
Členský průkaz JJ	Společnost B. Smetany v Praze	s.a.	S 69/13, W 35/12/2
Domovský list JJ	Všejanya	11. 12. 1900	S 69/3, W 35/3
Jednatelské zprávy o schůzích „účinkujících členů umělecké besedy“	sešit v černých deskách	1 10. 1874 - 7. 1. 1876	S 120, W 32/26
Jmenování JJ prof. Konservatoře v Praze		27. 4. 1891	S 69/6, W 35/6
Jmenování JJ učitelem zpěvu na c. k. českém reálném gymnasiu v Praze		10. 11. 1876	S 69/8, W 35/8
Křestní list JJ	farní úřad v Žerčicích	17. 9. 1876	S 69/1, W 35/1
Kvalifikace JJ 1921-1922	Konservatoř v Praze	30. 5. 1923	S 69/5, W 35/5
Legitimace JJ	Umělecká beseda	1896	S 69/12, W 35/12/1
Potvrzení, lékařské vyšetření	Konservatoř v Praze→JJ	16. 12. 1922	S 3 129, W 53/102
Potvrzení Karla Svobody	jednatel Československé jednoty hudebních stavů potvrzuje přijetí rukopisu JJ	s.a.	S 3 130, W 53/103
Potvrzení Poustevny	jmenovala prvního čestného člena A. Dvořáka	s.a.	S 3 130, W 53/103
Příslušnost JJ do Prahy	vydal popisní úřad hl. města Prahy	27. 1. 1925	S 69/4, W 35/4
Smlouva	Jarošovo koncertní ředitelství Praha	23. 10. 1923	S 3 095, W 53/68
Smlouva JJ s D. D. Obolenskou	Charkov	31. 5. 1878	S 69/11, W 35/11
Státní cena JJ	Ministerstvo školství a národní osvěty	24. 10 1924	S 71/72b, W 35/14a, b
Subvence JJ na koncerty na Slovensku a v Jugoslávii	Praha	15. 4. 1924	S 72a, W 35/15/1
Subvence JJ na koncerty na	zpráva o užití, Praha	13. 1. 1925	S 73,

Slovensku a v Jugoslávii			W 35/16
Subvence JJ na koncerty na Slovensku a v Jugoslávii		s.a.	S 74, W 35/15/2
účet	Československá jednota hudebních stavů v Praze,	16. 1. 1924	S 3 110, W 53/83
úmrtní oznámení	Barbora Smetanová→JJ (Luhačovice)	14. 12. 1908	S 3 112, W 53/85
úmrtní oznámení	Zdena Heydušková→JJ	5. 10. 1936	S 3 113, W 53/86
úmrtní list JJ	vystavil farní úřad u sv. Gotharda v Praze Bubenči	1. 12. 1940	S 69/2, W 35/2
Vizitky (12 ks)	5 ks-JJ, 1ks-J. Holý, 1ks-V. Novák, 1ks-F. Busoni, 1ks- W. Safouoff, 1ks- R. Starke, 1ks- V. A. Něronov, 1ks- A. A. Liveň	s.a.	S 3 121, W 53/94
Výkaz ze dvou koncertů smyčcového kvarteta z Prahy		s.a.	S 3 133, W 53/106
Vysvědčení JJ	dvouroční kurs pro varhaníky a ředitele kůru v r. 1872-1873 a 1873-1874	25. 7. 1874	S 69/9, W 35/9
Vysvědčení JJ	dvouroční kurs pro varhaníky a ředitele kůru v r. 1872-1873 a 1872-1873	25. 7. 1873	S 69/10, W 35/10

6.2. Doklady v NA

Fond: Policejní ředitelství II, Praha – všeobecná spisovna – 1931 - 1940

Signatura: J 1483/23

Karton: 7129

druh dokladu	popis	Datace
Úmrtní lístek		9. 1. 1940
Osvědčení proti vydání cestovního pasu		7. 11. 1924
Vysvědčení zachoalosti	za účelem podání žádosti za přeložení do výslužby	15. 12. 1922
Oznámení JJ o ztrátě peněženky	Po koncertě 30. 10. 1910 v šatně plodinové burzy	31. 10. 1910
Výkaz o listu cestovním		14. 12. 1900
Vysvědčení zachoalosti	za účelem jmenování definitivním profesorem na státní konzervatoři v Praze	10. 7. 1920
Žádost JJ o cestovní pas		28. 1. 1925
Žádost JJ o duplikát konskripčního lístku	ztráta	26. 11. 1920
Žádost JJ o vysvědčení zachoalosti	za účelem svého jmenování definitivním profesorem na státní konzervatoři v Praze	1. 7. 1920
Žádost o sdělení adresy	C. K. Hlavní berní úřad žádá C. K. policejní ředitelství v Praze o sdělení adresy JJ	20. 1. 1903

Žádost o sdělení adresy	C. K. Úřad pro vyměřování poplatků v Praze žádá C. K. policejní ředitelství v Praze o brzké sdělení bydliště JJ	31. 5. 1900
-------------------------	---	-------------

6.3. Přihlášky k pobytu

Uložení: Národní archiv ČR
Fond: Policejní ředitelství I, Praha
Karton: 235

6.4. Ostatní

druh dokladu	popis	datace	uložení
Kvalifikační výkaz	školní rok 1921/22	1921/22	APK

7. Tisky

7.1. Pedagogické práce

autor	název	počet ks	signatura	místo uložení
JJ	Cvičení úhozu	1	3 D 649	APK
JJ	Cvičení úhozu	1	3 D 650	APK
JJ	Cvičení úhozu	1	3 D 6317	APK
JJ	Cvičení úhozů	3	VK 1477	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft I. - VI.	1	3 D 6828/I. - VI.	APK
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft I.	1	1 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft II.	1	2 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft III.	1	3 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft IV.	1	4 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft V.	1	5 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft VI.	1	6 VK 1480	MLP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft I. – VI.	1	59 C 425	NKP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft I. – VI.	1	59 D 2835	NKP
JJ	Geläufigkeitsstudien für vorgerückte Klavierspielen. Heft I. - VI.	1	3 D 25925/I. - VI.	APK
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní	1	1 E 1593	APK
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní	1	1 E 2298	APK
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Sešit I.	1	3 D 12960	APK
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Sešit I.	1	VT 21163	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I.	2	1 VT 21681	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit II.	5	2 VT 21681	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I.	2	1 VK 1478	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit II.	2	2 VK 1478	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I. - II.	1	VK 80851/1-2	MLP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Sešit II.	2	54 K 6348	NKP

JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I. - II.	1	59 E 284	NKP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I - II.	1	59 C 5741	NKP
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I.	1	3 D 11619	APK
JJ	Metodika počátečního vyučování hře klavírní. Notové přílohy. Sešit I. - II.	1	3 D 10846	APK
JJ	Musikalische gramatik	1	ISHH 6468	APK
JJ	Musikalische gramatik	1	59 A 6004	NKP
JJ	Musikalische gramatik	1	59 A 6005	NKP
JJ	Neue Schule der Technik und des musikalischen Vortrages für vorgerückte Klavierschüler. Bd. IV	1	4 VK 42992	MLP
JJ	Neue Schule der Technik und des musikalischen Vortrages Für vorgerückte Klavierschüler. Bd. VI	1	6 VK 42992	MLP
JJ	Neue Schule der Technik und des musikalischen Vortrages Für vorgerückte Klavierschüler. Bd. VII	1	59 C 5652	NKP
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit I.	2	1 VK 2271	MLP
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	2	2 VK 2271	MLP
JJ	Nová škola stupnicové hry	1	3 D 4094	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit I. - II.	1	3 D 644/I, II	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit I.	1	3 D 38301	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	1	3 D 38302	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry	1	3 D 6318	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry.	1	3 D 6318	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit I. - II.	1	59 C 429	NKP
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	1	3 D 9432	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	1	3 D 14495	APK
JJ	Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	1	3 D 10591	APK
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit I.	2	1 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit II	2	2 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit III	2	3 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit IV	2	4 VK 3293	MLP

JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit V.	1	5 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit VI.	2	6 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit VII.	2	7 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit VIII.	2	8 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit IX.	2	9 VK 3293	MLP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit I. – IX.	1	3 D 6830/I. - IX.	APK
JJ	Nová škola techniky a přednesu Sešit I. - III.	1	59 E 7694	NKP
JJ	Nová škola techniky a přednesu. Sešit I. - IX.	1	59 C 427	NKP
JJ	Schule der Doppelgriffe und Accorde für das Pianoforte	1	59 E 882	NKP
JJ	Schule der Doppelgriffe und Accorde für das Pianoforte. Heft IV.	1	59 A 6004	NKP
JJ	Schule der melodischen Fortschreitungen von Secunden, Terzen etc. Und Zerlegungen der Accorde, für das Pianoforte	1	59 A 6004	NKP
JJ	Schule des Akkordspiels und der akkordischen Zerlegungen. Heft I. Schwierigkeitsstufe	1	VK 44862/1	MLP
JJ	Schule des Akkordspiels und der akkordischen in 5 Schwierigkeitsstufen. Heft II.	1	VK 44862/2	MLP
JJ	Schule des Akkordspiels und der akkordischen in 5 Schwierigkeitsstufen. Heft III.	1	VK 44862/3	MLP
JJ	Schule des Akkordspiels und der akkordischen in 5 Schwierigkeitsstufen. Heft III.	1	59 D 6374	NKP
JJ	Schule des Akkordspiels und der akkordischen in 5 Schwierigkeitsstufen. Heft IV.	1	VK 44862/4	MLP
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen	1	3 D 646/I, II	APK
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen. Heft II.	1	3 D 6319	APK
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen. Heft III.	1	3 D 13272	APK
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen für Klavier. Heft III.	1	7 D 3638	APK
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen für Klavier. Heft IV.	1	3 D 16472	APK
JJ	Schule des Akkordspiels und der Akkordzerlegungen für Klavier. Heft I. - II.	1	3 D 6319	APK
JJ	Schule für das Pianoforte	1	ISHH 6467	APK
JJ	Schule für das Pianoforte. Heft II.	1	59 A 6004	NKP
JJ	Schule für das Pianoforte. Heft II.	1	455/32 (přír. č.)	APK
JJ	Schule zum Fingerwechsel bei wiederholten Tönen und dem Tonleiterspiele für das Pianoforte	1	59 A 6004	NKP
JJ	Schule für das Pianoforte. Heft II.	1	A-I-T 476	APK
JJ	Schulübungen für das Pianoforte, op. 7	1	133/34 (přír.	APK

			č.)	
JJ	Schulübungen für das Pianoforte, op. 7	1	59 A 6004	NKP
JJ	Stupnice ve dvojhmatech	1	3 D 647/I, II	APK
JJ	Stupnice ve dvojhmatech. Sešit II.	1	3 D 6320	APK
JJ	Stupnice ve dvojhmatech. Sešit II.	1	3 D 6320	APK
JJ	Stupnice v tercových, kvartových a sextových hmatach	1	59 C 431	NKP
JJ	Stupnice v tercových, kvartových a sextových hmatach	1	3 D 10590	APK
JJ	Stupnice v tercových, kvartových a sextových hmatach	3	VK 3491	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I.	2	1 VK 2270	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit II.	2	2 VK 2270	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit III.	2	3 VK 2270	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit IV.	2	4 VK 2270	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit V.	2	5 VK 2270	MLP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I.-II.	1	3 D 645/I. - II.	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů	1	3 D 5220	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I.	1	3 D 23061	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I. - II.	1	59 C 426	NKP
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I., III.	1	3 D 14496	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I. - V.	1	3 D 25924/I. - V.	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit V.	1	3 D 6473	APK
JJ	Škola akordové hry a akordových rozkladů. Sešit I. Nová škola stupnicové hry. Sešit II.	1	3 D 27121/I.-II.	APK
JJ	Technická cvičení. Sešit I. - III.	1	59 C 7545	NKP
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I.	1	3 D 10938	APK
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu ve hře na klavír pokročilejší. Sešit III.	1	3 D 10592	APK
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I. - II.	1	3 D 6321/I-II	APK
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I. - III.	1	3 D 6829/I. - III.	APK
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I. - III.	1	59 C 428	NKP
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I. - III.	1	3 D 6321/I., II.	APK
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit I.	2	1 VK 2767	MLP
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit II.	2	1 VK 2767	MLP
JJ	Technická cvičení spojená s praktickými studii prstokladu. Sešit III.	2	1 VK 2767	MLP
JJ	Theoretisch-praktische Schule	1	A-I-T 351	APK
JJ	Theoretisch-praktische Schule	1	59 A 2061	NKP
JJ	Theoretisch praktische Schule	1	168/29 (přír. č.)	APK
JJ	Tonleitern in Doppelgriffen	1	1 VK 1479	MLP
JJ	Tonleitern in Doppelgriffen	1	2 VK 1479	MLP

JJ	Tonleitern in Doppelgriffen	1	59 C 430	NKP
JJ	Tonleitern in Doppelgriffen	1	3 D 648/I., II.	APK
JJ	Tonleitern in Doppelgriffen. Heft I.	1	3 D 32449	APK
JJ	Verzierungsschule	1	A-I-T 342	APK
JJ	Verzierungsschule	1	970/28 (přír. č.)	APK

7.2. Teoretické práce

autor	název	počet ks	signatura	místo uložení
JJ	O klavírním přednesu	1	54 K 6348	NKP
JJ	O klavírním přednesu	2	VT 21840	MLP
JJ	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	3	VT 210380	MLP
JJ	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	1	III Eb 151	NKP
JJ	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	1	54 G 8127	NKP
JJ	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	1	1 E 955	APK
JJ	O Smetanových klavírních skladbách a jeho klavírní hře	1	54 H 170 985	NKP

7.3. Vzpomínkové práce

autor	název	počet ks	signatura	místo uložení
JJ	Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	1	PV D 38	PNP
JJ	Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	5	VT 51019	MLP
JJ	Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	1	2 E 2230	APK
JJ	Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	1	2 E 2280	APK
JJ	Smetanův žák vzpomíná	3	VT 51019	MLP
JJ	Smetanův žák vzpomíná	1	54 G 17288	NKP
JJ	Smetanův žák vzpomíná	1		PNP
JJ	Josef Jiránek – vzpomínky a korespondence s Bedřichem Smetanou	6	VT 20459	MLP

7.4. Skladby

autor	název	počet ks	signatura	místo uložení
JJ	Album homofonních skladeb starších českých skladatelů	1	59 D 1617	NKP
JJ	Album homofonních skladeb klavírních starších českých skladatelů : z 18. a první polovice 19. století/ vybral, frasoval, znaménky přednesu a prstokladem opatřil Josef Jiránek	4	VK 1484	MLP
JJ	Album homofonních skladeb klavírních starších českých skladatelů z 18. a první polovice 19. století. Vybral, frasoval, znaménky přednesu a prstokladem opatřil Josef Jiránek	1	XL D 270	ČMH
JJ	Album homofonních skladeb klavírních starších českých skladatelů z 18. a první polovice 19. století. Vybral, frasoval, znaménky přednesu a prstokladem opatřil Josef Jiránek	1	XL E 97	ČMH
JJ	Cossack Lullaby (klav. 2 r.)	1		APK
JJ	Danses caractéristiques	2	1 VK 871494	MLP
JJ	Drei Stimmungsbilder für Violoncello und Pianoforte, op. 5	1	59 A 747	NKP
JJ	Dvě skladby	1	VH 24969	MLP
JJ	Dvě skladby pro troje housle	1	59 A 6595/II. 10	NKP
JJ	Dvě skladby pro troje housle	1	59 A 1879/II. 10	NKP
JJ	Dvojhlasý valčík	1	VK 6323	MLP
JJ	Dvojhlasý valčík	1	3 D 10810	APK
JJ	Dvojhlasý valčík	1	59 A 9783	NKP
JJ	Dvojhlasý valčík pro klavír (příloha – „Zlatá Praha“)	1	59 B 1302/III.8	NKP
JJ	Elegie pro housle, cello a klavír, op. 6	2	VC 10328	MLP
JJ	Elegie pro housle, cello a klavír, op. 6	1	59 B 3649	NKP
JJ	Elegie pro housle, violoncello a klavír, op. 6	1	3 D 15191	APK
JJ	Elegie pro housle, violoncello a klavír, op. 6	1	3 D 10274	APK
JJ	Jiránkovo klavírní album Sběrka nejkrásnějších arií a tanců ze světových oper pro klavír na dvě ruce...	1	59 C 2161/2	NKP
JJ	Jiránkovo klavírní album Sběrka nejkrásnějších arií a tanců ze světových oper pro klavír na dvě ruce v snadném slohu upravená a prstokladem opatřená v	1	59 D 1248/2	NKP

	progresivním pořadu			
JJ	Jiránkovo klavírní album Sbírnka nejkrásnějších arií a tanců ze světových oper pro klavír na dvě ruce v snadném slohu upravená a prstokladem opatřená v progresivním pořadu	1		ČMH
JJ	Kozácká ukolébavka	1	3 D 25032	APK
JJ	Kozácká ukolébavka	1	3 D 12351	APK
JJ	Kozácká ukolébavka	1	59 B 2572/1	NKP
JJ	Na nebi plno hvězdiček	1	VZ 28008	MLP
JJ	Na nebi plno hvězdiček	1	3 D 8563	APK
JJ	Quatre danses caractéristiques pour le Piano	1	59 A 2011	NKP
JJ	Salonní polka dle písně národní	1	VK 31326	MLP
JJ	Salonní polka	1	59 A 6595/III.4	NKP
JJ	Salonní polka	1	59 A 1879	NKP
JJ	Sonatine in A dur für das Pianoforte, op. 9	1	59 A 5152	NKP
JJ	Sonate D dur, op. 10	1	A-I-T 342	APK
JJ	Sonate in D dur, op. 10	1	167/29 (přír. č.)	APK
JJ	Sonate in D dur für das Pianoforte, op. 10	1	59 A 1680	NKP
JJ	Sonate in D dur für das Pianoforte, op. 10	1	59 A 5350	NKP
JJ	Sonate in F moll für das Pianoforte, op. 11	1	59 A 8932	NKP

7.5. Jiránkovy úpravy cizích děl

název	počet ks	signatura	místo uložení
Album. (Redig. JJ)	1	59 B 4223	NKP
Album skladeb pro dvě ruce. Redigují JJ, J. z Káanů, H. Trneček	1	XLIII F 379	ČMH
Album skladeb pro dvě ruce. Redigují JJ, J. z Káanů, H. Trneček	1	59 A 8500/přív.12	NKP
Album skladeb pro dvě ruce. Uspořádali JJ, J. z Káanů, H. Trneček	1	59 B 5380	NKP
F. Mendelssohna-Bartholdyho Písně beze slov. (Revid. JJ)	1	59 A 1913	NKP
Mendelssohn-Bartholdy, F.: Výbor 40 písní beze slov s návodem „Jak třeba skladbu pro přednes cvičit“. (Návod JJ)	1	59 A 8502	NKP
Benda, J.: Sonatiny a sonaty (vybral JJ)	1	59 D 1791	NKP
Bertiny: 12 malých skladeb (revid. JJ)	1	59 B 3793	NKP
32 rhythmische Studien für Klavier zu 2 Händen von Ed. Conus. (Přepřac. JJ)	1	59 C 679	NKP
J. B. Duvernoy: Škola mechanismu. Op. 120 (revid. JJ)	1	59 C 6190	NKP
Duvernoy, H. L.: Škola mechanismu. (Revid. JJ)	1	59 D 4793	NKP
Duvernoy: Příprav. škola zručnosti. (Revid. JJ)	1	59 C 1566	NKP
Duvernoy, H. L.: Přípravná škola zručnosti. (Revid. JJ)	1	59 D 4794	NKP
Henri Louis Duvernoy: Přípravná škola zručnosti. (Revid. JJ)	1	59 D 5653	NKP

Henri Louis Duvernoy: Přípravná škola zběhlosti. (Revid. JJ)	1	59 C 5817	NKP
Duvernoy: Základy vyučování. (Upravil JJ)	1	59 C 2788	NKP
Duvernoy, J. B: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 D 3929	NKP
Duvernoy, J. B: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 D 4181	NKP
Duvernoy, J. B: Základy vyučování. (Upravil JJ)	1	59 D 1563	NKP
Jean Baptiste Duvernoy: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 D 5057	NKP
Jean Baptiste Duvernoy: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 C 4678	NKP
Jean Baptiste Duvernoy: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 C 5180	NKP
Jean Baptiste Duvernoy: Základy vyučování. (Revid. JJ)	1	59 D 2514	NKP
St. Heller: 24 Etud pro mládež.(Revid. JJ)	1	59 C 1875	NKP
Heller, St.: 24 Etud pro mládež.(Revid. JJ)	1	59 D 1783	NKP
Lemoine: Dětské etudy. (Revid. JJ)	1	59 C 1465	NKP
H. Lemoine: Dětské etudy pro piano. (Revid. JJ)	1	59 E 2105	NKP
H. Lemoine: Dětské etudy. (Revid. JJ)	1	59 C 2535	NKP
Vítězslav Novák: Mládí. (Prstoklady prof. JJ)	1	59 D 1958	NKP
Vítězslav Novák: Mládí. (Prstoklady prof. JJ)	1	59 C 5459	NKP
Theoretisch-praktische Schule...von Josef Adalbert Pacher. (Přepřac. JJ)	1	59 A 1415	NKP
B. Smetana: Směs z prostonárodní opery Hubička. (pro klavír upravil JJ)	1	59 A 6707	NKP
Fantasie für violine und orchester von Josef Suk (klavírní výtah JJ)	1	59 A 489	NKP

Příloha č. 2:

Ukázka z Jiránkova pedagogického díla *Nová škola techniky a přednesu* (2. sešit)

49.
Vázaná hra akkordů pomoci pedálu.
NORSKÁ PÍSEŇ
Op. 68, č. 41.
(Pozdrav G.)^{*)} Rob. Schumann.

V lidovém tonu. (Moderato.)

Nejdříve naučme se pouze vrchní melodii v pravé ruce výrazně (kantilenovým úhozem) přednášeti.
Při souhře obou rukou musí všechny tony akkordu přesně současně býti uhozeny, přes to, že vrchní melodie má trochu vynikati.
Vázané hry akkordů dosáhneme pedálem, stlačíme-li jej vždy po úhozu každé čtvrté noty.
note nachgetreten wird.

Příklad:

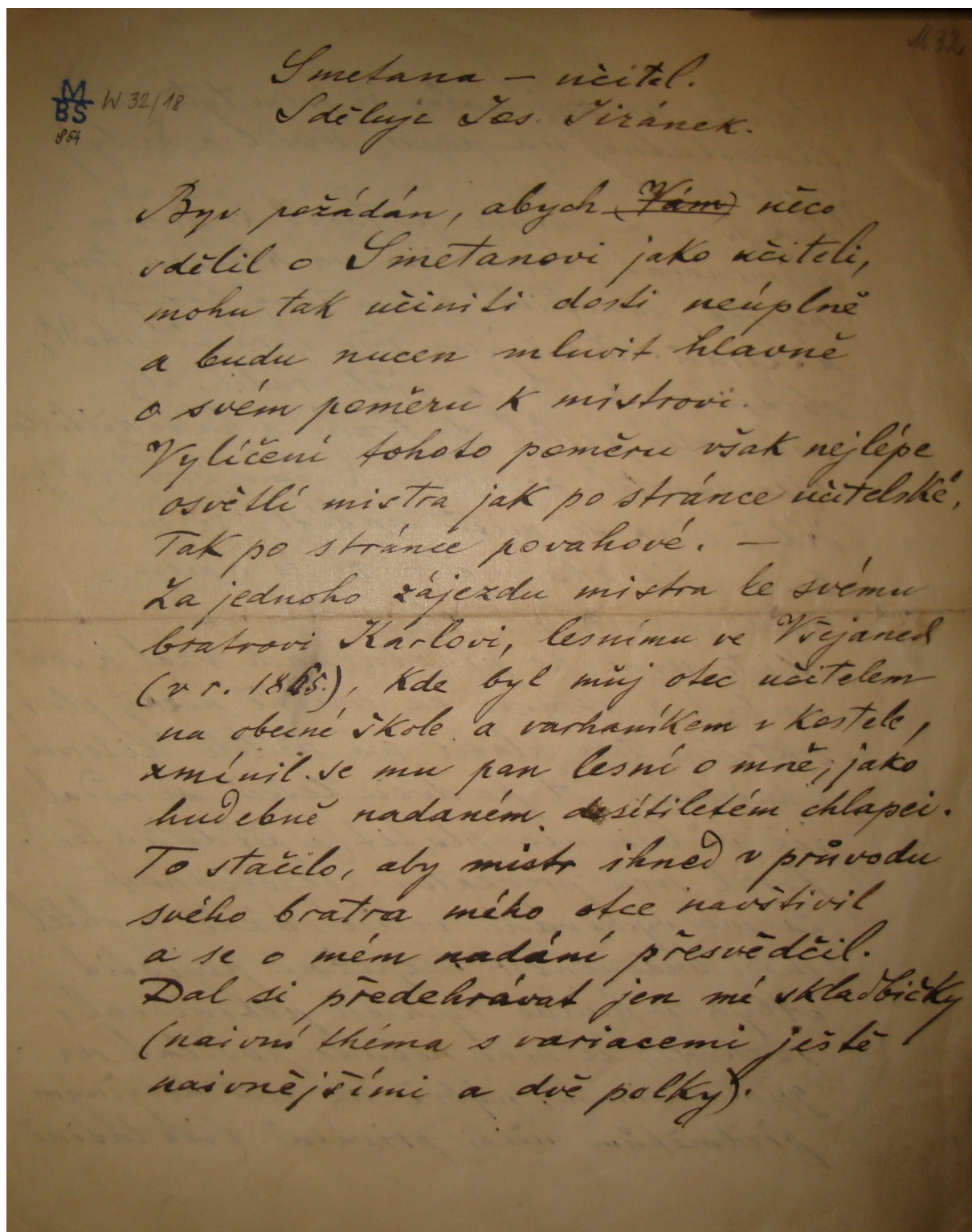
Tento způsob brání pedálu musí býti tak dlouho v pomalém tempu evičen, až následné sešlapování pedálu stane se zvykem.
Mimo to nemáme akkordy uhoditi, nýbrž jen stlačiti, dotkouce se před tím lehounce příslušných kláves prsty a potom teprve je stlačíce.
Stlačení kláves nastane – jako při kantilenovém úhozu – při slabé hře sotva znatelným, při silnější hře dosti nápadným náhlým snížením zápěstí, neb i naopak vypnutím ruky v zápěstí. V prvním případě se váha paže věsí, v druhém opírá (v libovolné míře) na hrající prsty. Na to uvede se zápěstí do dřívější polohy (– při uvolněné paži trochu se zvedne resp. sníží), aby následující akkord možno bylo vzíti tímž způsobem.
Skladba má tempo dosti pomalé a vyjadřuje melancholickou náladu duševní, jaké jest měkká mysl pod zachmuřeným, studeným nebem severním tak snadno přístupná.

II E. 2829. 3973.

Příloha č. 3:

Vzpomínání Josefa Jiránka na svého učitele Bedřicha Smetanu.

Autograf uložen v MBS pod signaturou W32/18.

stejně ho zajímalo, že jsem tyto věci samostatně na papír uvedl a že byly správně zapsány.

Pak jsem se musil postavit ke dveřím a jmenovat hrané jim na klavíru tony, napřed jednotlivě, potom tony hrané akordů. Když jsem vše správně uhodl, obrátil se k otci a vřele radil, aby mne otec poslal do Prahy a hudbě učiti dal. Otec namítal, že nemá k tomu prostředky. Když však se mistr nabídl, že mne bude učit zdarma a že se o mou budoucnost postará, svolil.

Mistr mne po prázdninách vzal k sobě na byt a stravu za směšně nízký plat, z kterého také platil mne učitelé literární i hudební. A po dvou letech si nedal již vůbec nic platit (popeť delších let).

Pral svou převzatou zodpovědnost za mé vychování velice vážně a chtěl moji budoucnost bezpečně pojistit.

Abych v hudbě rychleji pokračoval, rozhodl, že mne nebude posílat na gymnasium, nýbrž dá mne dotýčeným předmětům učiti privátně. (Vše latinsky)

mně záleželo proto, abych rozuměl latinským textům, na něž by mne snad někdy napadlo psát církevní skladby.)

V prvním měsíci mého pražského pobytu vodil mne do různých kostelů, kde byly provozovány figurální mše. Později chodil jsem již sám.

Doma mně, počínaje již druhým dnem mého pobytu, částo na klavíru předehrával, zpočátku hlavně krátké a lehké skladby s poetickým obsahem, který mi sděloval, na př. Schumanna Album pro mládež, dětské a lesní scény, Mendelssohna písně bez slova a t. d.). Chtěl ve mne probudit smysl pro poesii v hudbě, vyvolat porozumění hudebního obsahu a různých nálad. skladbami vyřčenými, zkrátka pěstít smysl pro procítěný přednes. A jeho, citem a temperamentem ovlivňující hra neminula se u mne mocným účinkem. Byl jsem vždy dojat i nadšen jeho hrou. Inelana kladl při vyučování největší váhu na rozvoj hudebního citu, bez kteréhož není odůvodněný hudební přednes myslitelý.

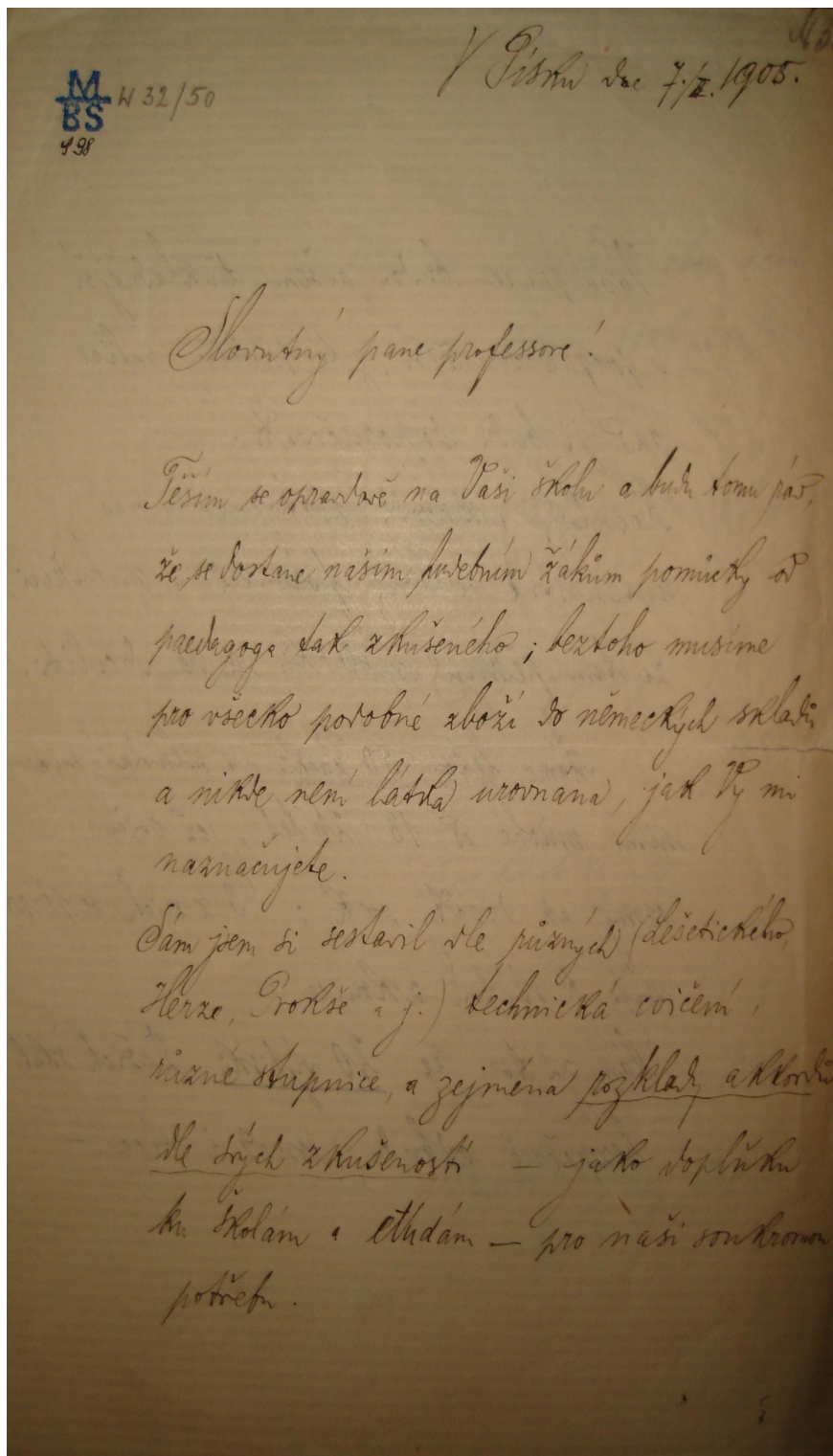
Jebe přesnější hra de předepsaných,
(ostatně vždy nedostatečných znamének)
přednesu nedáme posluchače, není-li
hráčem umělně procítěna. —

Po technické stránce svěřil mně mistr
první rok vedení jedné učitelky svého
ústavu, při čemž ale často mně zkoušel.
Po roce, kdy se stal divadelním kapelníkem
(1866) a ústav zrušil, obmezil se jako
učitel na vyučování soukromé, hlavně
v kruzích šlechtických, vyučoval mně
jich sám a to nejen klavírní hře, ale
i hudební theorii, t. j. ^{populárně} harmonie,
kontrapunktu a hudebním formám.
Zrušení ústavu znamenalo pro mistra
velkou úlevu. Byl příliš temperamentní,
příliš citlivý, ^{než} aby lehce snášel bezduchou
hru mnohých žáků, nebo jejich nedbalost
v učení. Ač vyučoval neschopné žáky
pokročilejší, obmezil se více na vyučování
hud. theorie, přec kontroloval též hru
žáků svých učitelů. Při vyučování
hochni se někdy hodně rozčiloval.

Příloha č. 4:

Dopis Bohuslava Jeremiáše (Písek, 7.2. 1905) adresovaný Josefu Jiránkovi.

Autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 32/50.

Vaše práce budou všem důkladnější
a propracovanější; z té příčiny velice
rád ji budu doporučovat.

Rožklad a zkouška přehybné u nás
intenzivně ve všech formách a možnosti,
že tím přehybné výsledky se dá docílit.

Máme letos 50 žáků na klavír, mex.
nimi mnohé d 18-26 let, jež učí
osmý až desátý rok; 3 z nich se připravují
k nástroji z Kouřice.

Mám za to, že 20 výtisků Těšických škol
bezpečně otbude, snad i více -

Raďte mi tedy oznámiti sem obou škol,
načex Pam⁹⁶ určitý počet oběratelů
a nejdříve sdělit.

Jakmile škola vyjde, prosím co nejvíce
o vyřízení!

Očekávaje další otěže zprávy

znameⁿ se

~ Autorské právo
P
J
Johnstar Jeremiaš,
Jedním z^{ím} J. Gregor

Příloha č. 5:

Dopis Aloise Jiránka (1906?) adresovaný Josefu Jiránkovi.

Autograf dopisu uložen v MBS pod signaturou W 52/55.

M S 2980
BS W 52/55
A. 1905 9774

Drahy' bratře!

Dnes jsem čtl v Valiboru kritiku
Hofmeistera na Kouec které je
vedou poradck Riemana takový
je lepší nemůj být, a uvést
ho v originale v Signale nebo
v kterém ročníku německém hud.
časopise myslím, je by musilo
Tvo' dílo jít na odbyt. Teším
se na to velice. Mělo ta díla
obě poslat do Charkova, teď už
je skoro pozdě, protože brzo už
budeme mít přijímání.
Tímhle Ti se postavil hodno do
popředi v pedagogickém světě a dej
Bůh, abys šel v složení ševcika
či prodal snad konzervatoři
sva' dílo? nebo j' to jen v komisi?

Imu - Isi odměnou je svou
práci a já posílám vám a vám
do druhé ruky, co je s mou
operou. Bude se nejčastěji až
přijedu na předání dát libretto
přeložit do němčiny a jít cestou
Weise. Odezdal si Šamík ruské
libretto Dagmar? a jak se ti líbí
překlady!

Výstava mistrůch umělců se jazyky
mali čistý výtečně i modely práce
několik obrázků. Nejlepší pochází
p. Trakal, jehož také kritice
nejvíce chválila. Měl ne výstavě
5 obrázků (samo celkem) a prodal
jich 2 za 500 rublů. Můj portrét
se velice líbil, každý máne hned
poual.

Pan Trakal byl asi před 10 lety
u nás v domečku a tak jsme
všechny chtěl namalovat a

pak chtěl ukázat charkovskému
publikačnímu, jak umí malovat portréty.
chtěl se radojit dále malovat a dostali
k němu divoča, tak si vyhledal
je svých známých mne spíše
nejsem je jsem v Charkově znám
ale i k Praze mne znají, kde
chce portrét vyslavit - a dal si
zaplatit. Tak já jsem koupil rám
za 63 rublů, který mu darují
a jeho paní jsem koupil glazuru
hodnoty s řetízem také glazurou,
a obraz poveza je kramář bez
rámeček, který si v Praze nechám
udělat, doufám lacivěji, i chci ho
do vyřezání pověsit v Slavice
11 Tebe by se nemohlo místo ani
mít totiž dost velké rozměry
výška asi 1/2 metru a šířka asi 1 metru
bez rámeček.

Lžičky a její jména.

Tak mi ku koupi dom v neděli!
Ja' také do toho mus uenel
stati, ale když Franek byl o tak
velkém rozčilení, tak aby se ho
upokojil, tak jsem Toho i jemu
Aned psal, ale o dachu byl přisvědčen
že z toho nic asi nebude, proto
kdyby se bylo opravdu vyhodno,
tak by ho ten jén neprodával
a kupoval ho na spekulaci —
tak bych třeba i mohl prodal.

Sudciv' Vá' všechny jména'
a c'ka'

Stroj

Alvin